

„Az ember a többi élőlénytől eltérően azért jött erre a világra, hogy ne csupán társával, hanem Alkotójával is kommunikáljon.”

► Nyelveken szólás... – 13. oldal

„...a dómban és az avatási ünnepségen egy valami tanúskodott csupán az egyszerűsége: törekvő protestáns lelkiüetről: a lencseleves...”

► Lutheránus Vatikán? – 10. oldal

„Aligha véletlen, hogy a katolikus egyház pünkösd környékén jelölte ki a tömegtájékoztató világnapját. Ennek az ünnepnek a közelében rendezzük meg első alkalommal a protestáns egyházak médianapját is.”

► Médiaütköz – 5. oldal

A Lélek és a lélek ► 3. oldal
Ünnepi beszélgetés Tóth-Szöllös Mihállyal ► 3. oldal
MEÖT-melléklet ► 7–10. oldal
Szlovák és német nemzetiségi oldal ► 6. és 12. oldal
In memoriam Scholz László ► 14. oldal
Pünkösd dance party ► 15. oldal

Pünkösd – a Szentlélek ünnepe

Keresztény hitünk legrövidebb foglalata az *Apostoli hitvallás*. Egy neves német teológus így próbálta röviden összefoglalni a három hitágazat tartalmát: Az első hitágazat a látható és láthatatlan, mennyei világot teremtő, róla gondot viselő *Atya Istenről*, a mi Atyánkról szól: a fölöttünk lévő Istenről. A második hitágazat az örökkévaló Istennek az időleges testbe öltözését adja hírül *Jézus Krisztusban*, aki kétezer évvel ezelőtt keresztahalálával és feltámadásával a bűnbe esett embervilágot megszabadította földi világunk két nagy megrontójától, a bűntől és a „hármashaláltól” (a lelki, a testi és az örök haláltól): Isten volt közöttünk. A harmadik hitágazat viszont a *Szentlélek Isten* eljövételéről szól, aki véghez is viszi megromlott földi világunkban, szívünkben és életünkben Jézus Krisztus megváltó megszabadítását: e hitágazat a bennünk munkálkodó Istenről vall.

Mi, keresztények az első pünkösd óta minden egyházi esztendőben végigjárjuk lélekben ezt az utat: a teremtéstől és a bűnbeeséstől Jézus Krisztus megváltó és halált legyőző feltámadásán át a Szentlélek pünködsi kiadásáig, földi világunkba való eljövételéig. Ezért pünkösd a Szentlélek ünnepe, amikor Krisztus Lelkének eljövételéért, a bűnből-halálból megszabadító láthatatlan munkálkodásáért adunk hálát a Szentháromság Istennek.

Sok igazság van abban az egyháztörténet során nemegyszer elhangzott kijelentésben, hogy a kétezer éves kereszténység – benne a reformáció egyházai is – viszonylag keveset foglalkozott a harmadik hitágazat tartalmával, a Szentlélek Isten személyével és bűnbe esett, megromlott földi világunkban tapasztalható munkálkodásával. Ez magyarázza azt is, hogy az évszázadok során annyi szektás, téves tanítás támadt Krisztus egyházára, és támad ma is a teljes Szentírás követőire, éppen ezen a területen.

Pedig a *Szentlélekről szóló ígék* a Szentírás lényeges és kikerülhetetlen részei. Az Ószövetség is sokkal gazdagabb az Isten Lelkéről szóló igehelyekben, mint gondolnánk. Már a Szentírás legelső mondatai szerint „*Isten Lelke lebegett a vizek fölött*” (1Móz 1,2). Isten Lelke munkálkodott a választott nép, Izrael története során az ósatyákban, a bírákban, Izrael nagy királyaiban, de kiváltképpen Izrael prófétáiban. Hatalmas pünködsi igehirdetésében maga Péter apostol is az ószövetségi Jól próféta beteljesült ígéretére hivatkozik, amely az Isten Lelkének eljöv-

A HINDSALE-I (ILLINOIS, USA) EPISZKOPÁLIS TEMPLOM ABLAKÁNAK RÉSZLETE

veteléről és minden halandóra való kiadásáról szól (ApCsel 2,16–18; vö. Jól 3,1–5).

Az Újszövetségben pedig az evangéliumoktól az apostoli leveleken át a *Jelenések könyvéig* mindenütt találkozunk a Szentlélek Isten személyével és újjáteremtő-megszentelő munkálkodásával. A Szentlélek Isten eljövetele, a pünkösd csodája Jézus Krisztus ígérete tanítványainak a mennybemenetele előtt: „*Amikor eljön a Pártfogó, akit én küldök nektek az Atyától, az igazság Lelke, aki az Atyától származik, az tesz majd bizonyítást önökön*” (Jn 15,26; vö. Jn 14,26). A Szentlélek az, aki a mennyi Atya felé fordítja és a Fiú Istenre irányítja a szívünket-életünket. Már csak ezért sem lehet azonos velük! A Szentlélek Isten az, aki által Istent, a mennyi Atyát a „mi Atyánknak” szólíthatjuk (Róm 8,15), Jézus Krisztust pedig „Urunknak” nevezhetjük (1Kor 12,3).

Felsorolhatatlanul gazdag a Szentírás mindkét része a *Szentlélek Isten munkálkodásáról* szóló bibliai ígékben is.

Az evangéliumok és az apostoli levelek szerint először is a Szentlélek Úristen láthatatlan munkájának gyümölcse a szívünkben megszülető bűnbánat és a hit: visszatérésünk az Isten elleni lázadás és a bűnös önzés végzetes útjáról Istenhez. Az a csodálatos fordulat, amellyel az Istentől elfordult, ezért énközpontú és szeretet nélküli szívünket visszavezeti mennyi Atyájához és a másik emberhez is a szeretetben. A golgotai kereszt-halál igazi értelmét – Isten megbocsátó szeretetét – a Szentlélek Isten belső tanúságtétele tárja föl előttünk.

BOTTA DÉNES FELVÉTELE

Együtt ballagtak... Egyházunk tizenkét középiskolájában is az elmúlt hét végén ballagtak a végzős diákok. A Budapest-Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban nemcsak a két érettségiző osztály növendékeit, hanem az 1993-ban visszakapott budapesti intézmény munkáját átvétele óta irányító *Schulek Mátást* is (ké-pünkön) búcsúztatták. A hetilapunkkal egyidős korában nyugalomba vonuló, a tantestület és a tanulóifjúság körében egyaránt köztiszteletnek és köszöretnek örvendő igazgató utódjának személyéről e hét pénteken dönt egyházunk presbitériuma. Ami pedig középiskoláink mintegy 1100 végzős diákját illeti, számukra már e hét elején megkezdődtek az érettségi vizsgák.

Erőt meríteni

„Az Úr pedig napról napra növelte a gyülekezetet az üdvözülőkkel” (ApCsel 2,47)

Napjaink és éveink számának növekedésével fogy földi életünk ideje. Fogy benne az erő, a lelkesedés, a készség és a képesség. Fogynak a családtagok, fogynak a barátok, fogy az élmény, fogy a mosoly. Fogy mindaz, ami az életet és a jólétet jelenti. Mi történik azonban eközben velünk? Mi történik az igazi lényünkkel, lényegünkkel és gyülekezeteinkkel? Mi is fogyunk, és végül elfogyunk? Bátor hittel mondjuk, hogy nem. Nem, mert a mulandó világ közepette a pünködsi Szentlélek a növekedést munkálja. Általa növekedhetünk egyéni hitünkben, és növekedhet azoknak a közössége, akik nem a fogyasztás áldozata, hanem a növekedés áldottjai. Pünkösdkor a hitükben, reményükben, terveikben, lelkesedésükben megfoghatkozott tanítványok átélték a nagy fordulatot, s „növekvő pályára léptek”. Tették ezt azokkal együtt, akik készek voltak elfogadni a pünkösd csodáját, a Szentlélek csodáját. Elvették a gyógyulást, a növekedést és a beteljesedést ajándékát. Pünkösd ma is ezeket kínálja fogyó nemzetünk igaz értékeiből kiforgatott, hitében megtépázott, közösségeiben szétszilált maradványainak. Legyen öröm számunkra, hogy a hit szemével most is láthatjuk a Szentlélek közöttünk való munkáját, hiszen minden kóros és káros hír, szándék és akarat közepette hangzik az evangélium, és élnek gyülekezeteink. Ötven nap távlatából újra szívünkig érhet a feltámadott Krisztus tanítványainak szóló húsvéti szava: „*Vegyetek Szentleket!*” (Jn 20,22)

Olykor lelketlen, olykor hamis lelkektől uralt, elanyagiasodott, eldurvult és elkedvetlenedett világunk kérdéseire és problémáira a válasz és a megoldás nem e világból jön. Pünködsi Lélekre van szükségünk, akiről – bár nem tudjuk, honnan jön – tudjuk, hogy az élető kegyelmet hozza nekünk. Ez történt a rettegő tanítványokkal, és ez történt a Jeruzsálemben inkább csak nosztalgizáló, múltba merengő hazlátogatókkal is. A furcsa morajlásban és lángnyelvekben a tanítványok úgy és annyira megéreztek Isten alászálló kegyelmét, hogy bizonyágtételüket csodálatos módon megtették az egyébként különböző nyelveket beszélő zsidók is. Az először álmélkodó, sőt gúnyolódó néhányak Péter prédikációjára figyelő tömegé, majd a megkeresztelkedők háromszáz gyülekezetévé növekedtek. Történt mindez a Szentlélek csodája által, aki megértette velük, hogy övék és utódaiké a megígért lelki ajándék. Ennek jegyében – testben és lélekben olykor ígéretesen növekvő, olykor ítéletesen megfoghatkozó közösségekben – zajlik a keresztény bizonyágtétel, az egyházi élet az első pünkösdől kezdve mind a mai napig.

Mindannyian megtapasztaltuk már mind a fogyasztás fájdalmát, mind pedig a növekedés örömeit, egyéni és közösségi életünkben egyaránt. Fájdalommal vesszük tudomásul az elnéptelenedő szép magyar tájakat és a fogyasztó gyülekezeteiket, az omladozó templomokat. Ugyanakkor ámulattal szembesülhetünk új, korszerű, egészséges lakóövezetek gomba módra való szaporodásával és bennük ízléses, szép templomok, élő gyülekezetek épülésével. Tanúi és munkásai lehetünk hullámvölgyekből kiemelkedő gyülekezeteknek, iskoláknak, diakóniai intézményeknek és ezek gyümölcset termő, nem hiábavaló fáradozásainak. De látjuk az elvadulót, gondozatlan temetőket és körülöttük az elvadult társadalmi jelenségeket. Ugyanakkor halljuk a hiteles, szíveket-gondolatokat formáló bizonyágtételeket ravataloknál, börtönökben és kórházakban egyaránt. Az isteni szeretet fénye, az élő és élető Szentlélek megjelenik, és megnyugszik mindazokon, akik alázattal fogadják őt, és bátran szólnak általa.

Ilyen tapasztalatokkal „előélettel” értük meg az idej pünkösdöt, s innen kell folytatni utunkat tovább, de úgy, mint akiknek pünködsi élményük volt. Sokszor félelmetes a Szentlélek megjelenése is, de „...nem a félelemnek lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erőt, a szeretet és a józanság lelkét” (2Tim 1,7). Nem mondhatunk le tehát a növekedésről, mert nekünk is szól az apostoli biztatás: „...megkapjátok a Szentlélek ajándékát. Mert tiétek ez az ígért és gyermekeiteké, sőt mindazoké is, akik távol vannak, akiket csak elhív magának az Úr, a mi Istenünk.” (ApCsel 2,38b–39) Növekedésre hív a Szentlélek fogyó földi létünk közepette is. Növekedésre belsőleg és egyénileg, hitben, reményben, szeretetben; növekedésre a gyülekezetben, Isten népének közösségében, hogy minél többen legyünk „napról napra állhatatosan, egy szívvel, egy lélekkel (...) a templomban” (ApCsel 2,46); növekedésre a határokon átvelő nemzeti összetartozásban; növekedésre az Úr bizonyágtételében legközelebbi hozzátartozóinktól kezdve „...a föld végső határáig” (ApCsel 1,8).

Nyissuk meg szívünket a Lélek újjáteremtő, kegyelmes jelenléte előtt, hogy újjászülje, regenerálja lankadó, megfáradó vagy megszükrülő hitünket, gyülekezeti életünket. Lelkesítsen bennünket egyházunk széles körű tevékenységében való aktív részvételre, nemzetünkért érzett és gyakorolt áldozatkész szeretetre, és az egész teremtetett világért, az egész lakott földért, az egész ökumenéért felelősséget hordozó krisztusi életre.

■ DR. BÓNA ZOLTÁN

„Pünkösd e szent örömnépén hálát adunk a mi szerelmes Úristenünknek végzetlen jótéteményéért, melyet e földön azzal mutatott meg, hogy nekünk, szegény embereknek kinyilatkoztatta a magasságos égből drága szentiségét – nem valami hitvány, köznapi beszédet, hanem különleges s Mózes törvényétől megkülönböztetett ígét. Mert ezen a napon kezdődött el Krisztus országa az apostolok révén, s lett nyilvánvalóvá az evangéliumban mind az egész világnak.”

► Luther Márton: Jer, örvendjünk, keresztények! (Szabó József fordítása)

SEMPER REFORMANDA

PÜNKÖSD ÜNNEPE – 4Móz 11,24–29

Félünk vagy élünk?

A régi időkben sok templomtoronyban tűzörség működött. Az örök éjjel-nappal figyeltek, és ha tüzet észleltek, félreverték a harangot. A félelem indokolt volt, hiszen akkoriban városok és falvak váltak – gyakran órák alatt – a pusztító tűzvész martalékává. Nem véletlenül lett a tűz a végítélet egyik jelképévé... De a láng nem csak pusztító erő. Nélküle nyers maradna táplálékunk, sületlen mindennapi kenyérünk. Nélküle télen megfagynánk, éjjel eltévednénk. Az sem véletlen, hogy a tűz az élet, sőt a Lélek, a Szentlélek egyik szimbóluma; gondoljunk csak az első pünkösd tüzes lángnyelveire... (ApCsel 2)

De milyen mértékben számolunk templomainkban, gyülekezeteinkben az égi szent láng fellobbanásával, meglepetéseivel, éltető erejével? Nem inkább az „önkéntes tűzoltókra” számítunk? Azokra, akik szerint gyanús, veszélyes, sőt egyházromboló minden új, minden, ami nem megszokott... Az „önkéntes tűzoltók” ott voltak már az első pünkösdkor is, amikor igencsak a „megszokott liturgiától” eltérően alakultak az események.

Hamar kész volt a fanyalgó, summás ítélet: a feltámadott Krisztusról ismeretlen erővel és tűzzel tanúskodó apostolok „*édes bortól részegedtek meg*” (ApCsel 2,13). A mindenkori – lelketlenül lelkes – önkéntes tűzoltóknak szól Jézus döbbenetes figyelmeztetése: „...*ha valaki a Szentlelket káromolja, az nem nyer bocsánatot...*” (Mk 3,29)

Kísért a veszély, hogy langyosan temperált templomainkban pünkösdkor hűvös, lélek- és életszegény, erőtlen igehirdetések és álmos, örömtelen gyülekezetek emlékezzenek az egykori tűzre, a néhai Lélekre. Alapigénk segíthet elkerülni, hogy pünkösd nosztalgikus „lélekemlékünnepé” sorvadjon, amelyen az öregedő, fogyó és gyengülő egyház elmereng születése szép napjain, amikor szavának még vonzása, tüze és ereje volt...

A „Félünk vagy élünk?” dilemmája, a tűz képeinek paradox kettőssége jól érzékelhető a textusunkat magába foglaló bibliai fejezetben is. Az elején arról olvasunk, hogy az egyiptomi rabszolgaságból szabadult nép siránkozása miatt az

Úr „*haragra gerjedt. Fölgyulladt ellenük az Úr tüze, és belekapott a tábor szélébe.*” (4Móz 11,1) A folytatásban megenyhül Isten haragja. Bőségesen gondoskodik népe testi táplálékáról: a manna mellé fűrjhús kerül a mennyei étlapra. Ezt követi a pünkösd ószövetségi evangéliuma: az Úr a nép hetven előjárójának is ad Lelkéből, aki a táborban eddig csak Mózes által működött. A Úr tüze nem a nép ellen, hanem *értük* lobban lángra, és prófétálásra indítja a véneket.

A Szentlélek olyan láng, aki világít, de nem vakít el, megtisztít, de nem éget el, meleget áraszt, de nem perzsel meg. A Lélek sohasem arrogáns, hanem inkább toleráns. Ezt jól illusztrálja Eldád és Médád epizódja, akik a Lélektől provokálva, de Mózesről függetlenül kezdenek prófétálni. Józsué – az „önkéntes tűzoltó” – megpróbálja betiltatni Mózesrel az „alternatív istentiszteletet”. De Mózes tudja, hogy Isten Lelkét nem lehet kisajátítani, privatizálni, birtokolni és tetszés szerint osztogatni, mert Isten szuverén joga, hogy kinek, mikor, hol és hogyan ajándékozza oda!

Jézus költői képével: „*A szél arra fúj, amerre akar...*” (Jn 3,8)

Józsuét ugyanaz a szűkkeblű, féltékeny indulat keríti hatalmába, amely később az újszövetségi tanítványokat is, amikor el akarják némítani a Jézus nevében gyógyító ördögűzőt, mert nem őket követi, majd pedig mennyei tűzzel kívánják felégetni a barátságtalan samáriai falut. A Mester kemény szavakkal próbálja kiűzni tanítványaiból a félelem, a szűkkeblűség, a kicsinyes bosszúállás lelkiületét. Jézus, akinek lelkiülete egy a Szentlélekkel, „*nem azért jött, hogy az emberek életét elveszítse, hanem hogy megmentse*” (Lk 9,56). A Lélek kiszabadít szorongó, önző kis világomból, újra összekapcsol a Teremtővel, akit általa „mi Atyánk”-nak szólíthatok. A Lélek juttatja eszembe mindazt, amire Jézus tanított, ami nem csupán az enyém, amivel tartozom a világnak, amiről mások előtt tanúskodhatom a tőle kapott erővel (lásd ApCsel 1,8).

A próféta-ság lelke nem a jóslás lelke. A próféta „előadó”, aki Isten akaratát szólatatja meg, hirdeti, közvetíti. Any-

A VASÁRNAP IGÉJE

nyiban „látnok” és jövőbe mutató, amennyiben Isten igéje mindig élő és ható, az ember igazi jövőjét munkáló erő.

Textusunk végén Mózes fantasztikus távlatokat nyitó, közbenjáró imádsága esélyt, bátorítást kínál, hogy 2005 pünkösdje ne csupán emlékünnep legyen: „*Bárcsak az Úr egész népe próféta volna, és nekik is adná lelkét az Úr!*” Évi igénk szerint Jézus Krisztus is a Lélek ajándékát, új pünkösdöt kér övéinek: „...*könyörögtem érted, hogy el ne fogatkozzék a hited*” (Lk 22,32a).

Hála Istennek és az ő Fiának: újra „tűzveszélyes” helylé, közösséggé válhat egyházunk!

■ GÁNC S PÉTER

Imádkozzunk! Urunk, bocsásd meg, hogy sokszor félve, ridegen, csak múlt időben beszélünk Lelked ajándékairól. Tedd számunkra élő valósággá a pünkösti csodát! Ébreszd fel, újítsd meg, forrástásd át egyházadat! Tűzoltókból formálj égi szent lángod továbbajándékozóná bennünket! Tűzsed, Uram, Jézus / Szítsd a szívemben... Ámen.

Oratio œcumenica

Urunk, köszönjük, hogy kiárasztod Szentlelked! A megígért ajándékért könyörgünk pünkösd ünnepén. Adassék a Lélek a nyugtalan és békétlen, összezarodott világ számára!

Mennyei Atyánk! Ma is sötét fellegek vonulnak át felettünk, és borulátóak vagyunk, ha magunkra, a családokra, magyar nemzetünkre, hazánkra, egyházunkra gondolunk. Elborít a kaosz, a nyugtalanság örvényként húz és sodor bennünket egyre mélyebbre. Vedd észre kiáltásunkat! Ajándékozz meg renddel, nyugalommal, átgondoltsággal, megújult és neked szentelt léttel! Adassék a Lélek, hogy megtaláljuk és áldjuk meg nem szűnő békességed!

Atyánk, mutass az élő forrásra, hogy tiszta levegőt lélegezve gyönyörködhesünk a teremtettség szépségében! Adassék a Lélek, hogy észrevegyük és csodáljuk teremő Lelked munkáját!

Könyörgünk egyházunkért, gyülekezetünkért. Hadd hirdessük tisztán a feltámadott Krisztus szabadtó erejét, bűnbocsátó szeretetét! Adassék a Lélek, hogy növekedjen azok száma, akik magasztalják megváltó Krisztus Urunkat! Könyörgünk püspökeink, espereseink, a felügyelők, a presbiterek, a hitoktatók szolgálatáért: segítsd őket hivatásuk gyakorlásában.

Krisztus Lelke adassék egyházunk fiataljainak! Könyörülj rajtuk, hogy hitvalló, elégedett életet élhessenek! Könyörgünk értük, hogy legyen mellettük hitestvér, akivel megélik az imádságos, hívő életet, amikor halványul hitük ereje. Imádkozunk azért, hogy az édesanyák és az édesapák példamutató, szelíd életet éljenek. Urunk, a felnőtt nemzedék tagjait tedd késszé arra, hogy nehez harcaikban a tisztesség, a becsületesség, a tisztaság, a türelem javára döntsenek. Vedd pártfogásodba közösségeinket, add, hogy megtalálják helyüket, feladataikat és céljaikat.

Pünkösd ünnepén szembesülünk azzal, hogy gyakorta magányos, magára hagyott, szomorú, megfáradt lelkű emberként élünk a világban. A Lélek tüzeit add a szürkeségben, egyformaságban élőknek! A lelki betegségben szenvedőknek, a depresszióval küszködőknek add a vizsgálató Lélek gyógyító erejét! Vedd meg azokat, akik félnek! Töröld le azok könnyét, akik gyászukban az elmúlás, a veszteség nehézt terheit hordozzák, és az élet győzelmének hírével enyhítsd a lelki sebeket! Hallgass meg minket, Urunk, és küldd el Szentlelkedet! Ajándékozz meg, hogy örvendező életünk lehessen benned, egyházadban! Jézusért kérünk, aki a dicsőség és a hatalom örökké. Ámen.

PÜNKÖSDHÉTFŐ – Zsolt 51,12–15

Zsoltár a Szentlélek dallamára

Meghökkentő párosítás: pünkösd és bűnbánat. Elgondolkodtató, hogy ebben az évben egy bűnbánati zsoltár ígét kaptuk alapigéül az ünnep második napjára. Pedig a munkálkodó Szentlélek és a bűnei mélységéből Istenhez kiáltó ember mindig közel van egymáshoz.

Luther a Kis káté harmadik hitágazatának magyarázatában a következőket mondja: „Hiszem, hogy saját eszemmel és erőmmel nem tudnék Jézus Krisztusban, az én Uramban hinni, sem öhozzá eljutni, hanem a Szentlélek hívott el engem az evangélium által, ő világosított meg ajándékaival.” A Szentlélek munkája már akkor elkezdődik az emberben, amikor még nem is keresi Istent, amikor még nem döbbsent rá bűnei súlyára, amelyek elválasztják Istentől. Így volt ez Dávid esetében is: az 51. zsoltár háttérben a királynak a házasságtörése és egy ember halálba küldésében játszott szerepe áll. Isten figyelmeztette őt Nátán próféta által, és Dávid elfogadta az ítéletet,

megalázkodott. Ekkor fakadt föl bensőjéből ez a csodálatos imádság, amely azóta oly sok istenkereső, lelkiileg összetört ember imája lett.

Mai igénk tehát egy bűnbánati zsoltár. Gyakran használjuk szavait mi is imádságban és bűnvalláskor. A bűnei miatt megszorodott Dávid Istenbe vetett mély bizalommal könyörög tiszta szívért és erős lélekért. Kínlódsái közepette arra a felismerésre jut, hogy egyedül az Úr adhat új kezdetet. Csak Isten teremthet tiszta szívet – itt ugyanaz a héber ige, a „bára” (teremt) található, mint a Biblia első mondatában, *Mózes első könyvének* 1. fejezetében, a teremtetéstörténet elején: „*Kezdetben teremtette Isten a mennyet és a földet.*” Nem mi „javulunk meg”, hisz saját jó szándékunk és minden igyekezetünk is kevés ahhoz, hogy megváltozzunk. Isten cselekszi ezt velünk. Ő *teremt* bennünk tiszta szívet.

Az Ószövetség embere számára mindez a reménység szintjén jelentke-

zett csupán: „Hátha megbocsát Isten, talán meghallgat!” Mi, Jézus népe már abban a boldog tudatban élhetünk, hogy ez a reménység nem maradt pusztá várákőzés: Isten Jézus Krisztusban tiszta lapot, új életet ad minden bűnösnek.

Pünkösd ajándéka éppen ez! Jó hír az önmagával, bűneivel küszködő embernek. „Tudod, hogy nincs bocsánat” – írta nagy költőnk, *József Attila*, aki valóban úgy érezte, hogy az emberek nem fogadják be őt. Pünkösd, a Szentlélek kiáradása éppen azt zengi ezer nyelven: *van bocsánat*, Isten képes tiszta szívet teremteni, új kezdetet adni még akkor is, amikor az emberek már rég lemondtak valakiről, vagy elkönnyvelték valamilyennek: „Ilyen vagy, és ilyen is maradsz!” A Szentlélek új énekének ajándéka az, hogy a múlt nagy eseményeit és ünnepeit most, a jelenben egészen személyesen élhetjük át. Pünkösd így válhat személyes megújulásunk, újjászületésünk kezdetévé. A Szentlélek győz meg bennünket arról,

ISTENTISZTELET ÉS ... – ÚJ SOROZATUNK ELÉ

► **Idei harmadik sorozatunkat kezdjük el a Liturgikus sarokban. A több mint négy éve működő rovat két-száznál is több írásra jelzi, hogy az istentisztelet kimeríthetetlen téma. Új sorozatunkban megvizsgáljuk azt a közeget, amelyben az istentisztelet eseménye zajlik, és átvilágítunk azokra az összefüggésekre, amelyek meghatározzák azt, hogy miként végezzük a liturgiát. Istentisztelet és ... – a három pont helyére két hónapon át minden héten más kifejezés kerül majd.**

Az örök és egyetemes evangéliumi tartalom a világ egy pontjához és egy kultúrájához kötődött, amikor az Ige testté lett. Bárhol és bármikor hangzik is fel újra az evangélium, egy adott kulturális közegben szólal meg. Az inkulturáció ezért nem csupán mellékes kérdés, hanem az evangélium hirdetésének feltétele. *Istentisztelet és kultúra* – erről olvashatunk a jövő héten.

A világ kereszténységének, azon belül evangélikusságának liturgiai sokszínűsége

ge abból is adódik, hogy sokféle kegyesség fér meg egymás mellett az egyház hájójában. Többféle módon éljük meg Krisztushoz való tartozásunkat, de számtalan formája van annak is, hogy milyen módon „fogjuk az adást”, azaz hogyan ér el minket Isten szeretete. Minden liturgiai forma tükröz valamilyen kegyességet; néha többet is, a maguk egyésmást kiegészítő harmóniájában. *Istentisztelet és kegyesség* – izgalmas témának ígérkezik.

Az istentisztelet alkalmá része a gyülekezetépítés folyamatának. Az élő kövek úgy épülnek rendben egymásra, ha a megbízott szakemberek arra is figyelnek, mi és hogyan illeszkedik össze. Ugyanakkor nem lehet ezerféle technológiát alkalmazni az építkezés során. *Az istentisztelet és a gyülekezetépítés összefüggése* olyan kérdéssort rejt magában, amellyel folyamatosan foglalkozni kell. Sorozatunkban kitérünk erre is.

A liturgia nem csak lelki-érzelmi „húrokat penget”. A bibliai szövegek egymásutánja, kiválogatása, ismétlődése egyben tanítja is a gyülekezetet. Hány és hány ígét tanultunk úgy meg, hogy évtizedekig hallottuk őket az istentiszteleten? Bizonyos imádságok úgy ágyazód-

tak be a szívünk mélyére, hogy vasárnapról vasárnapra gyakoroltuk őket. Az egyházi esztendő visszatérő és spirál módjára mégis előrehaladó körforgásában megismerhetünk és átéltettünk egy nagy drámát: azt az életbe vezető folyamatot, amely mindannyiunk számára fontos. Tanítványként tanulunk minden alkalmon a Mestertől és tanútól. *Liturgia és valláspedagógia összefüggenek.*

Ha lelkigondozásról beszélünk, nem csak egy négy szemközti beszélgetés juthat az eszünkbe. Lelkünk gondozza az ének, a testvéri közösség, az együtt végzett szent mozdulatok, a régi, jól ismert és az elemi erővel ható, új szövegek, a szívet érintő prédikáció, a testvéri szó a hirdetésben és még sorolhatnánk. *Istentisztelet és lelkigondozás* elválaszthatlanok egymástól – a *Liturgikus sarok*ban is.

Az istentisztelet állandóságával és változatosságával egyaránt megfelelő alkalom az evangélizációra. Az egyháztörténelem során nemegyszer indult el ebben a keretben megújulási, ébredési mozgalom. Mindazok, akiknek az írásai évek óta megjelennek az újság második oldalának jobb alsó sarkában, azt szeret-

A VASÁRNAP IGÉJE

hogy Isten szeret minket. A Lélek derűje, az öröm a bűnbocsánat elfogadásából fakad. *Rudolf Bohren* így fogalmaz: „A keresztények kapják az életüket; abból élnek, hogy elfogadtatnak.”

Pünkösd másnapjára azért kaptuk ezt az ősi zsoltárt, hogy átéljük beteljesedését. Adj a Isten, hogy bennünket is átjárjon a Lélek öröme, és másokat is tudjunk lelkesíteni, másoknak is tudjunk megbocsátani.

■ GERŐFINÉ BREBOVSZKY ÉVA

Imádkozzunk! Szentlélek Isten! Te jól látod: minden erőfeszítésünk kevés, hogy bűneink terhéől megszabadulva, boldogan élhessünk. Hiába próbáljuk feledni vagy tagadni vétkeinket, nyomunkban maradnak. Köszönjük, hogy új szívet, megtisztult életet, új kezdetet kínálst nekünk pünkösd ünnepén. Áraszd ránk erőt, hogy felszabadultan, boldogan dicsérhessünk téged, az Atyának és Fiúnak Lelkét! Ámen.

LITURGIKUS SAROK

nek, ha az istentisztelet nem csupán tradíciókat őrizne, és a vallásosság paraszát tartaná életben, hanem az evangélizáció alkalmaként lángra lobbantana emberi szíveket, égő hittel ajándékozza meg embereket, közösségeket. Ugyanis *istentisztelet és evangélizáció* nem a végtelenben találkozó párhuzamosok...

Az istentisztelet a szeretet cselekedete. Isten irántunk való szeretetének éppen úgy befogadó edénye, mint az egymás iránti szeretet gyakorlásának helye. Sorozatunkban ezért esik majd szó az *istentisztelet és a diakónia* kapcsolatáról.

S végül: *istentisztelet és nyilvánosság*. Nem légtüres térben, s nem is csak „magunkban”, zártkörű összejövetelen találkoznak vasárnapról vasárnapra, ünnepről ünnepre. A templom kapuja nyitva áll. S az, hogy aki ott belép, felhagy-e minden reménnyel, vagy éppen hogy megtalálja az igazi reménységet, attól is függ, hogy élünk-e azokkal a lehetőségekkel, amelyeket az istentisztelet nyilvánossága jelent.

Áldást kívánok a sorozatra, az olvasókra és az egyre bővülő szerzői gárdára! A pünkösti Lélek újítsa egyházunkat!

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Szószéken és szerkesztőségben: Isten szolgálatában

Ünnepi beszélgetés Tóth-Szöllös Mihállyal

► **Hetvenedik évfolyamában járó lapunk előző főszerkesztője, Tóth-Szöllös Mihály lelkész, esperes, egyházunk sajtóosztályának volt vezetője május 9-én ünnepelte nyolcvanadik születésnapját. Az egyházban eltöltött ötvennyolc szolgálati év után Miska bácsi nem vonult vissza, most is aktív, dolgozik: egyebek mellett például szervezi és felügyeli a Deák téri „Nyitott templom” elnevezésű programot, amelynek az idei már a második „évadjá” lesz. Emellett részt vesz rendezvényeken, konferenciákon, szószéki szolgálatokat vállal, gyülekezetekbe látogat, cikket ír, és a tanácsért hozzá forduló fiatalokhoz is mindig van egy-egy jó szava. E sorok írója neki köszönheti, hogy elindult az újságírói pályán, s ezért e helyen is szeretne köszönetet mondani...**

– Lelkészcsaládban nevelkedve egyértelmű volt Miska bácsi számára, hogy a papi hivatást választja? Milyen konkrét emlékek köthetők a pályaválasztásához?

BOITTA DÉNES FELVÉTELE

– Diákként Súlyom Jenő, majd Scholz László volt a két meghatározó vallástanárom a Fasorban. Édesapám lelkészi példája mellett az igazi fordulópont, az elhívás élménye a tahi nyári konferenciához köthető: az akkori MEKDESZ Pro Christo táborában ismertem meg Ittész Miska bácsit – Ittész János püspök édesapját –, és az ő hatására jelentkeztem a teológiára.

– A hitre ébredés mellett sikerült-e megtalálnia a lelki társakat is? Milyen barátságok születtek ebben az időben?

– Két apa – idősebb Gáncs Aladár és az én édesapám – ugyanazon a napon vitte beírni a fiát a fadori gimnáziumba. Ott ismerkedtünk meg egymással, és azóta – most már majdnem hét évtizede – vagyunk barátok, testvérek, „ikrek” Aladár. Sok közös szál köt össze bennünket, például az egyházzene szeretete. Az orgonálás kezdettől fogva meghatározó volt a számomra – idősebb Peskó Zoltánál tanultam orgonálni. Aladárral egy szobában laktunk Sopronban, a teológián, de később is sokat jártunk egymáshoz. Harmadik társunk Muntag Andor lett, aki sajnos már elment. Egy évvel alattunk járt idősebb Hafenschner Károly – mi voltunk Sopronban a híres „fasori szoba”... Ez a négyes azután megmaradt mindvégig, hatottunk egymásra, és a lelkeségünkre is jellemző volt ez a testvéri kapcsolat.

– Melyik ígék váltak meghatározóvá Miska bácsi életében?

– Édesapám 1Móz 12,2-vel áldott meg a konfirmáción: „...megáldalak (...), és áldás lesz.” Ordass Lajos püspök (avatott lelkésszé Rákosszentmihályon, az otthoni gyülekezetemben. Lk 12,49 alapján, Jézus szavával bocsátott útra: „Azért jöttem, hogy tüzet bocsássak a földre, és mennyire szeretném, ha már lángolna!”

– Személyre szólóan választotta ezt a püspök? Erőteljes, szép igei bátorítás ez egy pályakezdő fiatal lelkésznek...

– Igen, kimondottan rám szabta. Arról beszélt, hogy mit jelent Jézus tüze ebben a világban, és hogy mit tehetünk mi, hogyan lángolhat tovább ez a szeretet, hogyan állhatunk be ebbe a szolgálatba. Iránymutató ígém lett ez, később is végig élt bennem, hogy ezzel bocsátott ki Ordass püspök az útra. Amikor sok évvel később esperessé választottak, tőle kértem tanácsot: mit tegyek? Azt felelte: „Csak arra vigyázz, hogy az Úr szolgálja-

nak maradj meg...” Tudom, hogy akiket ő avatott lelkésszé, azokért rendszeresen imádkozott élete során – még a börtönben is –, hogy megálljunk a szolgálatban.

BOITTA DÉNES FELVÉTELE

Felelősséget érzett irántunk. Ez a két ige adott tehát lendületet. Jó küldés, jó irányítás volt. Amit csináltam, mindig szívvel-lellekkel, ezzel a tűzzel csináltam, más-hogy nem is tudtam volna elképzelni!

– Lelkészként, esperesként, később lapszerkesztőként gyakorlatilag minden gyülekezetet bejárt; vagy szószékről, vagy templompadból ismeri az egyházat. Csak vázlatos felsorolásként: Rákosszentmihály, Cinkota, Kiskőrös, Dunaegyháza, Kecskemét, Budapest. Sokszínű és gazdag a szolgálati helyek palettája...

– Segédlelkészi éveimet Cinkotán töltöttem, ahol erőteljes ifjúsági munkát tudtam végezni. Sok segítségem volt. Vasárnaponként tizennégy gyermekbibliakörben folyt az oktatás a szórványokban... Ott, Cinkotán ismertem meg leendő feleségemet is.

– 1950 és 1957 között Miska bácsi Kiskőrösön szolgált. Egy ilyen nagy gyülekezet hogyan élte meg az egyházak elleni politikai támadásokat?

– Tót, egyházas, erős hitű gyülekezet volt, amely ellen tulajdonképpen semmit nem tudtak tenni – még azzal sem, hogy két kaszányát telepítettek oda, vagy hogy időlegesen elvették az imaházat. Volt, amikor a péntek esti ifjúsági bibliaórára hatszázan gyűltek össze! Nyolcvantagú ének- és zenekart szerveztünk a gyülekezetben, nyaranta énekelni jártunk szerte az országban – mindezt a Rákosi-rendszerben...

– A következő állomás Dunaegyháza volt. „Informátoromtól” tudom: a mai napig szeretettel emlegetik ott Miska bácsit.

– 1957-től kezdve tizenöt éven át szolgáltam első parókusi helyemen. A legfontosabb feladatok közé a háborús károk helyrehozatala, a templomrenoválás és a gyülekezetépítés tartozott. Ehhez képest Kecskemét jelentős változás volt a tízezres Kiskőrös és az ezerhétszáz lelkes Dunaegyháza után. Város, mégis kicsi, hatszáz lelkes gyülekezettel bírt. Barátián igyekeztem gyakorolni az ökumenét a református többségű városban a szintén esperes református kollégával együtt. Összetartó, jó egyházmegyei munka folyt itt, szeretünk az egész napos LMK-üléseket. Erre az időszakra esik lelkészi szolgálatom és egyházi munkám talán legszebb feladata: az 1984-es budapesti LVSZ-nagygyűlés szervezői tiszte.

– Kérem, idézze fel a legkedvesebbeket a nagygyűléssel kapcsolatos személyes emlékei közül!

– Közel egy hónapig a sportcsarnok „főnöke” voltam, ami azt jelentette, hogy gondoskodni kellett a beérkező kérések, igények kielégítéséről. Bandi fi-am tévésként, első kameramanként vett részt a munkában. Emlékezetes számomra a nyitóéneket, a 265-ös számú, a „Kelj fel, kegyes nap...” előadása. Gondoljunk bele: 1984-ben a '83-as énekeskönyv bizony igencsak új volt még mindenkinek! Élőben, tévékamerák előtt, a kellő pillanatban, hála Istennek, minden gördülékenyen ment. A minap Hafenschner barátommal elevenítettünk fel néhány emléket, például a bemutatkozó jelenetet, Mr. és Miss Lutheran jelenetét, aztán a záróalkalmon való úrvacsoraszert: ki kellett találnom, hogyan lehet hetven külföldi és hetven magyar lelkészt összepárosítani, hogy a több ezer ember úrvacsoráztatása huszonöt perc alatt megtörténjen...

– Mint Miska bácsi „EvÉlet-es” szerkesztőbizottságának tagja tudom, hogy a csapatmunka, a derű, a szervezőkészség mindig is jellemezte. Főszerkesztői munkájának is ez volt a kulcsa. Nem volt könnyű dolga: hétről hétre le kellett tennie az asztalra az aktuális lapszámot, a maitól lényegesen eltérő, szerény technikai feltételek között!

– 1988-ban Nagy Gyula püspöktől kaptam a felkérést az EvÉlet szerkesztésére. Három hónapig vacilláltam, majd ígért mondtam. Sajtógyakorlatom már volt teológuskoromból, amikor az Evangelikus Családi Lap szerkesztésében vettem részt – ám nem fordult meg soha a fejemben, hogy hivatásszerűen fogom ezt csinálni... De szerkesztőként is azt tapasztaltam – ahogyan mindig mindenhol –, hogy Isten segítőtársakat rendelt mellém. Ha kellett, szombat-vasárnap is bent voltam, mert a lapnak hétfőn a nyomdában kellett lennie. Az újságszerkesztéshez később a könyvkiadás és a rádióműsor-szerkesztés feladata társult. Fontosnak tartottam a visszhangot, a személyes reflexiókat, amelyeket közvetlenül, az események helyszínén kaptam. Jó érzés volt az is, amikor főszerkesztőként azt tapasztaltam, hogy emelkedik az előfizetők száma. Meggyőződésem, hogy egyházi lapot (is) csak lelkesedéssel lehet csinálni!

– Minek köszönheti humorát, derűjét, optimizmusát?

– Isten ajándékának tartom. A „lutheri hilaritást” nem adom fel soha. Igyekszem az életet a fonákjáról is nézni, nem csak a reális oldaláról. A teológián, a „triumvirátusban” is így tettünk. A bajok, pofonok ellenére sem hagy el a jó kedély. Hatodik éve nincs már velem a feleségem, de három fiú, nyolc unoka, egy dédunoka mellett mindig van tennivaló. Isten úgy készítette az egész utamat, hogy a lelkészi szolgálatnak minden oldalát bejárhattam. Gyermekek- és ifjúsági munka, énekkarvezetés, egyházi zene, világgyűlés-szervezés, majd sajtómunka, rádiózás... Egy szóval Isten mindig adott elem olyan feladatot, amelyhez valami újat kellett tanulni, valamit formálni kellett, és aztán azt vihettem tovább magammal. Így gazdagította az életemet, és remélem, ezáltal én is gazdagíthattam a környezetem életét. A tizenkét év sajtómunkát leszámítva negyvenhat, emberek között, gyülekezeti lelkészként eltöltött szolgálati évem volt. Vallom, hogy a gyülekezetek épül minden. Gyülekezet nélkül nincs egyház, a gyülekezeteknek viszont szükségük van egy olyan lapra, amely az övék, amelyből táplálkozni tudnak – és viszont: amelyet ők táplálnak!

– Hogyan tölti Miska bácsi aktív nyugdíjasként a napjait? A toll is, a Luther-kabát is használatban van, ugye?

– Igen, prédikálok, legutóbb Rákosszentmihályon, Angyalföldön, Budafokon voltam, és régi hívek is hívnak szolgálatokra. Diakóniai konferenciákra járok, és cikkeket is szoktam írni. Az elhivatásom haláláig szól, Isten ad erőt, hirdetem az igét.

■ KÖHÁTI DOROTTYA

A Lélek és a lélek – avagy a pünkösdi titka

A fenti címben egy szót kétféle formában olvashatunk: Lélek és lélek, az egyik esetben nagy-, a másikban kisbetűvel írva. Van-e különbség közöttük? Különbség van, de van kapcsolat is! Hogy miben térnek el egymástól, azt két görög szó segítségével is lehet szemléltetni, és természetesen egy kis körülírással is segíthetünk magunkon.

A nagybetűs Lélek szónak megfelelő kifejezést az Újszövetség görög nyelvű szövegében így olvashatjuk: *pneuma*. A kisbetűs lélek szónak pedig ez felel meg: *psziché*. Az első esetben mindig Isten Lelkéről beszélünk, a másodikban pedig az ember lelkéről. Ha azt a teológiai szakki-fejezést alkalmazzuk, hogy *pneumatológia*, akkor a Szentlélekről szóló tanításra gondolunk, ha pedig a *pszichológia* kifejezést használjuk, akkor – ki ne tudná? – az emberi lélekről van szó.

Mint mondtam, különbség van a kettő között, de szintúgy van kapcsolat is.

A különbség az, hogy Isten Lelke elfogadja az ember lelkét, miközben az ember lelke befogadja Isten Lelkét. Az első történet a megváltást jelenti, a második a megtérést. S akkor ettől a ponttól kezdődik, vagy inkább kellene, hogy kezdődjön egy csodálatosan szép hitbéli folyamat, amely állandó növekedést, fejlődést jelent, a maga nehézségeivel, visszaeséseivel és előreugrásaival, letöréseivel és kinyílásaival.

Amikor Isten Lelke elfogadja az ember lelkét, még nem biztos, hogy történik is valami, mert ugyanakkor az ember lelkének be kell fogadnia Isten Lelkét. Ebben a kölcsönösségben valósul meg a hitélet fogantatása, kibontakozása, növekedése, virágzása, termőre fordulása. Isten Lelke tapintatos, senkit nem akar erőszakkal betörni, hanem csak csendben elfogad. Isten Lelke a tüzes szikralélek, de ha valakit még túlságosan is ennek a világnak az indulatai (anyagiaság, alantas ösztönök, kapzsiság, irigység, viszálykodás stb.) itattak át, akkor ennek a szikraléleknek mégsem lesz lángra lobbantó hatása, minden földi marad nedvesen és – továbbra is – korhadó állapotban.

Ám ha lelkünk fogékony volt a Lélekre, akkor ez az újjáteremtő „Tűzlélek” (a Szentlélek tüze) új tüzet gyújt életünk szegényes tűzhelyében; akkor olyan lelki történetben lesz részünk, amelyet szavakkal nehéz kifejezni: ennek a klasszikus neve újjászületés. S ebben az esetben nem kell semmiféle e világi manipulációs eszköz, hogy egy kis „vallásos élményt”, egy kis lelkesedést, újjongást, valami elragadtatásfélét csiholjunk ki önmagunk szegényes házi tűzhelyéből, hanem az égi szent láng kezd lobogni bennünk, és megtapasztaljuk az igazi új életet. Sőt az újjászületett életben, a növekedés, a gazdagodás élményében lesz részünk.

Mintha két véglete lenne a mai kereszténységnek. Az egyikre a kiszáradt,

kiszikkadt, száraz csontok a jellemzők (Ez. 37), vagyis az, hogy az életnek alig van valami halovány jele. Olyan lehet az ember, mint egy kiszáradt fa (Ézs 56,3); vagy akár egy gyülekezet is lehet ebben az állapotban: még nagy is lehet, sőt hatalmas is, csak éppen elszáradt, könnyen letörő ágai mutatják, hogy nincs benne élet. Nagy, de élettelen. Még a madarak sem raknak rajta fészket, és a földön is csak a helyet foglalja. Ez az egyik szomorú véglet: mint ahogy a magvető példázatában is olvashatjuk, a hirdetett ige sorsa az volt (Mk 4,6), hogy „amikor pedig felkelt a nap, megperzselődött, és mivel nem volt gyökere, kiszáradt”. Ennek okáról pedig a következőt mondja az Írás: „Mert kétszeres rosszat cselekedett népem: engem, a folyóvíz forrását, elhagytak, hogy víztartókat vájjanak, repedezett falú víztartókat, amelyek nem tartják a vizet.” (Jer 2,13) Ezért hát a szomjúság és a kiszáradás – ez az egyik véglet.

A másik véglet – hasonlóképpen – kísértés, az, amikor az ember akarja mesterséges eszközökkel pótolni a Szentlélek *pneuma*-valóságát a felfokozott és felajzott pszichés manipulációk széles skálájú trükkjeivel, legyen az a psziché-lélek kábító zenéje, ígehirdetésnek látszó ráolvasás, a szent látszatát keltő ember istent játszó tudálékossága (néha egy bizonyos tévécsatornán látok ilyet, és borzadok). Ezt a jelenséget rajongásnak is lehet nevezni, márpedig az élő Lélek tüze nem tévesztendő össze a rajongással!

Pál apostol elmondja magáról (ApCsel 22,3 és Gal 1,14), hogy ő is rajongott valamiért – az atyák hagyományaiért –, mielőtt Krisztushoz tért volna meg. S éppen Pál apostol az, aki az 1Kor 14,12 és igei szövegkörnyezete szerint nagyon is komoly józanságra int bennünket. Mert az emberi psziché nagyon könnyen manipulálható, félrevezethető – erre épít korunkban egy magát e világi szellemnek kiadó erő is a villódzó, varázslatosan ügyes és elbűvölő média álcáiban. Ám a jó szándékú, de Bibliában, Isten ígéjében járatan, iskolázatlan emberek egykori hanyag istentagadásuk után hallatlanul könnyen csapdába csalogatók egy kis pszichés trükkel, különféle manipulációkkal. Minél kevesebb mértékadó tudása és józan tapasztalata van valakinek Isten dolgairól, annál könnyebben el lehet vele hitetni ezen a téren szinte bármit.

Az egyik véglet a Lélek-szárazság (a Szentlélek éltető hiánya), a másik véglet a lélek-fulladás (az emberi lélek rákos túlbujánzása). A *pneuma* (Szentlélek) hiánya, a psziché (az emberi lélek túlfeszítése, rákosodása), s a végeredmény: halál.

A pünkösdi titka: a Lélek találkozik a lélekkel! Isten Lelke az emberi lélekkel! Isten Lelke elfogad, és az emberi lélek befogad. Ennek a pünkösdi titoknak a neve: újjászületés!

■ RIBÁR JÁNOS

A Magyarországi Evangélikus Egyház tizennégy óvodájából mintegy ötven „óvó néni” érkezett a Budapest mellett fekvő Nagytarcsára május 6-án az evangélikus óvodák első ízben megrendezett országos találkozására. D. Székely Imre áhítatát követően Levente Péter foglalkozott az óvodásokkal (képünkön), majd előadás hangzott el *Ép testben ép lélek* címmel. Délután Szarka Miklós református családterapeuta A *tünethordozó gyermek és a családi háttér* című előadását felnőtteknek szóló kiscsoportos foglalkozás tette gyakorlatiassá. A napot Baranka György nagytarcsai lelkész áhítata zárta.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR felvétele

Anyák napja az Élimben

► **Élim:** oázis a Sínai-félsziget közelében, ahol Izrael fiai vándorútjukon megpihentek. Ebben az oázisban tizenkét forrás és hetven pálmafa nyújtott enyhét a pusztában vándorló, eltikkadt zsidó népnek. Élim: evangélikus gyermekotthon Nyíregyházán. Oázis, amely immár nyolcvanöt esztendeje ad enyhét az élet hajótöröttjeinek, megnyomorítottjainak. Nyolcvanöt éve csepegtet balzsamirt a sérült gyermekek szívébe. Az Élim nyolcvanöt esztendeje az irgalom, a jóság, a szeretet nyolc és fél évtizede.

LABOSSA PÉTER FELVÉTELE

Május 7-én kettős ünnepre gyűltünk össze a nyíregyházi szeretetotthonban. A sérült gyermekek és gondozóik hagyományossá vált anyák napi köszöntője mellett hálát adtunk azért, hogy az otthon fennállásának a nyolcvanötödik évfordulóját ünnepelhetjük. Szárnyalt az ének, szólt a vers a gondozók és a gondozottak közös műsorában, annak bizonyágaként, hogy az „élími családnak” az áldott orvos, Jézus a családfője.

Igehirdetésében a Déli Egyházkerület püspöke, Gáncs Péter az esztendő ígéjéről – „...könyörögtem érted, hogy el ne fogyatko-

zék a hited” (Lk 22,32a) – beszélt: Jézus szívében viseli sorsunkat, bizonyítja ezt a múlt, és ez ad reménységet a jövőre nézve is. Köszöntő szavaiban *Bozorády Zoltán* esperes a gyermekotthon látogatására bátorított: aki ide belép, annak életébe az élő víz áradhat. *Bogár Ágnes* otthonvezető és *Adámi László* igazgató lelkész közös biznyságtétele után együtt adhattunk hálát azért, hogy ez az otthon mindmáig az Úr Jézus Krisztus áldozatának benső ismeretéből fakadó szeretet szolgálatának és missziójának a helye lehet.

■ –A –R

MEGHÍVÓ

A Luther Kiadó szeretettel hívja olvasóit Gáncs Aladár *Élő víz* című könyvének bemutatójára, mely május 31-én 18 órától a könyvesbolt melletti tanácsteremben lesz (1085 Budapest, Üllői út 24., bejárat az Üllői útról).

A könyvbemutatón a szerző dedikál, illetve a kiadvány 20%-os kedvezménnyel kapható.

HIRDETÉS

A hatvan éve mártírhaltalt halt Bonhoefferről a Duna Tv-ben. A Duna Tv *Isten kezében* című sorozatműsorában *Dietrich Bonhoeffer* életéről és műveiből készült összeállítás látható május 21-én, szombaton 12.10-től. Közreműködik néhai *Lehel Ferenc*, *Csepregi András*, *Balog Eszter* és *Budaker Dóra*. Szerkesztő-riporter: *Fabiny Tamás*.

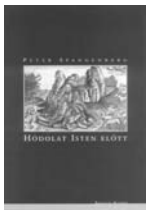
HIRDETÉS

Evangélikus műsorok a Magyar Televízióban

- *Evangélikus ifjúsági műsort* láthatunk az mtv-n május 11-én, szerdán 16.40-kor, melyet az m2-n május 15-én, vasárnap 11.25-kor megismételnek. A műsorban közreműködik *Lénárt Viktor* lelkész, *Gryllus Dániel* és *Gryllus Vilmos*.
- *Mai hitvallások – Látogatóban Schulek Mátyásnál* címmel portréműsort láthatunk a Deák Téri Evangélikus Gimnázium igazgatójáról az mtv-n május 11-én, szerdán 16.55-kor. Az adást május 15-én, vasárnap 11.30-kor megismétlik az m2-n. Szerkesztő: *Nagy László*, rendező: *Nemes Takách Ágnes*.
- *Örömhír* címmel egyházunk műsorát közvetíti az mtv május 15-én, pünkösd vasárnapján 14.30-kor. Az adást május 22-én, vasárnap 9.25-kor megismétlik az m2-n.
- *Hajnali gondolatok* címmel áhítatokat láthatunk a Magyar Televízió mindkét csatornáján naponta 5.35-kor. Május 20-án *Bence Imre* esperes, május 28-án és június 1-én *Bencéné Szabó Márta* lelkész mondja el gondolatait.

HIRDETÉS

A református Kálvin Kiadó ajánlata a XIII. Szent István könyvhétre

Peter Spangenberg: Hódolat Isten előtt

Fr/5 méret; 98 oldal; kartonált; 630 Ft

A napokban hazánkban járt német evangélikus lelkész elsősorban istenkereső embereknek szóló kötetecskéjével mérész dologra vállalkozott: „Alkalmatlan a szó, hogy Istent kifejezz. Elégtelen a kép, hogy Istent ábrázolja. A gondolat meg nem ragadhatja Isten lényegét. Másrészt: nem kerülhetjük el, hogy Istenről beszéljünk. Képeket kell alkotnunk, énekeket kell énekelnünk, tánccokat kell eljárnunk, mert az élet lényege után vágyakozunk...” – írja az *Előszóban*.

Peter Spangenberg: Kicsinyek nagy kérdései

Tanuljunk meg a gyerekekkel hinni

A/5 méret; 148 oldal; kartonált; 950 Ft

A gyermekekkel akár vallási kérdésekről is beszélgethetünk: Istenről, életéről és halálról egyaránt. Ha tiszteljük, és komolyan vesszük őket, ők megbíznak bennünk, kérdezni fognak, és követni fogják azt, akinek mi is a nyomában járunk.

Peter Spangenberg: Miért jó hinni?

A/5 méret; 142 oldal; kartonált; 690 Ft

A könyv egyházi és „kivülálló” olvasóknak szóló útikalauz az elmúlt kétezzer év alatt oly bonyolulttá lett, oly sok megrázkódtatástól terhelt, mégis örömteljes keresztyén hit világához.

Kálvin Kiadó

1113 Bp., Bocskai út 35. Tel./fax: 1/386-8267, 1/386-8277;

e-mail cím: kalvin.kiado@mail.datanet.hu

A Szent István könyvhét helyszínén kiadványaink árából 20% engedményt adunk!

A föld porából lett templom

► **A Somogyiszilben élő maroknyi evangélikus pásztorolását tartotta egyik legfontosabb feladatának *Kőszeghné Raczkó Zsuzsanna* lelkész, aki 2000-től szolgál az ecsenyi és környékbeli gyülekezetekben. Ennek egyik látható eredménye volt, hogy május 7-én szép számú gyülekezet lehetett együtt, amikor *Iltzs János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke fel-szentelte megújult templomukat.***

Az istentisztelet utáni közgyűlésen *Szép Józsefné* gondnok ismertette a gyülekezet történetét. Elmondta, hogy a török miatt elnéptelenedett tolna-baranyai területekre 1716–1750 között német ajkú evangélikusokat telepítettek be. A letelepülők első feladata az volt, hogy erdőirtással művelhető területet nyerjenek, valamint házakat építettek. Hamar elterjedt a hír, hogy dolgos sváb nép lakik a környéken, ezért az egykori somogyiszi földbirtokos, gróf *Hunyadi Ferenc* 1830-tól telkeket és munkát adott nekik a faluban. Ezenkívül szabad polgárjogot nyertek, nem voltak többé jobbágyok.

Az újonnan letelepedetteknek iskolára

és templomra volt szükségük. A telepek első dolga volt létrehozni az evangélikus gyülekezetet. Akkoriban Döröskéhez tartoztak, de a 19–20. század fordulóján felmerült az az igény is, hogy anyagyülekezetté szerveződjének. Egy döngölt falú gazdasági épületet formáltak át templommá, amelyet 1839. augusztus 20-án szenteltek fel. A kicsinek bizonyult hajlék helyett két alkalommal is szerettek volna nagyobb építeni – erre az anyagi forrás és az építőanyag is rendelkezésre állt –, de

■ MENYES GYULA

Európa: kisebbségek, identitás

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem hagyományosan áldozócsütörtök hetében sorra kerülő akadémiai napjait ebben az évben három fontos fogalom határozta meg: *Európa: kisebbségek, identitás*. Pontosabban: a 35. EPMSZ-konferencián a korábban többször is tárgyalt kérdéseket – kisebbségek, identitás – ezúttal az Európai Unió kelet-közép-európai bővítése kapcsán, illetve meghatározóan Kárpát-medencei nézőpontból vitatták meg.

A németországi Rheinfelden evangélikus konferencia-központjában, a Schloss Beuggenben, a Rajna partján rendezett találkozó határozottan pozitív választ adott a rendszerváltozás óta tartó, időről időre fellángoló vitára: van-e továbbra is létjogosultsága a szabadegyetemnek? Van-e igény az EPMSZ által képviselt európai, magyar, protestáns, értelmiségi értékrendre, a nyitott, toleráns, előítélet-mentes, szabadelvű szellemiségre, mely vallási téren ökumenikus, politikai téren pedig képes mások nézeteinek a tiszteletben tartására és – a szélsőségektől eltekintve – befogadására?

Utoljára 1999-ben Olaszországban, Torre Pelicében volt nyugaton a konferencia; azóta Magyarországon került sor az eseményre (2000-ben Tatán, 2002-ben Erdőbényén, 2004-ben Bereksírdőn), illetve Erdélyben (2001-ben Illyefalván) és a Vajdaságban (2003-ban Palicsen) rendezték meg. A 120–150 fő részvételével tervezett konferenciára két-száztizen jelentkezték, így sajnos sokakat vissza kellett utasítani Magyarországról, illetve a Kárpát-medencéből egyaránt. Egyedül a nyugat-európai jelentkezőket – huszonkilencen voltak – tudták a szervezők teljes számban fogadni. A további résztvevők Magyarországról, Erdélyből, Kárpátaljáról, a Felvidékről és a Vajdaságból jöttek.

Ritka, amikor tartalmi kérdésekre releváns vezetési válasz születik. A konferencia résztvevőinek összetétele üzenet a további útról. Szükség van továbbra is – úgymond – a bázei anyaegyesületre, a nyugati magyarság bevonására, igényei figyelembevételére, de a hangsúly áttevődött – és ez a jövő garanciája – a Kárpát-medencére. Hogy szükség van erre, azt jelzi az érdeklődés, mely a távolság és a magasabb költség ellenére tizenkét országból gyűjtötte egybe a magyarokat. Már egy évtizede működik az EPMSZ magyarországi egyesülete (EPMSZE néven), bejegyzés előtt áll az Erdélyi Kör, és megindult a vajdasági és a felvidéki egyesület szervezése. Jogilag és pénzügyileg minden egyesület önálló, a szakmai, szellemi tevékenység pedig közös – ennek csúcsa az évenkénti konferencia –, míg az egyesületek egyéb, egyeztetett alkalmakat is rendeznek. Így

a két világháború mindkét-szer megakadályozta az építkezést. 1947–48-ban a lakosság 85 százalékát kitelepítették, és sokan el is költöztek a faluból; ennek következtében az evangélikusok lélekszáma is a tizedére csökkent.

Iltzs János püspök Jn 4,21–24 alapján tartott igehirdetésében arra figyelmeztetett, hogy az elszármazottak ragaszkodásából az itt élők megtanulhatják, milyen értéke van e háznak. Az elmúlt évszázad során háromszor végeztek nagyobb felújításokat az épületen; a munkálatokhoz jelentősen hozzájárultak adományokkal a községből elszármazottak is. A mostani, teljes körű renoválást, bővítést és ol-tárrestaurálást az egykori iskolaépületért kapott kárpótlásából végezték el. Sok vállalkozó azonnal meghátrált, amikor megtudta, hogy az épület döngölt földből készült, mert nem tudtak volna garanciát vállalni a munkájukra.

Az ünnepség végén az egyházkerület püspöke személyes hangon mondta el, hogy édesapja, *Iltzs Mihály* volt győri lelkész ebben a faluban született *Iltzs Zsigmond* kóro orvos gyermekeként.

A megújult és kibővített templom reménység szerint egy újjáéledő kis gyülekezet lelki otthonává válhat a jövőben.

például a magyar egyesület havonként szabadegyetemi estéket tart.

Visszatérve Rheinfeldenbe: szembe-sülni kellett azzal, hogy számos kedvező tényező ellenére – a magyar kisebbség pártja mind Szlovákiában (itt hosszabb ideje), mind Romániában a kormányko-alíció része – távlatilag aggályos a magyarság helyzete, fenyegető realitás az asszimiláció. Ezért is vélik többen úgy, hogy – hiányosságai dacára – örvendtes lenne, ha a román parlament elfogadná a kisebbségi törvényt. Az Európai Uniónak ugyanis valójában nincs kisebbségi politikája, számára mindenki egy adott tagország polgára, a kisebbségi kérdés pedig az államok belügye. A megmaradást azonban csak az autonómia, a kisebbségi jogok szolgálják, ezért fontos a törvény, mely azután javítható.

Nem vitatható az anyaországnak a határokon túli magyarság iránti kiemelt felelőssége. Az uniós helyzet (Szlovákia, Ausztria és Szlovénia tag, Románia és – reméljük – Horvátország rövidesen tag lesz, Szerbia-Montenegró és Ukrajna tíz-tizenöt év múlva talán csatlakozhat) árnyalt megközelítést kíván az olykor nagyon szűk mozgásterű magyar politikától. Egyidejűleg van szükség – csak lát-szólag ellentmondás ez – olyan megoldásokra, amelyek a magyarság helyben való boldogulását segítik elő, és olyanokra, amelyek meggyorsítják, megkönnyítik az áttelepülők beilleszkedését. A gondokat érzékeltető idézük *Szarka László* jeles kisebbségkutató két szikár állítását: nincs kiérlelt, elfogadott nemzetstratégiánk; illetőleg szinte az egyetlen olyan ország vagyunk, amelynek nincs stabil stratégiai partnere, amellyel biztosan együttműködhet, amelyre építhet. *Nagy Boldizsár* nemzetközi jogász a mindig viszonylagos szuverenitás, *Nádasdy Ádám* nyelvészprofesszor pedig a nyelv nézőpontjából elemeezté az uniós perspektívákat.

Számomra a legnagyobb élményt *Gánóczy Sándor* *Vallások együttélése Európában – teológiai szempontból* című előadása jelentette. Nem hittem volna, hogy egy katolikus teológus lesz az, aki a legmarkánsabban képviseli a szabadegyetemi szellemiséget, az ökumenizmust, ráadásul a legmagasabb színvonalon. A keresztény egyházak mellett foglalkozott a zsidóság szerepével, az iszlámnak Európába vezető nehéz útjával. A előadó nem kerülte meg az uniós alkotmány sokat vitatott problémáját, a keresztény gyökerek megemlékezésének az ügyét sem. Véleménye szerint a „vallási és humanista örökség” formula pontosabban fejezi ki a kereszténység és a felvilágosodás közös forrásértékét az uniós jogok és elvek létrejöttében.

Nagy hatást gyakorolt rám, hogy Gánóczy gondolkodásában meghatározó volt az 1999-ben Augsburgban aláírt katolikus–evangélikus *Közös nyilatkozat* a hit által való megigazulásról. Ennek kapcsán egyértelműen elvetette a *Dominus Iesus* elnevezésű iratot, mely a római egyház egyedüli egyház voltát hangsúlyozta.

De a legérdekesebb – különösen pünkösd közeledtével – a Szentháromság és a demokrácia közötti párhuzam felvázolása volt. A Szentháromság-hit, megfogalmazásától kezdve, társadalmi következményeket vont maga után. A háromságban a Teremtő, illetve egy Teremtő a többes egység paradigmájává lett. Több különböz, de egyenlő méltóságú, sajátosságát egymásnak köszönő alany uniójáé, amely közvetve kritikát is jelentett minden abszolút egyeduralomra és tekintélyelvűsége törekvő kormányformával szemben. *Erik Peterson* protestáns teológus bizonyította, hogy a demokrácia kifinomult formái joggal vezethetők vissza a Szentháromságba vetett hitre.

Az identitás kialakulásáról, a család, a nemzet szerepéről magas színvonalú pszichológiai előadások hangzottak el *Bagdy Emőké*től és *Pfitzner Rudolf*tól. Az utóbbi – Münchenben élő pszichoanalitikus – a német példáról, a múlttal szembenező egyéni és nemzeti új identitástudatról is szólt. Az előadást követő vita tükrözte, hogy nálunk még kevésbé sikerült a múlttal – világháborúk, Trianon, holokauszt, felszabadulás, szovjet rendszer – szembesülve valamennyire egységre jutni.

A lelki vonulatot a reggeli áhítatok – köztük *Gémes Pál* stuttgarti evangélikus lelkész szolgálata – és az áldozócsütörtöki bázei ökumenikus istentisztelet (*Dévény István* katolikus teológus igehirdetésével) képviselték. Nagy elismerés övezte *Gryllus Dánielt*, aki a reggeli áhítatokon szoltárok előadásával és a közös éneklés vezetésével szolgált, és az egyik esti programban is szereplést vállalt.

Esténként hagyományosan gazdag kulturális programot élvezhettünk. Eből kiemelkedett a *Muzsikás* együttes fantasztikus hangulatú koncertje, *Sebestyén Márta* részvételével. A közönség a művészek mellett meghatottan köszöntötte az EPMSZ még élő korábbi elnökeit – *Szőllősy Árpádot*, *Kovács Andort*, *Bárczay Gyulát* és az elnökségben még aktívan tevékenkedő *Szőllősy Pált* és *Balla Bálintot* –, akik valamennyien jelen voltak az estén.

2006-ban először kerül sor az akadémiai napokra a Felvidéken, Rimaszombatban. Ennek előkészítésére a magyarországi egyesületet kérték fel, mely legutóbb a Tatán 2000-ben rendezett konferenciát szervezte meg.

■ FRENKL RÓBERT

Médiatükör – 2005. tavasz

Májusban ünnepli a római katolikus egyház a tömegtájékoztatás világnapját. 1967 óta él ez a hagyomány, amely így bizonyára összefügg az egyházi reformokat markánsan megvalósító II. vatikáni zsinattal. A katolikus egyház felismerte, hogy az eredményes misszió és pasztoráció érdekében bátran kell élnie a média legkülönbözőbb formáival. Az ősi hagyományt és a modern kor technikai vívmányait sajátosan kapcsolják össze azok a döntések is, amelyekkel egy-egy médiumot bizonyos szentek oltalma alá rendelnek. Ez utóbbi persze idegen a protestáns hagyománytól, de azért érdemes odafigyelni arra, hogy mely szentekhez kötik a különböző eszközöket. Azt a Szent Klárát nyilvánították a televízió védőszentjévé, aki betegsége miatt nem lehetett ott a templomi misén – ám lélekben, látomásában mégis átélhette annak élményét. Vagyis lényegében az „első istentisztelet-közvetítés” valósult meg a 13. században.

Az internet is kapott védőszentet, jelesül Szent Izidor személyében. Ez a sevillei tudós volt az, aki a hellén alapokra építő római műveltséget átmentette a kereszténység számára. Enciklopédikus tudás és kivételes rendszerező képesség jellemezte – nyilván e két tulajdonsága miatt esett rá a választás.

Evangelikusként is tiszteljük azt, hogy valaki ágyhoz kötött betegként is vágyakozik az ige és a szentség után; protestánsként is fontosnak tartjuk a rendszerbe foglalt ismeretet, ugyanakkor Jézus Krisztust tartjuk egyedüli közbenjárónknak. Példázatai, jelképes cselekedetei vagy éppen kapcsolatteremtő képessége ismeretében igazi médiaszemélyiségnek tarthatjuk őt, aki persze szigorúan „közszolgálati”, nem pedig „kereskedelmi” alapokon állt.

Aligha véletlen, hogy a katolikus egyház pünkösdi környékén jelölte ki a tömegtájékoztatás világnapját. Ennek az ünnepnek a közelében rendezzük meg első alkalommal a protestáns egyházak médiánapját is. Pünkösdi valóban a nyilvánosság ünnepe. Elsősorban nem azokra a külsőségekre gondolok, amelyek kétség-telenül párhuzamba állíthatók egy-egy mai médiaeseménnyel: hatalmas tömeg mozdul meg, vizuálisan is élményt jelen-tenek a kettős tüzes nyelvek, szokatlan hanghatások érik a jelenlévőket, és általában rendkívüli dolgok történnek. Amolyan „breaking news” helyzet ez.

A lényeg azonban nem ezekben rejlik, hanem a megértésben. A bábeli zűrzavart felváltja a harmónia. Itt mindenki érti azt, aki szól. Egymástól igencsak különböző emberek közösséggé formálódnak. A kommunikáció komuniót (közösséget) teremt. Persze azért az is jellemző, hogy már itt is megjelenik az, amit a mai médiában csúsztatásnak nevezünk. „Édes bortól részegedtek meg” (ApCsel 2,13) – hangzik a rágalom, amellyel emberek szolgálatát és életét akarják tönkretenni.

Velük szemben Lukács törekszik a hiteles tudósításra, amikor eleget tesz Péter apostol helyreigazítási kérelmének: „...nem részegek ezek...” (ApCsel 2,15) Lukács evangélista amúgy is a hiteles tájékoztatás, sőt az oknyomozó újságírás egyik első képviselője, hiszen ő az, aki „mindennek pontosan” utánajár (Lk 1,3). Ő

ekkor sem hivatkozik lapzártára vagy helyhiányra, hanem csonkítatlanul közli a Jóeltől származó, az esemény alapjául szolgáló próféciaát.

A lukácsi szakértelem bizony nem mindig jellemzi a mai médiát. Tipikus példaként említhető a televízió római tudósítójának elhíresült mondata. Ő a pápaválasztás órájában így kommentálta a Szent Péter téren megnyilvánuló örömet: „Amikor azonban megszólaltak a harangok, a Szent Péter téren elszadault a pokol...” Enyhén szólva nem volt szerencsés ez a mondatfűzés, mint ahogy az a megfogalmazás is zavarba ejtő, hogy „a lovas rendőrök sem álltak a helyzet magaslatán, ugyanis ők is imádkoztak...” Az ilyen ügyetlen megfogalmazás mögött alighanem az áll, hogy a tudósítók elszoktak az önálló beszéd-től, legtöbbször csak a sugógépről kell olvasniuk, vagy a fülkübe rejtett csatlakozón keresztül kapják a rendezői utasításokat. Péchy Blanka óta pedig tudjuk: „Beszélni nehéz...” Ugyanígy bosszantó, ha a sztárriporter a bíborosi pasztörizációról beszél, mivel nem ismeri a pasztörizáció kifejezést. A sajtó – és az egyházi közvélemény – egy része rendkívüli indulattal, bizony gyűlölettel sem mentes ellenérzéssel fogadta ezeket a bakikat, pedig talán egy jó nevetés után el is lehetett volna őket felejtteni. Persze szeretettel kérve az érintetteket, hogy okuljanak belőlük. Kétségtelen, hogy az egyházi terminológia nem olyan egyszerű. A leszabályt sem kell mindenkinek értenie, de akinek ilyen hiányossága van, az jobb, ha nem vállal sportközvetítést.

Félreértések amúgy is adódnak. Édesapám egy éven át a dunántúli Pápán volt segédlelkész. Egyszer egy társaságban részletesen fejtette, milyen is volt ez a pápai kaplanság. Egy katolikus ismerősöm zavartan hívott félre: „Te, ha édesapád evangélikus lelkész, akkor miképpen szolgáltatt a pápa környezetében?”

Egy kevésbé derűs történet. Ismét Terry Black nevétől hangos a média. Az ismert transzvesztita néhány évvel ezelőtt azzal került a bulvárlapok címlapjára, hogy miként harcol ahhoz való jogáért, hogy örökbe fogadhasson egy kisfiút. Most egy országgyűlési képviselőt zsarol: ha az nem mond le a transzvesztita által kirekesztőnek tartott mondatai miatt, akkor nyilvánosságra hoz bizonyos listákat, amelyeken homoszexuális és pedofil politikusok szerepelnek. Terry Black történetesen egy kereszténydemokrata politikussal áll harcban. A kereskedelmi tévé reggeli beszélgetőműsorában pedig történetesen egy jó nagy kipa volt látható a fején. Az operatőr mindent elkövetett, hogy a megfelelő szögben láttassa ezt a jobb sorsra érdemes zsidó fejedőt. Az üzenet egyértelmű: aki Terry Blacket bírálja, az antiszemita. Kinek jó ez?

A BBC *The Big Read* című műsora nyomán Magyarországon is elindult *A Nagy Könyv* nevet viselő televíziós sorozat. Örül az ember lelke, hogy végre nem bizonyos Pongó és *Majka*, hanem mondjuk

Márai és Hemingway nevétől hangos az éter. Talán újra megtanul olvasni ez a nemzet. Talán újra az érték lép a talmi helyébe. Jól mondta valaki, hogy ma már több nemzedék „olvasástudatlan”... Az persze több mint sajnálatos, hogy a nézettségi mutatók siralmasak: nagyságrenddel többen nézik a kereskedelmi tévéket. Valahol azt olvastam, hogy amikor az RTL Klub – reklámidő-túllépés miatt – fél óráig nem sugározhatott műsort, a mérések szerint akkor is jóval többen nézték (a sötét képernyőt?), mint bármely más csatornát. Egyszóval örülni kell *A Nagy Könyv* szélmalomharcot vívó bátorságának. Azt csak halkan kérdezem meg, hogy miért nem szerepelhet a könyvek között a Biblia. Talán azért beférne az első százba...

A mozik még játsszák *Eric Till Luther* életéről szóló látványos filmjét. Ennek kapcsán azon morfondírozok: éltünk-e azzal a valósággal ölünkbe pottyant lehetőséggel, hogy e film kapcsán a lutheránusokra irányítsuk a kevésbé egyházas közvélemény figyelmét?

Egy kereskedelmi televízió vetélkedőműsorában hangzik el a film kapcsán a kérdés: „Melyik egyház áll legközelebb Luther Mártonhoz?” A műsorvezető kezében ott a szerkesztő által megírt válasz: „A református.” A műsorvezető tréfásan megfeddi szerkesztőjét, és helyesbít. Mellesleg a műsorvezető *Dusicza Ferenc* református lelkész.

Műsoraiban és honlapján a Hit Gyülekezete folyamatosan erre a filmre hivatkozik. Alighanem legitimációs alapot keresnek maguknak benne, azt bizonyítandó, hogy felekezetük nem csupán néhány évtizede fennálló vallási közösség, hanem reformátori egyház.

Egy budapesti gimnázium középiskolások körében vetélkedősorozatot rendez a film alapján. A szervező: a Hit Gyülekezetének az evangélikus *Bomemisza Péter*ről elnevezett gimnáziuma. Mindez természetesen nem baj. A fájdalmas az, hogy a mi középiskoláink és gyülekezeteink egy része mintha nem igazán élne a film kínálta lehetőségekkel.

Május 8. – a világ a II. világháború hatvan évvel ezelőtti befejezésére emlékezik. A német televízió a berlini Szent Hedvig-székesegyházból közvetít ökumenikus istentiszteletet, amelyen az ország közjogi méltóságai is részt vesznek. Az evangélikus *Huber* püspök és a római katolikus *Lehmann* bíboros egyaránt nagyon jó hangot üt meg. A felolvasások között szívbe markol a klarinét hangja. A liturgia összeállító, az istentiszteleten szolgálók és a média munkatársai szemmel láthatóan csodálatos egységben dolgoznak. Az ősi liturgiával összefér a történelmi és közéleti aktualizálás, a templomban nem zavar-nak a jupiterlámpák, a mikrofonok és a kamerák. Mindenki tudja, hogy a maga eszközeivel ugyanazt a célt szolgálja. Tudja, hogy a másik is ezt teszi, ezért kölcsönösen becsülik egymás munkáját. Lehmann bíboros szerint ez Szent Klárának is köszönhető, Huber püspök viszont a Szentlélek által megvilágosított értelemre hivatkozik. Mi is erre a Lélekre bízhatjuk magunkat, nem csak pünkösdi idején.

■ FABINY TAMÁS

Egy „lehetetlen ember”

Interjú Peter Spangenberggel

► **Cseppet sem látszik fáradtnak, pedig egyik interjút adja a másik után. Az újságírók érdeklődése érthető, hiszen Peter Spangenberg személyében a keresztény irodalom iránt érdeklődő magyar olvasók régi ismerőse látogatott – életében először – Budapestre. Az apropó természetesen könyvbe-mutató: a református Kálvin Kiadó – a *Miért jó hinni?*, valamint a *Kicsinyek nagy kérdései* című sikerkönyvek után – most a német evangélikus lelkész *Hódolat Isten előtt* című munkáját jelentette meg.**

– Szép ősz haja és szakálla van. Ha jól tudom, eredeti hajszínének elvesztésében tragikus események is közrejátszottak. Netán a könyvei miatt is érték Önt támadások?

– Munkáim egyáltalán nem kaptak negatív bírálatot, csak jó visszhangot keltettek. Ahhoz, hogy megöszültem, két dolog járult hozzá jelentős mértékben. Az egyik az volt, amikor 1976-ban több napra terroristák foglalták el Bielefeldben a templomunkat, és én is be voltam zárva velük együtt. Ez rettenetes volt. Másik fájdalmas élményem az volt, amikor a fiam húszéves korában egy balesetben elhunyt. Egyébként pedig a mögöttem álló több mint hetven esztendőnek köszönhetem ősz hajszálaimat. – *Őszintén* szólva kissé meglep, hogy egyes megjegyzései miatt nem kritizálták, hiszen például a *Miért jó hinni?* című könyvében – amelyet egyfajta útikalauznak szán a hit és a keresztények világában való tájékozódáshoz – véleményem szerint több helyen is élesen fogalmaz...

– Úgy teszek, mint Herkules, akinek Augiász király istállóját kellett kitisztítania: a királynak volt egy nagy marhacsordája. Mivel az istállót senki nem takarította, hatalmas mennyiségű trágya gyűlt össze benne. A takarítás nagy munkáját Herkulesnek kellett elvégeznie. Vagyis:

„Ki a »szeméttel!« – röviden szólva ez a feladatom. Úgy gondolom, eddig azért nem ért kritika, mert mindig pozitív módon álltam egy-egy témához: soha nem rombolni szerettem volna, hanem mindig építeni. Az a szándékom, hogy az olvasóval együtt felfedezőútra induljak, és közösen csodálkozzunk rá arra, ami szép, ami jó, ami segítséget jelenthet. Mindenekelőtt gyermekeknek és fiataloknak szeretnék utat mutatni, hogy nyitottá váljanak, és ráleljenek az élet értelmére.

– Ön amellett, hogy a gyermekeket szerető és a nyelvükön jól értő férj, apa és nagypapa, negyven esztendője a legkülönbözőbb műfajokban ír, nem mellesleg lelkész, az evangélikus teológia docense a flensburgi egyetemen. Hogy jut ideje és energiája mindehhez?

– Jellemző rám, hogy több dolgot is végzek egyszerre. Az íráson kívül nagyon szeretem a lelkészi munkámat, szeretek főzni, táncolni, kertészkedni, szeretem az állatokat, ugyancsak örömet ad a zene és a barkácsolás. Szívesen beszélgetek, de nagyon jó egyedül lenni is, mert azt vallom, hogy a hallgatás a beszéd édesanyja. Tizennégy éve dolgozom az evangélikus teológia docenseként; mint teológus „lehetetlen ember vagyok”, minden teológiai ág érdekel.

Ami az írást illeti: kisgyermekkoromtól fogva papírra vetem a gondolataimat. Először komoly írásom egy teológiai tárgyú munka volt, a 19. századi angol baptistákról szólt. Idővel észrevettem, hogy az írás remek lehetőség arra, hogy kifejezzem magam. Ezért van az, hogy nem válogattam a műfajok között. A teológiai tárgyú könyvek mellett írtam mesét, színdarabot, krimi, szonettet. Mindent, ami örömet szerzett. Kíváncsivá tesz, hogy milyen formát találhatok arra, ha egy-egy konkrét témával szeretném elérni az olvasóimat.

– *Könyveinek magyar fordítása is jól visszadja eredeti írói stílusát, melynek jellemzője, hogy a mély mondánivalól egyszerű és érthető nyelven szólal meg.*

– Amikor írok, arra törekszem, hogy egyszerűen, ugyanakkor igényesen fogalmazzak. Két fontos levelező- és beszélgetőpartnerem volt: *Teréz* anyja és *Astrid Lindgren* író. Tőlük tanultam meg, hogy le kell szállni a dogmatikai magaslatokból, kerülni kell a nyelvi arroganciát, és segíteni kell az embereknek abban, hogy újra felfedezzék mindazt, ami az életben valóban lényeges. A nyelv egyébként számomra olyan, mint a zene. A muzsika emóciókat vált ki, ugyanakkor az értelemre is hat. Azt szeretném, ha a nyelv esetében is megbékélne egymással az értelem és az érzelem.

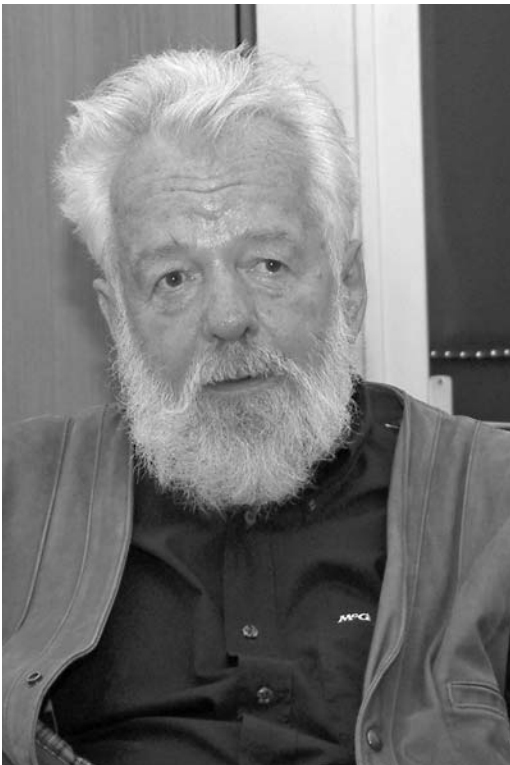
– *Hogyan születik egy-egy könyve?*

– Napjában több száz gondolat merül fel bennem, miközben sétálok az utcán, beszélgetek és játszom a gyerekekkel, vagy éppen akkor, amikor egy haldokló ágya mellett ülök. „Csak” válogatnom kell az ötletek közül. Ez bizony nagyon nehéz, de persze előbb-utóbb csak sikerül döntenem egy elképzelés mellett, és kezdődhet a munka. Nagyon szeretem a munkaeszközömet – az anyanyelvemet –, ezért kínosan ügyelek a pontosásra. A szó és annak tartalma mindig összhangban kell, hogy legyen egymással. Ennek érdekében alapos előkészítő munkát végzek. Miután ez már megvan, gyorsan írok.

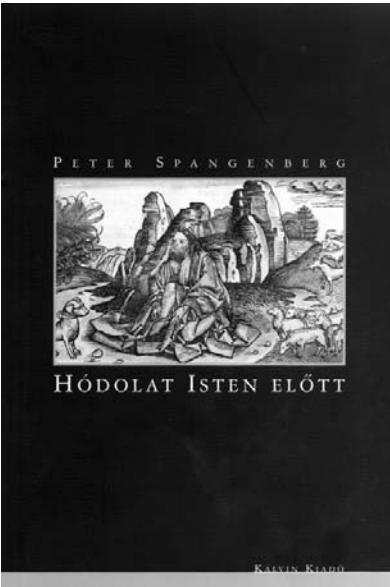
– *Miről szól magyarul most megjelent műve, a Hódolat Isten előtt?*

– Ebben a könyvben Istenről úgy akartam írni, hogy mindenki megértse. Ez a mű nem más, mint teológia dogmák és határok nélkül. Szándékosan nem használtam a kötetben olyan fogalmakat, mint például: „Isten szeretet”, vagy „Isten jóság”, vagy „Isten igazság”. Úgy akartam az Úrról beszélni, amilyennek én megsejtettem őt.

■ GAZDAG SZUSZANNA

FOTÓ: BOTTA DÉNES

Modra (Modori) régi német evangélikus temploma volt a színhelye május elsején a Luther Márton életét feldolgozó szlovák opera előbemutatójának. Mint arról múlt év októberében lapunkban is hírt adtunk, *Eva Bachletová* evangélikus médiamenedzser kezdeményezésére a neves szlovák zeneszerző, *Vítazoslav Kubička*, illetőleg *Slavomíra Očenášová-Štrbová* irodalomtörténész vállalkozott arra, hogy operát írjon a reformátor életéről. Munkájukat – konzulensként – *Igor Kiš* teológiai professzor segítette.

Az elkészült mű díszbemutatója május 22-én, este 20 órától lesz a pozsonyi Nagytemplomban (Veľký evanjelický chrám in Panenskej ulici), **amelyre Magyarországról is várják az érdeklődőket.** Képünkön: jelenet az átütő sikert aratott modrai „főpróbából”.

Slovenský evanjelický cirkevný zbor a. v. v Budapešti

Voľby a inštalácia členov zboru presbyterov

FOTO: A. S.

V evanjelických cirkevných zborech prikazuje cirkevná ústava voliť presbyterov a to z toho dôvodu, aby boli samostatné a legítimne. Presbyter vykonáva činnosť v rámci agendálneho poriadku.

Cirkevné zbory vykonávajú rôzne práce a služby. Tam, kde zbor rastie, vznikajú aj nové potreby a úlohy pre jeho členov. Tí, ktorí chcú pomáhať a slúžiť najviac, majú mať svoje miesto práve v zbore presbyterov. Keď hovoríme o spolupráci členov presbyterstva počas bohoslužobného života, ako prvú podmienku si musíme položiť spoľahlivosť, a to vo viere, v ochote a praktickej službe. Presbyteri sú na tieto úlohy zvlášť povolaní, veď im zbory vo voľbách dali dôveru a zverili spoločné veci do ich opatery a starostlivosti.

V kaplnke Slovenského evanjelického cirkevného zboru a. v. v Budapešti sa 10. apríla 2005 konala bohoslužba, po ktorej rokovalo Valné zhromaždenie cirkevného zboru. V rámci zhromaždenia sa konali voľby zboru presbyterov. O týždeň

neskôr, 17. apríla, sa konala slávnostná bohoslužba, na ktorej zvolení presbyteri skladali sľub a boli inštalovaní. Sú to: Jozef Blaško, Karol Fábián, Ján Győri (dozorca), Zuzana Hollósyová, Mária Májerhoffrová, Anna Tarčáiová, Monika Szelényiová a náhradný člen Juraj Kukely.

■ (IF)

Pozvánka na slovenské bohoslužby

Veriacich a všetkých záujemcov pozývame na slovenské evanjelické bohoslužby, ktoré sa konajú každú nedeľu o 10.00 hodine v zborovej sieni Slovenského evanjelického zboru v Budapešti na prvom poschodí zadného traktu budovy na Rákócziho ulici č. 57. Bohoslužby slúži evanjelický farár Atila Spišák.

Nechajme sa nadchnúť vanutím Ducha Svätého

Keď prišiel deň Turíc, boli všetci vedno na tom istom mieste. Tu sa náhle strhol hukot z neba, ako keď sa ženie prudký vietor, a naplnil celý dom, v ktorom boli. I zjavili sa im akoby ohnivé jazyky, ktoré sa rozdelili, a na každom z nich spočinul jeden. Všetkých naplnil Duch Svätý a začali hovoriť inými jazykmi, ako im Duch dával hovoriť. V Jeruzaleme boli Židia, nábožní ľudia zo všetkých národov, čo sú pod nebom. Keď sa teda strhol tento hukot, mnoho sa ich zbehlo a boli zmätení, lebo každý ich počul hovoriť svojím jazykom. I stúpili a udivení vraveli: „Nie sú títo všetci, čo tu hovoria, Galilejčania? A ako to, že ich každý z nás počuje vo svojom vlastnom jazyku, v ktorom sme sa narodili? My, Parti, Méd, Elamčania, obyvatelia Mezopotámie, Judey a Kapadócie, Pontu a Ázie, Frýgie a Pamfýlie, Egypta a líbyjských krajov okolo Cyrény, prístavovaní Rimania, Židia aj Prozelyti, Kréťania i Arabi: počujeme ich vo svojich jazykoch hovoriť o veľkých Božích skutkoch.“ (Sk 2,1-11)

Rôzne udalosti, ktoré Cirkev slávi počas cirkevného roku, sa dajú viditeľne znázorniť, ale pri dnešnej slávnosti zoslania Ducha Svätého to nie je také jednoduché. Aby sme pochopili dnešné evanjelium, potrebujeme aspoň trochu preniknúť do tajomstva turíčnych udalostí.

Duch Svätý je tajomnou vnútornou oživujúcou silou, ktorá pôsobí aj dnes v Cirkvi a v tých, ktorí ho prijali, a uchvacuje okolostojacich. Dobré sa pozrieme na turíčne udalosti, čo sa vtedy stali. Na apoštolov zostúpil Duch Svätý, boli naplnení jeho silou a mocou. Vyšli von a začali ohlasovať evanjelium. Ich pôsobenie preniklo množstvo ľudí. Aj z nás by malo vyžarovať niečo, z tej slobody a sily Ducha Svätého, ako z apoštolov. Pre mnohých ľudí okolo nás sme totiž jediným evanjeliom, jedinou príležitosťou ku kontaktu s Kristom, pretože do kostola nepríde, Sväté písmo si neprečítajú... Ale, aby sme mohli byť opravdivými svedkami Krista, náš život a slová musia hovoriť o tom, že sme Kristovi. To, čo platilo o tajomstve začiatku Cirkvi na Turíce, to platí aj dnes. Nie my, ale Duch Svätý, ktorý v nás pôsobí, je organizátorom, tvorcom a oživovateľom Cirkvi. Duch Svätý je darcom života, darcom milosti, posväti-

teľom. Prudký vietor a ohnivé jazyky, ktoré naplnili dom, kde boli na Turíce zhromaždení apoštoli, sú symbolom Ducha Svätého. Duch Svätý vždy tvorí, obnovuje, buduje. Duch Svätý má často podobu ohňa. Ale prirovnanie Ducha Svätého k vetru je menej známe. Ako vanutie Ducha Svätého na Turíce založilo Cirkev, ako pôsobením Ducha Svätého Cirkev bola obnovená búrkami, tak aj my môžeme prispieť k obnove sveta pôsobením Ducha Svätého. V dnešný deň slávime narodeniny Cirkvi, pretože udalosť, o ktorej sme čítali v prvom čítaní zo Skutkov apoštolov, zoslanie Ducha Svätého v deň Turíc, je pre Cirkev okamihom vlastného zrodenia. Apoštoli, učeníci, tí ktorí poznajú Ježiša, ktorí v neho uverili, nasledujú ho, sú naplnení jeho Duchom. Teda základnou charakteristikou Cirkvi je spoločenstvo tých, ktorí sú naplnení Kristovým Duchom. Dar Ducha je daný Cirkvi ako poslanie, ale zároveň aj ako úloha. Cirkev má byť aj miestom, kde si ľudia navzájom rozumujú.

Turíčne udalosti sú v Novom Zákone predstavené ako protiklad biblického rozprávania o Babylonskej veži z Knihy Genezis. Treba ich pochopiť v tom zmysle, že ľudia už raz chceli vybudovať civilizáciu bez Boha a proti Bohu. Vysoká veža, namierená až do neba, akoby chcela zmiesť Boha z jeho trónu. Za tento pyšný úmysel spáchaný voči Bohu, ako vieme zo Svätého Písma, boli ľudia potrestaní v dôležitej oblasti ľudského života, ktorou je reč. Stratili schopnosť navzájom si rozumieť a dohovoriť sa. Došlo tam k zmäteniu jazykov a táto babylonská rana ide s ľudstvom po všetky generácie až podnes. Ľudia si navzájom nerozumejú, stavajú sa múry rozdelenia medzi národnými a rasami... Vo svete, v ktorom žijeme, akoby sme aj dnes pociťovali stavbu babylonskej veže – budovanie civilizácie bez Boha a proti Bohu. V týchto rokoch akoby sme stáli slobodnú spoločnosť na jej troskách. Často pociťujeme, že sa medzi ľuďmi aj v našej spoločnosti zahniezdzuje nerozumenia, vzájomné znechutenie, zmätenie jazykov.

Na sviatok Turíc bol Jeruzalem plný cudzincov, pútnikov a vo večeradle boli zhromaždení Kristovi verní. Dvojaký pocit ich napáňal: pocit vlastnej úbo-

hosti a slabosti a pocit nádeje v pomoc toho, ktorý mal prísť. To všetko vložili do vrúcnnej prosby: Príď, Duch Svätý, naplň srdcia svojich verných. Boli vypočutí. Ľudia uvideli veľký oheň, ktorý zostupoval z neba. Počuli hukot ako búrk, veľký vietor. A ten hukot bolo počuť i vo Večeradle. A naraz pocítili v sebe akúsi tajomnú energiu a ich myseľ sa rozjasnila, ich vôľa posilnila. Vanutie Ducha Svätého zapálilo v týchto ľuďoch túžbu: Chceli sa nechať pokrstiť. Tritisíc ľudí – to bol začiatok Cirkvi. Vietor Ducha Svätého získal prvých kresťanov. Vďaka Duchu Svätému v Ježišovi Kristovi patríme do jednej Božej rodiny. Duch Boží preniká ako spoločná láska Otca i Syna. Bez Ducha Svätého, ako to vystihol Atenagoras – je Boh ďaleko a Kristus patrí minulosti, Evanjelium je mŕtvou literou a Cirkev jednoduchou organizáciou. Autorita je mocou a misia propagandou, kult je archaizmom a mravný život je otročným podriadením sa. Všetko sa mení so Svätým Duchom a v ňom. Všetko sa zúšľachtuje a všetkému sa vlieva život. Božie kráľovstvo už prišlo a zmŕtvychvstalý Kristus je prítomný. Evanjelium je moc i život a Cirkev predstavuje Trojičné spoločenstvo. Autorita sa premení na službu a misie na ponuku spásy.

Cirkev sa rozrástla, apoštoli sa vydali do pohanského sveta. Neboli študovaní hlásatelia, boli to remeselníci, rybári, a predsa dokázali získať svet pre Krista, pretože vial Duch Svätý. Oni boli len jeho nástroje, on bol ten, ktorý tvoril. Aj v dnešnej dobe je potrebné prosieť Ducha Svätého, aby vial. Ak budeme len postávať, neurobíme nič! Kresťan – svedok Kristov, musí byť človek činu, musí tvoriť. To môžeme dokázať len vtedy, keď sa necháme nadchnúť vanutím Ducha Svätého. Potom sa môže všetko obnoviť.

Dnešný svet túži po jednote, priateľstve a pokoji a jedine s pomocou Ducha Svätého môže sa obnoviť a premeniť. Aby sa to uskutočnilo, potrebujeme my, kresťania, spolupôsobiť. A to môžeme len vtedy, keď sa necháme ako apoštoli naplniť Duchom Svätým. Až potom, keď budeme zapálení jeho svätým ohňom, je nádej, že ľudia okolo nás budú uchvátení a premenení.

■ ONDREJ LEHOCZKY

Najmilší evanjelický zvon čabianskych Slovákov

Evanjelickí Slováci, prichádzajúci na Dolnú zem počas feudalizmu, mnohí aj v dôsledku náboženského prenasledovania, sa v prvom rade snažili mať hneď od začiatku svojho farára a učiteľa a čo najskôr si postaviť kostol a školu. Kým ich prvé stavby boli zväčša provizórne, nové, trvalé, už stavali vo vtedajšom modernom slohu. Evanjelické kostoly v mestách a dedinách, ktoré osídlili na Dolnej zemi (dnešnom Maďarsku, Rumunsku a Srbsku) Slováci, sa neskôr stali a aj dodnes sú dominantami týchto stredísk. Spomeňme na príklad Békešskú Čabu, Slovenský Komlós, Níredházu, Sarvaš, Pol'ny Berinčok, Nadlak, Báčsky Petrovec, Starú Pazovu, Kovačicu, Padinu a desiatky iných. Tieto monumentálne sakrálné stavby projektovali a stavali v tom období najlepší architekti a stavitelia v bývalom Uhorsku. Kým na začiatku mohli stavať evanjelici iba kostoly bez veže, po prijatí Tolerančného patentu pristavovali ku kostolu aj vežu, ktorú v jej vrchnej časti na Dolnej zemi často po obvode vybavili pavlaču – ochodzou na všetky strany. Tak to bolo aj v tom čase v najväčšej slovenskej evanjelickej cirkevnej obci v Uhorsku – v Békešskej Čabe. V prvej polovici 19. storočia, kým sa Čaba roku 1840 nestala mestom, vyslúžila si epitetony „Naj-

väčšia dedina v Európe“ a „Sion slovenských evanjelikov v Uhorsku“. Podľa dostupných štatistik koncom 19. storočia bola mestom s najväčším počtom Slovákov v celom Uhorsku. V roku 1857 tu žilo 20 671 Slovákov a roku 1920 – 24 710, vo veľkej miere evanjelických Slovákov.

Najznámejšou dominantou Békešskej Čaby je veľký evanjelický kostol, ktorý sa dodnes považuje za najväčší evanjelický kostol v Európe, keď pojme naraz do svojho vnútra 4 000 veriacich a podľa pamätníkov boli aj také slávnostné príležitosti, keď sa v ňom tiesnilo takmer raz toľko ľudí. Hneď oproti veľkému kostolu stojí na mieste bývalého prvého kostola, postaveného už v roku 1723, čiže po piatich rokoch príchodu prvých Slovákov (1718), zakladateľov mesta, terajší malý kostol. Tento bol roku 1745 prebudovaný z pálených tehál a roku 1773 doplnený dvoma priečnymi krídlami a tak naraz pojme 1 800 veriacich. O desať rokov neskôr pristavili k nemu aj vežu v románskom slohu, ktorá má barokovú pavlač, na ktorú sa vychádza z miestnosti, kde sa v minulosti zdržiavali službu konajúci hlásnici – zvonári, ktorí navyše z ochodze sledovali mesto a chotár v neprežitej požiarnebezpečnostnej pohotovosti. Počas služby zvoná-

ri bývali „na turni“ (vo veži), nad zvonmi mali byť, kde sa striedavo zdržiavali celých 24 hodín. V miestnosti, ktorú mi na tejto veži pri mojej návšteve sprístupnil strážca – zvonár Juraj Bohuš, sa na-

chádza zachovaná pec, v ktorej si hlásnici a zvonári v zime prikurovali. Rovnako mi tento, ešte pomerne dobre po slovensky hovoriaci Slovák, sprístupnil aj vstup na ochodzu, odtiaľ som mal

možnosť fotografovať a pozrieť si panorámu mesta a širšieho okolia. Vo veži malého kostola veľa rokov boli štyri zvony, ale v rokoch prvej svetovej vojny jeden zvon zrekvírovali na vojenské ciele.

Z terajších troch je najznámejší a najväčší takzvaný Maríkov zvon. Meno dostal od svojho darcu. Pavel Marík v roku 1873 na jeho zhotovenie daroval ako člen cirkevného zboru 3200 forintov

a z nich potom nasledujúci rok zhotovili zvon, ktorý váži 36 metrických centov. Veža malého kostola je doteraz najcharakteristickejšou architektonickou stavbou tohto 70-tisícového župného mesta. Veľký „Maríkov zvon“ je najväčším evanjelickým zvonom v celom Maďarsku a najmilším zvonom čabianskych evanjelikov.

■ J. J.

Vzácný liptovský milodar našim evanjelikom

Farár Celoštátnej slovenskej evanjelickej farárskej služby a Slovenského evanjelického cirkevného zboru a. v. v Budapešti Atila Spišák bol v dňoch 14. a 15. marca na návšteve v Liptovskom Mikuláši. Počas svojho pobytu sa stretol so seniorom Liptovsko-oravského seniorátu Vladimírom Ferenčkom.

Evanjelici Liptovsko-oravského seniorátu sa rozhodli pre nezvyčajnú formu misie medzi už značne pomaďarčenými Slováckmi v Maďarsku. Urobili vzácnu zbierku v prvom rade spevníkov, Biblií, učebníc pre deti, ktoré sa chystajú na konfirmáciu a, prirodzene, aj finančných prostriedkov. Evanjelický farár Atila Spišák prevzal zbierku spevníkov a Biblií a za darovaných približne 20 tisíc Sk nakúpil v predajni vydavateľstva Transcius náboženské knihy a literatúru.

Vzácný liptovský milodar bude slúžiť na to, aby naši slovenskí evanjelici mohli prežívať pozhnané chvíle s Pánom Ježišom Kristom a pánom Bohom vo svojom rodnom jazyku.

■ (AS)

Az Egyházak Világtanácsa elnökeinek pünkösdi üzenete

Kegyelem és békesség néktek 2005 pünkösdjének ünnepén, amikor Isten lelkének oly sok ajándékát ünnepeljük!

Ahogy Pál apostol buzdított: „Az Isten irgalmára kérek tehát titeket, testvéreim, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek...” (Róm 12,1) Isten a lelki élet ajándékát nemcsak a mi belső megelégtetésünkért és egyéni beteljesülésünkért árasztotta az emberiségre, hanem azért, hogy képessé tegyen bennünket arra, hogy együtt valljuk meg hitünket cselekedeteink által a világban. A mi lelki imádatunk azt várja tőlünk, hogy odaszánjuk testünket, hogy hasznosak lehessünk Istennek és felebarátainknak.

„De ki a felebarátom?” Jézus egy példázatában a felebarát egy samaritánus, egy idegen vallási kultúra tagja, akit ellenségnek tartottak (Lk 10,29–37). Lehet, hogy a mi felebarátaink is pont azok, akikről a legkevésbé gondolkodunk, és a köztünk lévő korlátok hamar leomlanának a Szentlélek friss kiadásától.

Pünkösöd reggelén, amint megvan írva az apostolok cselekedeteiről szóló könyvben, Jeruzsálem városa zarándokok gyülekezőhelyévé vált, és ezek a zarándokok sok és sokféle népet képviseltek az egész földről. Amikor a Szentlélek leszállt az apostolokra, hirdetni kezdték az evangéliumot annak ellenére, hogy sokfélék és nagyon különböző emberek voltak azok, akik hallgatták őket. „Megdöbbenek, és csodálkozva mondták: Íme, akik beszélnek, nem valamennyien Galileából valók-e? Akkor hogyan hallhatja őket mindegyikünk a maga anyanyelvén...” (ApCsel 2,1–8) Pünkösöd csodája példátlan kijelentése volt annak, hogy a kultúra, vallás, faj, nem és nyelv minden szorosan megvont határa semmit sem jelent Jézus Krisztus gyógyító, megbékéltető akarata-hoz képest, aki „az ő testében lebontotta az elválasztó falat, az ellenségeskedést” (Ef 2,14).

Most – éppúgy, mint akkor – nagyon emberi, hogy „a másik” rovására határozzuk meg magunkat; azok rovására, akik nem olyanok, mint én, nem olyanok, mint mi. Ha bárkit is találunk azok közül a környezetünkben, kívülállóknak bélyegezzük őket. De ez a megközelítés kevésbé tűnik méltányosnak, ha önmagunkat találjuk kisebbségben, ha a

saját bőrünkön tapasztaljuk, hogy mit jelent „a másik”-nak lenni. Mindegyikünk életében volt olyan időszak, amikor éreztük egy tekintet, szó, vicc vagy törvény megalázó fullánkját. Adott pillanatban mindegyikünk érezte már a kivülállásából fakadó zavart, csodáltságot, felháborodást és elidegenedést.

Pünkösöd örömhíre az, hogy Jézus Krisztus hív minket, hogy újra megértsük közös emberségünket. A Szentlélek lehetővé teszi számunkra, hogy teljesen részesesivé váljunk az igazi közösségnek. Isten népének ilyen közössége az evangélium eszköze-vé válhat, ahogyan ez az apostollokal is történt.

Az Egyházak Világtanácsa, valamint nagyon különböző hagyományokkal és szellemi indítékokkal rendelkező partnerei a világmisziói és evangélizációs konferencián gyűlnek össze ezen a tavaszon Athénban, Görögországban. Pünkösöd fényében a konferencia témája azt a szerepet sugallja, amelyet a keresztyén közösségek játszhatnak a népek közötti sorompók legyőzésében: „Jöjj, Szentlélek, gyógyíts és békíts meg!” – Krisztusban elhívva a közösség gyógyítására és megbékéltetésére.

Pünkösöd emlékeztet minket arra, hogy Isten belép a mi világunkba, hogy legyőzze a megosztottságot, hogy gyógyítson, megbékéltessen minket magával és egymással. Ahol valaha elválasztott minket a nyelv, képessé válunk arra, hogy világosan megértsük egymást, és teljes egyetértésben dicsérjük Istent. Ahol valaha a közösségünk határa jelölte ki barátságaink és családi köteleink határát, most a közösség egész világá kiterjedő érzése nyitja meg szívünket Isten minden teremtménye előtt.

A Teremtő hozott létre mindent, ami van. Krisztus úgy jelentett ki nekünk, mint „minden mindenekben”. A Szentlélek fúj, mint a szél, ahová akar. Isten nem ismer határokat.

Pünkösöd rákényszerít minket Istenről alkotott elképzelésünk tágitására, és látni kezdjük, hogy azoknak a formáknak, amelyekben Isten kölcsönhatásban van a világgal, nincsenek határai. Isten kegyelme sokkal mélyebb, mint ahogy mi el tudjuk képzelni. Isten sokkal nyitottabb, mint amilyennek mi valaha is láttuk lelki szemünkkel. Isten sokkal jobban szeret annál, mint ahogy mi fel-

foghatjuk. Kezdjük megérteni azt is, hogy azok a határok, amelyeket ebben a világban tapasztalunk, olyan határok, amelyeket mi szabtunk egymásnak és önmagunknak.

Nekünk nincs sem olyan eleménk, sem elég képzelőerőnk, és kellően csiszolt érzékeink sincsenek ahhoz, hogy Istent a maga teljességében felfoghassuk – Isten valamennyi útjának megértéséről nem is beszélve. Isten mégis hív minket, hogy szánjuk oda testünket, és ajánljuk fel életünket arra, hogy keressük az igazságot, hogy igyekezzünk véget vetni az erőszaknak, hogy szembeszálljunk az elnyomással, a diszkriminációval, a betegséggel – minden jóakaratú emberrel együtt végzett szeretetteljes szolgálatban. Isten azt ígéri, hogy a Szentlélek jelen lesz a gyógyításnak és a megbékéltetésnek ebben a szolgálatában.

„Isten, kegyelmed szerint formáld át a világot” – ez a témája az Egyházak Világtanácsa következő, 9. gyűlésének, amelyet 2006. február 14-től 23-ig tartanak Brazíliában, Pórtó Alegre-ben. Ahogyan a Szentlélek átformálta az apostolokat az egész lakott világra, úgy látjuk lelki szemeinkkel, hogy a Szentlélek átformál minket mint személyeket, mint közösségeket, mint egyháztagokat és mint a világ polgárait. Igen, várjuk az egész teremtet elváltozását – együttes megváltásunkért, igazságért és békéért, szeretetért és szolgálatért –, hogy együtt láthassuk meg az új ég és az új föld próféciájának beteljesedését. A pünkösdi időszakban delegátusokat és látogatókat akarunk hívni az egész világról, hogy csatlakozzanak hozzánk Pórtó Alegre-ben, amikor az „Isten, kegyelmed szerint formáld át a világot” témát tanulmányozzuk. A 9. gyűlés témája egyben az imádságunk is.

Az EVT elnökei:
– Dr. Agnes Aboum, Nairobi, Kenya
– Jabez L. Bryce, Suva, Fidzsi-szigetek
– H. E. Chrysostomos, Metropolitan of the Senior See of Ephesus, Isztambul, Törökország
– H. H. Ignatius Zakka I Iwas, Damaszkusz, Szíria
– Dr. Bernice Powell Jackson, Cleveland, USA
– Dr. Kang Moon Kyu, Szöul, Korea
– Federico J. Pagura püspök, Rosario, Argentína
– Eberhardt Renz püspök, Tübingen, Németország

»...ÉS MEGKAPJÁTOK A SZENTLÉLEK AJÁNDÉKÁT« (ApCsel 2,38b)

A hit egysége, Európa egysége és a nemzet egysége mint pünkösdi ajándék

Kedves Testvérek a Jézus Krisztusban!

Pünkösöd a hit eszmélődésének és a krisztusi misszió megleve-nedésének ünnepe. Mindenkor valljuk az Apostoli hitvallásban, hogy „hiszek Szentlélekben” és a Szentlélek munkájában, amelynek maga az élő hit és a hívők közössége is a legnyilvánvalóbb gyümölcse. Tehát nemcsak valljuk a Szentlelket, hanem imádkozunk is jelenlétéért. Az egyéni és közösségi hívő életben az imádság olyan, mint a test számára a lélegzés. Minden istentiszteletünk, a szentségekben való részesedésünk a Szentlélek segítségével hívásával kezdődik, és a Szentlélek jelenlétének hitében történik. A Szentlélek eleveníti meg a Szentírás betűjét, és teszi azt éltető Igévé. A Szentlélek útítja meg, mélyíti el meglankadó, sekélyesedő hitünket, és erősíti az egyház közösségét a remény és bizalom jegyében.

Az első pünkösöd alkalmával a tanítványok együtt voltak, és egyesek voltak a félelemben, a szorongásban, immáron a feltámadott és mennybe ment Mester jelenlétét nélkülöző kilátástalanságban. Ekkor azonban a rettegés csöndjét megtörte a „zúgás”, a reménytelenség sötéttségét megtörték a „lángnyelvek”, a tehetatlenség ürességét pedig kitöltötte a Szentlélek csodás jelenléte. A Lélek a néma félelem csendjében való egységet a megszólaló hit egységével tette.

A hit egysége sokféle nyelven szólt meg, de úgy, hogy megteremtette a megértés egységét. Pünkösöd ünnepére Jeruzsálembe utaztak a szórványban, a különböző országokban, birodalmakban élő, de ősi hitüket még megtartó zsidók. Jöttek, hogy őseikhez hasonlóan hálát adjanak az aratásért, s hogy ünnepélyesen megemlékezzenek az egyiptomi fogságot követő szövetségkötésről. Jöttek, hogy a szent városban együtt legyenek egymással és a tradíció értékeivel. A Szentlélek kiadásával a pünkösöd csodája azonban többet adott nekik ennél. Az egymással való együttléten túl megtapasztalták az Istennel és az egymással való hívő egység misztikus valóságát is. A titokzatos jelek és az apostolok kinyilatkoztató szavai életre hívták az első gyülekezetet azokból, akik engedtek az Ige szavának: „Tudja meg tehát Izráel egész háza teljes bizonyossággal, hogy Úrrá és Krisztussá tette őt az Isten: azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettetek.” (ApCsel 2,36) Szíven találta őket a nagypénteki tények és a húsvéti „hihetetlen hírek” megerősítése. A hit egységében engedelmeskedtek a felszólításnak: „Térjete meg, és keresztelkedjete meg valamennyien Jézus Krisztus nevében, bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.” (38. v.) Az ősegyház népe megragadta a Szentlélek ajándékait, ígéreteit, és így a mustármagnyi hit terebélyesedni kezdett. A történelem során sokféle ágazott a krisztusiak fája, és sokféle vihar tépázta. Az ágak sokszor akarva-

akaratlan egymásnak is feszültek. Hisszük azonban, hogy a Szentlélek csodája újra és újra pünkösödöt rendel, amelyben a hitnek nem az egyformasága, hanem az egysége harmóniát terem az ágak között, amelyeknek közös a törzse és közös a gyökere is. A közös gyökérzet és közös fundamentum – ahogy azt az ez évi imahetünkön is sokszor átélhettük – a hit egységébe hívja a különböző sorsokat, nyelveket és felekezeteiket.

A közös keresztyén gyökérzetre való utalás sajnálatos módon kimaradt az európai népeket integrálni igyekvő szervezet, az Európai Unió alapdokumentumából, de a közös krisztusi gyökerek reménységet adhatnak nekünk egy sajátos lelkiület, a hit, remény és szeretet lelkiületének meglevenedése iránt Európában. Az európai integráció sokak számára csak politikai, gazdasági és jogi harmonizáció kérdése. Sokan vannak továbbá azok, akik a kultúra és a természeti kincsek terén, az azokért érzett felelősséggel törekednek az értékek megőrzésére, távlatos sáfárcodásra, a humanum gyakorlására is. A pünkösdi Lélek azonban ezen is túlsegít bennünket. Általa láthatjuk Európa népeinek jelenét, jövődjét és örököseivalóságát a megfeszített, de feltámadott és „Úrrá” tett Krisztus szeretetének ölelésében. Bűnbánattal ma is meg kell vallanunk azokat a szégyenteljes tetteket és mulasztásokat, amelyekben a magukat krisztusinak nevezők is inkább lettek rövid távú, önző érdekek képviselőivé, mint az örök értékek hordozóivá. Az új pünkösöd azonban mindig új kezdetet jelent a misszió számára „az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban” (42. v.). Mindezek megélésére hív az ünnep az európai integráció összefüggésében is. A Katolikus Püspöki Konferenciák Európai Tanácsa, valamint az Európai Egyházak Konferenciája által közösen fogalmazott és elfogadott dokumentum, a Charta Oecumenica – amelyet a Magyar Katolikus Egyház és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsában együttműködő protestáns és ortodox egyházak is aláírtak ünnepélyes keretek között – erről így ír: „A századok során vallási és kulturális tekintetben túlnyomóan keresztyén/keresztyén Európa jött létre. Ugyanakkor az is igaz, hogy a Krisztus-követők vétkei miatt Európában és annak határain túl sok baj támadt. Megvalljuk, hogy ezekért a vétkekért mi is felelősek vagyunk, és kérjük Istent és embertársaink bocsánatát. (...) Az egyházak előmozdítják az európai kontinens egyesülését. Közös értékek nélkül nem alakítható ki tartós egység. Meggyőződésünk, hogy a keresztyén-ség/keresztyénység lelki öröksége inspiráló erőt jelent Európa meg-gazdagítására. Krisztust követő hitünk parancsára minden képességünkkel azon munkálkodunk, hogy létrejöjjön az ember-séges és szociálisan érzékeny Eu-

rópa, ahol érvényesülnek az emberi jogok és azok az alapértékek, amit a béke, az igazságosság, a szabadság, a türelem, az esélyegyenlőség, valamint a szolidaritás jelentenek. Fontosnak tartjuk az élet tiszteletét, a házasság és a család értékét, a minden mást megelőző elkötelezettséget a szegények mellett, a megbocsátás készségét és mindenben az irgalmasságot.” (III./1.)

Ezt a szép küldetésünket azonban itthon kell kezdenünk. Látjuk, hogy az önös „érdekképviselet” hosszú távon és igazi mélységekben inkább megoszt, mint egyesít. Ugyanakkor a polarizálódó, sőt atomizálódó magyar társadalmat egyesíteni akaró legjobb szándékok is vajmi kevés eredményt mutatnak. Néhány hónappal vagyunk az elkeserítő tanulságokat és üzeneteket hordozó decemberi népszavazás után, és néhány héttel a trianoni békediktátum 85. évfordulója előtt. Ezek tudatában és a mindennapos hatalmi harcok szorításában mi más adhat nekünk nagyobb reménységet a nemzet egységének újjraépülése iránt, mint a Lélektől lelkesített krisztusi hitünk! Az ősegyházban az összetartozás így is kifejeződött: „Vagyonukat és javaikat eladták, szétosztották mindenkinek: ahogyan éppen szükség volt rá. Napról napra állhatatosan, egy szívvel, egy lélekkel voltak a templomban, és amikor házaiként megtörték a kenyeret, örömmel és tiszta szívvel részesültek az ételben; dicsérték az Istent, és kedvelte őket az egész nép.” (45–47. v.) Ez a pünkösdi Lélek egyesítő erejének áldott következménye. Milyen más ez, mint amit az önző emberi okoskodás eredményezett?! Magyarország lakosságának mintegy 75%-a vallja magát – valamilyen értelemben – krisztusinak, Krisztushoz tartozónak. Ennél még magasabb a magyar keresztények aránya az elcsatolt területeken és a szórványmagyarság körében világszerte. Kérjük a pünkösdi Szentlelket, s tegyük ki magunkat csodás munkájának, hogy a statikus számok a szolidaritás és az összetartozás dinamikus el-ményévé elevenedjenek, amelyben megtapasztaljuk és megéljük a nemzet egységét a határokon belül és a határokon átvélően egyaránt.

Imádságos lélekkel kívánjuk, hogy a Szentlélek munkálja a „szentek közösségét”, s így munkálja bennünk, köztünk és általunk az egyetemes krisztusi hit, az európai szolidaritás és a magyar nemzet szeretetteljes egységét. A megújuló természet szép-ségei közepette mondjuk bátran együtt a középkori imádságot:

Jövel Szentlélek Úristen,
Töltsd bé szíveinket épen
Mennyei szent ajándékkal,
Szívbeli szent buzgósággal,
Melynek szentséges ereje,
Nyelveket egyező hitre
Egybegyűjte sok népeket,
Kik mondván így énekeljenek:
Alleluja! Alleluja!

Veni Sancte Spiritus!

A Magyar Katolikus Egyház Ökumenikus Bizottsága részéről:

DR. BÁBEL BALÁZS érsek
elnök

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa részéről:

D. SZEBIK IMRE püspök
elnök

DR. BÓNA ZOLTÁN lelkész
főtítkár

Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa

H-1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3. Telefon: 1/371-2690, 1/371-2691.
E-mail: okumenikus@lutheran.hu, honlap: <http://okumenikus.lutheran.hu>.

Elnök: D. Szebik Imre püspök
Főtitkár: dr. Bóna Zoltán lelkész

Tagegyházak

Magyarországi Református Egyház
Magyarországi Evangélikus Egyház
Magyarországi Baptista Egyház
Magyarországi Metodista Egyház
Magyar Ortodox Egyházmegye (Moszkvai Patriarchátus)
Magyarországi Román Ortodox Egyház
Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház
Budai Szerb Ortodox Egyházmegye
Magyarországi Ortodox Exarchátus
(Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus)
Magyarországi Anglikán Egyház

Megfigyelők

Magyar Katolikus Egyház
Magyarországi Unitárius Egyház
Isten Egyháza
Magyar Ökumenikus Segélyszervezet
Magyar Bibliatársulat Alapítvány
Ökumenikus Tanulmányi Központ
Keresztyén Ökumenikus Baráti Társaság
Keresztyén Orvosok Magyarországi Társasága
Magyar Cserkészszövetség
Budapesti Nemzetközi Egyház
Magyarországi Keresztyén Ifjúsági Egyesület
Üdvhadsereg
Magyar Népfőiskolai Kollégium
Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend
Magyar Kékkereszt Egyesület
Keresztény Ökumenikus Diákegyesület
Habitat for Humanity Magyarország Alapítvány
Evangéliumi Szabadegyházak Szövetsége

„Krisztusban egybefogl

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa és az abban együttműködő egyházak és egyházakhoz kötődő társadalmi szervezetek egymás iránti nyitottsága meggyőződésünk szerint a Szentlélek Isten egyező hitre és harmonikus bizonyosságtételre indító titkának a gyümölcse. Az 1943 júniusában alakult ökumenikus szervezet létrejöttét motiváló társadalmi tényezők közül pedig a következők voltak meghatározóak.

1) A magyarországi történelmi protestáns egyházak képviselői aktívan részt vettek a Faith and Order, valamint a Life and Work (a 20. század keresztyén teológiai és gyakorlati együttműködését jelentő nemzetközi szervezetek) munkájában, sőt Kovács J. István személyében már sajtótudósítójuk is jelen volt az 1910-es edinburghi világmissziói konferencián. Tehát ott voltunk az Egyházak Világtanácsa alakulásának folyamatában, annak jeles állomásain.

2) Keresztyén fiatalok felekezeteit átívelően hozták létre 1942-ben a Menekülségélyező Ifjúsági Bizottságot, és kövezték az utat a szervezett ökumenikus mozgalom irányába.

3) A háború nyomorúsága, a menekültek áradata, a frontokról érkező sebesültek alapvető ellátása bőven adott okot az ökumenikus összefogásra.

4) Nem utolsósorban emlitem azt a publicisztikai párbeszédet, amelyet az ökumené témakörében Ravasz László, Bangha Béla, Révész Imre, König Kelemen, Lakatos Endre, Kelemen Krizosztom és mások folytattak. A nemzetközi és hazai ökumenikus mozgalom újszövetségi megalapozottságáról dr. Hecker Frigyes nyugalmazott metodista szuperintendens az alábbiak szerint vall: „(...) »Mert

úgy tetszett Istennek, hogy megismertesse velünk az ő akaratának titkát, amelyet kijelentett (...), hogy a Krisztusban egybefoglal mindene- ket...» (Ef 1,9–10)

A fenti bibliai kijelentés Istennek arról az eltökélt szándékáról szól, amely szerint begyógyítja ennek a világnak sok ezernyi vérző sebéit, és újra »egybefoglalja« mindazt, ami az emberiség bűnének rombolása és nyomorúsága miatt szét szakadozott, az ellenségeség meghasonlásába torzult. Ennek az isteni szándéknak kulcsszemélye a názáreti Jézus, a Krisztus.

Történelmünk során újra és újra megmutatkozik ennek az isteni végzésnek a hatása. Napjaink egyik sajátos vonása, hogy a zsidóság és a keresztyénség évezredek és tragikus ellenségeskedése oldódni látszik. Egyre hangsúlyosabbakká válnak a közös gyökerek, és tisztelni tanuljuk a másikban az Ábrahám, Izsák és Jákób Istenéhez való ragaszkodást. Az apostol azt tanítja az idézett levélben egy fejezettel később (Ef 2,14–16), hogy éppen Krisztus Jézus az, aki »lebontotta« a zsidó nép és a népek sokasága közé ékelődött elválasztó falat (...), a két nemzetiséget eggyé tette, miután a kereszttel megölte az ellenségeskedést önmagában... Istennek ez az egységre hívó szándéka nem hagyhatja közömbösen azokat, akik Jézus Krisztusban hisznek, őt uruknak vallják.

Ennek a törekvésnek hatásaként jött létre a világ keresztyén egyházait átható ökumenikus mozgalom is. A 20. század elejétől kezdve egyre nyilvánvalóbbá lett annak világraszóló botránya és tarthatatlansága, hogy a Jézus Krisztus nevét valló különféle egyházak ellenségségek tekintenek egymásra, elválasztó falakat

építenek maguk köré, és képtelenek a testvéri kéznyújtásra, egymás elfogadására és megbecsülésére. A szétszakadozottság okozta fájdalom és bűnbánat hozta végül is egyre közelebb egymáshoz a különböző egyházak tagjait és munkatársait, felelős tisztségviselőit. 1948 augusztusában megalakult az Egyházak Világtanácsa, amely mintegy gyűjtőhelye az egész világot átfogó ökumenikus törekvéseknek, mozgalmaknak. Ennek a szervezetnek ez idő szerint 347, különböző keresztyén tradíciót követő egyház a tagja, több mint 120 országból. Magyarországon már 1943-ban megalakult az akkor csak protestáns egyházakat összefogó egyházközi szervezet, a mai ökumenikus tanács.

Végül hadd tegyünk egy tisztázó megjegyzést: az ökumenikus mozgalmat és egységtörekvést nem szabad összetévesztetni, összemosni a világvalások találkozájával, amelyet a világbékéért folytatott közös párbeszéd érdekében tartottak 1986-ban Assisiben. Az Egyházak Világtanácsába tömörült keresztyén egyházak közös, öket összekapcsoló hitvallása egyértelműen kifejjezi hitük lényegének azonosságát: »Az Egyházak Világtanácsa azon egyházak közössége, amelyek az Úr Jézus Krisztust Istennek és üdvözítőnek vallják a Szentírás szerint, és ezért közösen igyekeznek eleget tenni annak, amire elhívtak, az Atyának, a Fiúnak és Szentléleknek dicsőségére.« (Újdelhi, 1961)»

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának, amelynek ugyanez a Krisztus-központú hitvallás adja a teológiai alapvetését, ma tíz tagegyháza van, s sorosan együttműködik további tizenhét egyházzal, illetve keresztyén missziót vállaló szervezettel. Tevékeny-

Az ökumené a hív

Pünkösdi beszélgetés dr. Bóna Zoltán lelkész

A MEÖT székházának „temploma” kívülről és belülről – egy ökumenikus nőtalálkozó alkalmával

► Egyetemista diákok sokasága hullámzik a látványosi egyetemi városrészben. Egy jobb fordulat, és feltűnik egy templom, majd egy kápolna – a felekezetek békés egymás mellett élése jegyében. A millió tökéletes. Az ökumenéről jöttem beszélgetni, de a hely szelleme adja a kérdést: mennyire vannak „messze” vagy „közel” a karnyújtásra lévő fiatal generációk a történelmi egyházaktól?

– Főtitkár úrnak milyen személyes élménye van az ökumenéről? Vannak-e olyan emlékei a családi életéből, gyerekkorából, teológuskorából, amelyek meghatározóak, máig emlékeztetnek az Ön számára?

– Katolikus anyám a „fővonalú” katolikus hitgyakorlat szerint élt, misére járt. Református apám pedig inkább agnosztikus volt, aki kulturális és spirituális családi örökségként kapta a református egyházhoz való kötődését. Szüleim iskolai hitoktatásban részesítettek a '60-as években, a faluközösségben értelmiségiként ezzel mintegy példát adva, ami akkor „duplán irritatív” tett volt a hivatalosok szemében... Egyházi iskolába íratlak. A katolikus nővéremet apácák tanították, én pedig a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumába kerültem. A család ökumenicitása így tehát legalább olyan erős volt, mint az egyháziassága.

– Régi-új MEÖT-főtitkárként személyes pályáján mit jelent, hogy újra Ön tölti be ezt a tisztséget D. Szebik Imre evangélikus elnök-püspök mellett?

– A napi munkámban egy fontos praktikus változást jelent, hogy újra főfoglalkozásként, főtevékenységként dolgozom az úgynevezett intézményes ökumenében. Vannak szervezetek, magánszemélyek is, amelyek és akik ránk találnak az interneten, és „ökumenikus problémájukkal” hozzánk fordulnak. Mondok két példát: a minap kaptam egy telefonos egy utazási irodától. Egy francia csoport ügyében hívtak, amelyről kide-

rült, hogy egyházi háttérű, és szeretne röviden megismerkedni a magyarországi egyházi viszonyokkal. Azt kérte, hogy szervezzünk számukra lehetőleg azonnal egyházi programot...

A másik esetben egy építésszámológárda atalembert azzal kerestem meg, hogy „ökumenikus templom” témában írja a záródolgozatát, és szüksége lenne ezzel kapcsolatos teológiai, liturgiai, egyháztörténeti információkra. Elsőrendű feladatam, hogy a tagegyházak, tagszervezetek együttműködésének formáit segítssem elő, de fontosnak érzem, hogy emellett egyházi és egyházközi kérdésekben mindenkinél a rendelkezésére álljak.

– Emmy elfoglaltság mellett jut-e ideje a gyülekezeti pásztori szolgálatra?

– Tekintettel arra, hogy feleségem is református lelkész, és egy „egylelkész” gyülekezetben áll alkalmazásban, a munkát mindig erőnk szerint osztottuk meg; jelenleg is csak alkalmi szolgálatot vállalom, annyit, amennyit a lehetőségeim megengednek.

– A MEÖT 1943-as megalakulása óta hatalmas változott a világ. Globalizáció, egysült Európa... Az új évezredben, új kihívások közepette valóban újak-e a kérdések, amelyekre az egyházaknak választ kell adniuk?

– Véleményem szerint ugyanazok a kérdések vetődnek fel új és új formában, és ugyanazokat a válaszokat kell adni – új és új formában. A mai világban persze ezek nem olyan egyértelműek, mint akkor, amikor az emberek elsőprő többsége egy-egy felekezethez kötődött évszázadokon keresztül. Az ökumenicitás az élet természetes részévé válik a társadalmi mobilitás kapcsán, immáron sem családokra, sem falvakra, sem közösségekre nem lehet azt mondani, hogy színekatolikus, -református, -evangélikus és így tovább. A pluralizmus erősen jelen van, és a társadalmi pluralizmus egyházi megfélelője az ökumené.

– Valóban, napjainkban is egyrészt a családokban, a vegyes házasságok révén, másrészt az egyházak közötti teológiai dialógusokban kerül előtérbe az ökumené. Milyen más útjai vannak ezeken kívül az ökumenének 2005-ben?

– Sokféleképpen lehet az ökumenét

megközelíteni. Véleményem szerint van egy természetes menete, és van egy intézményes formája. Ebben a pozícióban a munkaköri feladatomban az intézményes ökumené munkálása, de tudatosan szeretnék figyelni a természetes menetére is. Az ökumené szinonimája a pluralista társadalom komplementaritása, a különbözőeknek az egymást kiegészítő, együttműködő szerepe. Az ökumené nem egyházközi ügy, hanem egyházi ügy, a hívó emberek ügye! Mivel az emberek nem egyformák, következőképp a hitük, a hitviláguk sem az; lehet, hogy egy fundamentalista és egy karizmatikus református értékítélete között nagyobb a távolság, mint egy karizmatikus evangélikus és egy karizmatikus református között. Az ökumené az egyéni kegyesség része is. Amikor Zebedeus fiai és a többi tanítvány a kapernaumi pilacon arról beszélgettek, hogy ki az a Jézus, és ki mit hallott róla vagy tőle, már egy ökumenikus beszélgetés zajlott! Ha a hitkérdésről beszélnek emberek, annak mindig van egy ökumenikus aspektusa.

– II. János Pál pápa szenvedése, halála, temetése, majd XVI. Benedek pápa megválasztása és beiktatása a hívó és nem hívó világ figyelmét is a katolikus egyházra irányította. Ökumenikus szemmel nézve milyen üzenetük van ezeknek a történéseknek?

– Azt gondolom, hogy még két katolikus is másképpen élte meg ezeket, tehát nem állíthatjuk, hogy „a katolikusok így”, „a protestánsok pedig úgy”. A hívők rétegei és a nem hívők is meglepően sokféleképpen reagáltak például II. János Pál magyarországi látogatásai alkalmával. Fontos, hogy tisztázzunk fogalmakat, amikor megkísérleljük értékelni II. János Pál közel három évtizedes pápaságát, illetve amikor az új pápa lehetséges terveiről, programjáról beszélünk. Mi, protestánsok óvatosan tekintünk mind a „konzervatív”, mind pedig a „modern” vagy a „liberális” fogalmakra. Az új pápával kapcsolatban a konzervativizmust sokan negatívan emlegetik, pedig sok pozitív eleme van ennek is. Visszagondolva a reformációra, egy Agoston-rendi szerzetes, Luther Márton – megfogalmazva a sola

al mindeneket”

ségében ugyanarról az evangéliumról, jó hírről kíván bizonyosságot tenni, amelyről az egyházak igehirdetői és szakramentális szolgálata szól. Teszi ezt olykor ünnepélyes közös istentiszteleteken, máskor kulturális rendezvényeken, néha tudományos tanácskozáson, máskor kötetlen, testvéri összejöveteleken. Természetesen mindezt teszi helyi, regionális, országos és nemzetközi szintén egyaránt. A rendszeres és módszeres együttműködés főbb területei a következők.

Misszió és evangélizáció. Hisszük, hogy az evangélizáció átível a felekezeti határokon. Krisztusiak, Krisztushoz tartozók vagyunk, bármely keresztyén felekezetben éljük is meg krisztusi hitünket. Ennek tudatában valljuk, hogy ha közösen hirdetjük és hallgatjuk az evangéliumot, akkor úgy épülünk közös hitünkben, hogy az áldóan hitelesíti felekezeti hovatartozásunkat is. Ennek jegyében rendezünk missziói konferenciákat és szervezünk evangélizációs istentiszteleteket.

Teológia és szociológia. Valljuk, hogy jó gyakorlat nem létezik megalapozott, biztos elmélet nélkül. Ennek jegyében vizsgáljuk a keresztyén egység biblikus teológiai alapjait, történelmi tanulságait és mindennapi kihívásait. Az egyházaknak a társadalomban való jelenlétét, az egyes társadalometikai jelenségekhez való viszonyulását szintén közös elméleti munkával kívánjuk támogatni. A teológiai tudományos tevékenységnek, valamint a módszeres és rendszeres ökumenikus együttműködésnek az eredményeit és dokumentumait az idén nyolcvanéves *Theológiai Szemlében* osztjuk meg a szélesebb nyilvánossággal.

Női munka. A teremtés rendjének tudatában valljuk, hogy az élet megőrzése és fenntartása szempontjából a nők különös szerepet kaptak – a Krisztusban hívő asszonyok már Jézus földi életében is; de vitathatatlan az elterjedő keresztyén misszióban, valamint korunk gyülekezeteiben hűségesen szolgáló és a szétzilálódó családi közösségekben kint tartóan imádkozó asszonyok minősített példája is. A rendszeres területi női találkozóink ennek elismerésére, gyakorlására és folyamatos erősítésére szolgálnak.

Ifjúsági munka. Köztudott, hogy a szervezett, intézményes ökumenikus mozgalomnak egyik őspillére a diákmozgalomra, ifjúsági mozgalomra épül. A fiatalság megfontolt bátorsága, élénk fantáziája és bölcs nyitottsága biztosítja az ökumenikus mozgalom folyamatos felfrissülését, meglevenedését.

Azok számára, akik a felekezeti identitás értékeit féltik az ökumenikus együttműködéstől, meggyőző és megnyugtató üzenettel bír az a tény, hogy az ökumenének mind a négy területén a leghűségesebb, legszakoszerűbb és legaktívabb munkások éppen azok, akik ugyanezt ugyanígy végzik a saját felekezeteikben.

Kérjük a pünkösdi Szentlelket, áradjon ki ránk meglevenítő és meggyőző kegyelmével, hogy mint egy Atyának közös gyermekei, igaz testvériségben keressük Isten országát. Annak jelenlétére közös örömmel, hitelesen mutassunk rá, megnyerve ezzel másokat is úgy, hogy rólunk is elmondható legyen: „...dicsérték az Istent, és kedvelte őket az egész nép.” (ApCsel 2,47)

■ DR. BÓNA ZOLTÁN főtitkár

vő emberek ügye!

Zoltánnal, a MEÖT főtitkárával

Scriptura (egyedül a Szentírásan keresztül) elvét – egy konzervatív dolgot mondott. A protestantizmus legfontosabb elve, a *solus Christus* (egyedül Krisztus) pedig az abszolút „értékörző”, megmentő fogalom. A kálvinizmusban a *solus Deo gloria* (egyedül Istené a dicsőség) is konzervativizmus, amely nemcsak az értékeket rendezi, hanem bennünket is megtart, és megőrzi minden – fundamentalista vagy liberális – bálványimádástól és illúziótól. Valóban nehéz kérdés, hogy a *Dominus Iesus* hogyan közelíthető a *solus Christushoz*,

amelyből mi nyilvánvalóan nem engedhetünk semmit. Annyi gesztust azonban feltétlenül gyakorolhatunk a protestáns–katolikus dialógus során, hogy – szimbolikusan is szólva – a *solus Christussal* a szívünkben hajlandók vagyunk a „*Dominus Iesus*ről” is beszélni. Tehát én inkább a feladat és nem a találgatás oldaláról tekintek a jövő felé.

– Nem kívánom, hogy jósljon, de Ön szerint XVI. Benedek pápa milyen dialóguspartner lesz? Az egykori Ratzinger bíboros teológiai beállítottságát ismerjük.

– Az imént éppen a találgatást kívántam elkerülni. Mindazonáltal az első beszédében kimondta a keresztyén felekezetek egységmozgalmának programját, amely jelzi, hogy hajlandó a párbeszédre. És azt se feledjük, hogy más dolog a „pápa főtanácsadójának”, Ratzinger bíborosnak lenni, és más XVI. Benedek pápának... *Nem várhatjuk tőle ma ugyanazt, mint amit a hittani kongregáció elnökeként mondott.* Reméljük, dialógusra és nem monológura kerül sor.

– Egy egyetemi városrész kellős közepén, vadonatúj, szép, tágas épületben van a MEÖT otthona. Milyen kapukat nyit ez meg a szolgálatok előtt?

– Az egyetemi, ifjúsági mozgalom már megalakulása óta döntő fontosságú az ökumenikus tanács életében. Ökumené és ifjúsági munka együtt, karöltve zajlik. Az épületben kapott helyet a protestáns (evangelikus és református) egyetemi lelkészség, de semmiképp nem akarunk rájuk telepedni. Maga az épület – ha egy szóval jellemezhetem – egy provokáció. Hiszen a lehetőségeivel szinte provokálja az embert, hogy élettelt töltsen meg. Kápolnája, tanácsterme, irodái, vendégszobái arra inspirálnak, hogy még intenzívebb ökumenikus munka folyjon a falai között. A falinaptárunk, hála Istennek, rendre megtelik.

– Arra kérem végül Főtitkár urat, hogy küldjön személyes pünkösdi üzenet az Evangelikus Élet olvasói számára...

– Szívesen teszem. A magyarországi keresztyén felekezetek között az evangélikusok esetében tapasztaljuk az ökumené iránti legnagyobb nyitottságot, érzékenységet. A MEÖT főtitkáráként ezt örömmel értékelem, és azt kívánom, hogy ne fáradjanak bele. Érezzék és tudják, hogy amikor evangélikusként a „legökumenikusabbak”, akkor ezzel Krisztus egyházának egyetemes ügyét, következőképp az egész emberiségnek és benne a magyar nemzetnek az ügyét áldottan végezhetik. Isten adjon további erőt, lelkesedést hozzá, és társakat az összes többi felekezetből!

■ KÖHÁTI DOROTTYA

A Charta Oecumenicát aláíró magyarországi egyházak vezetői

Pillanatfelvétel a múlt évi szerb ortodox kulturális estről

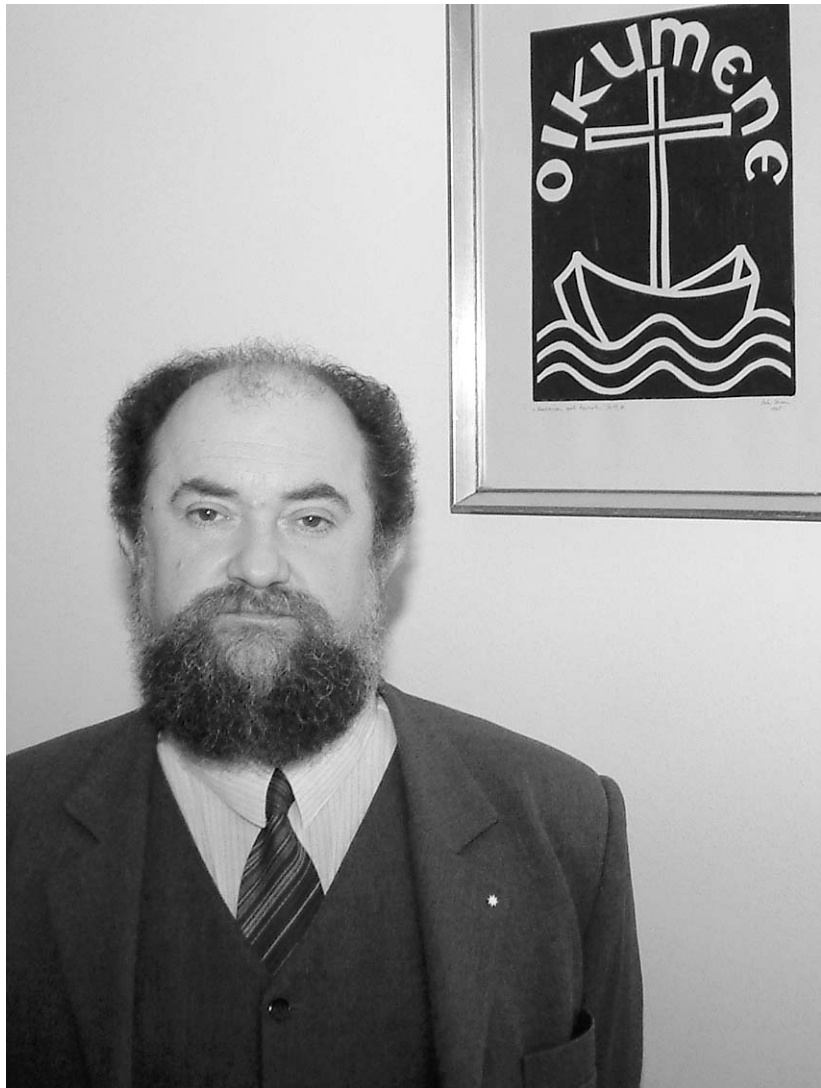
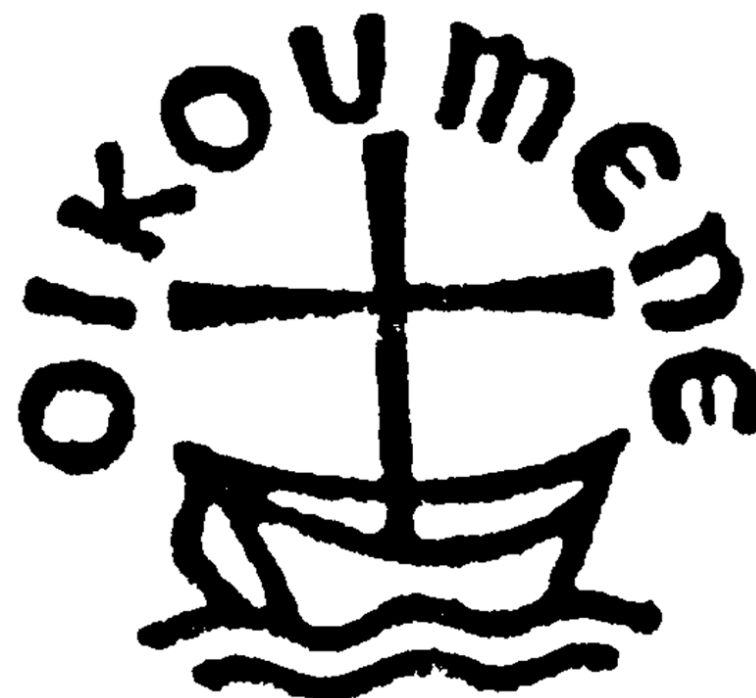

FOTO: BOTTA DÉNES

„A mag fává növekszik”

► **A 2005. esztendő gazdag a visszaemlékezésekben: nemrég emlékeztünk kétszáz évvel ezelőtt elhunyt nagy költőnkre, Csokonai Vitéz Mihályra, és egész éven át tart a József Attila születésének századik évfordulója alkalmából rendezett megemlékezéssorozat. E sorok írója ehhez a sorhoz igyekszik csatlakozni egy viszonylag rövid időszakra, húsz évre visszatekintő szerény emlékezéssel. A visszapillantásra az ad alkalmat, hogy két évtizeddel ezelőtt indult útjára hazánkban – rendszeres, visszatérő formában – a világon már több mint százéves női imanapi ökumenikus mozgalom.**

Kegyelettel emlékezünk Dobos Károly református lelkipásztorra, aki nemcsak a Lepramissziót indította el hazánkban, hanem az ökumenikus világimanapi mozgalom beindítása is a nevéhez fűződik. A szervezett munka 1985-ben kezdődött meg, bár különböző ökumenikus közösségekben már korábban is megtartották az imnapot.

A mozgalom története talán már ismerős olvasóinknak, mégsem haszontalan feleleveníteni. 1887-ben Amerikában református (presbiteriánus) asszonycsoportok kezdték el a misszióért folyó rendszeres imádkozást. Az évek során ez a kezdeményezés egyre terjedt, szélesedett, lassanként kontinenseket átfogó mozgalommá vált; ma mintegy százhetven ország asszonycsoportjai vesznek benne részt. A mozgalom mottója: „Informáltnak imádkozni és imádkozva cselekedni.” Az évenként márciusban megtartott imanap istentiszteletének témáját más-más országok egyházainak asszonyközösségei állítják össze. Így „utaztunk” be a világ különböző tájait, ismertünk meg számunkra idegen, ismeretlen népeket és egyházakat.

Nem véletlenül idéztem a címben megjelölt témát: „A mag fává növekszik.” Ez volt az 1997-es világimanap Dél-Koreából érkezett témája. A példázatbeli mag gyökeret eresztett, növekedni és terjedni kezdett nálunk is. Az évek során megpróbáltuk a munkát egyre inkább szervezett formában végezni, bekapcsolódtunk az európai előkészítő munkába, sőt a New York-i központtal is kapcsolatba léptünk. Az általuk küldött anyagot lefordítjuk, illetve összeállítjuk, elkészítjük, és nyomdai úton sokszorosítjuk az imanapi istentisztelet menetét tartalmazó programfüzetet. Ez kezdetben ezer példányban jelent meg, ma pedig már a négyezres példányszámnál tartunk. Az istentiszteletek offertóriumait elküldjük az évenként megadott célra.

Munkánk része az is, hogy egyházi lapjainkon keresztül igyekszünk megismertetni az érdeklődőkkel az imnapot rendező országot. Ez egy hónapon keresztül történik; hazánkban az *Evangelikus Élet* után az idén először a *Reformátusok Lapja* is bekapcsolódott ebbe a munkába. Arra talán mindenki emlékszik, hogy idei „házigazdánk” Lengyelország volt. Törekedtünk arra, hogy a közeli országnak ne csak az egyházi életét idézzük fel, hanem történelmét, társadalmát, sőt a velünk sokszor közös múlt sok eseményét is bemutatassuk.

Ennek a jubileumi esztendőnek az egyik feladata az lesz, hogy – az egyes felekezetek növegyetei és szövetségei segítségével – számba vegyük az alkalmakon részt vevő gyülekezeteket. A következő lépés az, hogy közös, ökumenikus imanapi előkészítőket tartunk. Ezek is segítenek abban, hogy közelebb kerüljünk a témához és egymáshoz is. Ilyen előkészítők már az idén is voltak.

Örömmel látjuk, hogy a mozgalom terjed, bár ez korántsem azt jelenti, hogy országosan minden egyház és minden gyülekezet bekapcsolódik. Reményteljes jeleit látjuk mégis annak, hogy lassan a „mag fává növekszik” valóban. Reméljük, annak is eljön egyszer az ideje, hogy mi is bemutatkozhatunk mint az imanap házigazdái, és számos ország keresztényeit megismertethetjük magyarországi egyházaikkal, népünkkel, életünkkel.

■ KEVEHÁZINÉ CZÉGÉNYI KLÁRA

■ PRÖHLE GERGELY

Az elmúlt hetekben gyakran láthattunk a római Szent Péter térről közvetített tudósításokat, hiszen a *II. János Pál* pápa haláláról, temetéséről és a pápaválasztó konklávéről szóló híradások száma világszerte messze meghaladta a minden korábbi politikai eseményről, természeti katasztrófáról szóló híradásokét. A katolikus egyházfő emberi nagysága, szenvedésének hitelessége, történelmi érdemei még azokat sem hagyták hidegen, akik korábban semlegesen vagy akár ellenségesen nyilatkoztak róla és egyházáról. *Bernini* nagyvonalú oszlop-sorai által közrefogva, a Szent Péter-bazilika lenyűgöző méretei láttán a világ politikai vezetői eltörpülve szegezték tekintetüket az egyszerű cédrusfa koporsóra, mely a reneszánsz homlokzat előtt, a színes papi ruháktól körülveve még egyszerűbbnek hatott. Kétségtelen, hogy a lengyel pápa nemcsak holtában, hanem életében is megbecsülést és tiszteletet érdemelt. Személyisége önmagában, a hatalmi jelvények nélkül is hatott. A földi hatalom azonban külsőségekkel is jár. Tudták ezt a Szent Péter-bazilikát (többnyire a búcsúcédulák bevételeiből) építtető pápák, de ez vezette *II. Vilmos* porosz császárt is, amikor a 20. század elején megépíttette a berlini dómot. A két templom közötti hasonlóságot nehéz nem észrevenni.

Trón és oltár

1905. február 27-én a császár és családja, valamint az összes létező porosz notabilitás jelenlétében szentelték fel az Unter den Linden keleti végén a Hohenzollernek udvari templomát, a berlini dómot. Az épülettel voltaképp kezdettől fogva majd mindenki elégedetlen volt. A „dekadens udvari építéset” a demokratáknak túl autokratikus, a modernistáknak túl díszes, a német nacionalistáknak túl olaszos, a hagyománytisztelő evangélikusoknak pedig túl katolikus volt. (A felszentelést követően az egyik vitriolos újságcikk meg is állapította: „... a dómban és az avatási ünnepségen egy valami tanúskodott csupán az egyszerűsége törekvő protestáns lelkeütről: a lencseleves, amellyel a császár személyesen vendégelte meg az ünnepség résztvevőit és az utca népet.”)

II. Vilmosnak azonban ez tetszett – nem véletlenül. A 19. század végének historizmusa szívesen nyúlt vissza a reneszánsz és a barokk formavilágához, ennek jeleit Budapesten is lépten-nyomon megtalálhatjuk. A charlottenburgi műszaki főiskolán tanító *Julius Carl Raschdorf* és fia által készített tervek is ebben a szellemben születtek.

Az iparosodás nyomán meggazdagodó polgárok a történelmi előképekkel hagyományt, mítoszt akartak teremteni saját maguknak. Az 1888-ban trónra lépő II. Vilmos az uralkodóház népszerűsítésére és befolyásának növelésére igyekezett felhasználni a historizáló építéset. A dóm hatalmas épületömege ugyanakkor világossá teszi: a császár a római pápához hasonló hatalmi ambíciókat táplált a protestáns világban. Az áhított hatalom külső jegyeit igyekezett az új dóm hatalmas méreteivel és bombasztikus stílusvilágával megteremteni. Trón és oltár egységét hivatott demonstrálni az is, hogy a Hohenzollernek család kriptáját a dóm alagsorába helyezték át. „Spreeathen” – ahogy Berlint a 18. századtól kezdve politikai és kulturális jelentősége miatt nevezték – a császár elképzelései szerint az új szakrális épület által lutheránus Vatikánná is vált volna. A *Bismarck* által az 1870-es években a katolikus egyház politikai befolyása ellen meghirdetett Kulturkampf így zárulhatott volna a protestáns politikai hatalom „kőből rakott” diadalával.

Raschdorf eredeti terveiben egy hasonló stílusú, ám négy kisebb kupolával fedett épület szerepelt. Kifejezetten a császár kívánságára kellett a négy helyett egy, de monumentális kupolával ellátni a

Lutheránus Vatikán?

Százéves a berlini dóm

templomot. Hiába hivatkozott az egyház liturgikus szempontokra, hiába volt a *Schinkel* klasszikus hagyományait követő építészakadémia háborgása és a különböző építészegyletek nyílt pályázatot követelő tiltakozása – 1894-ben elhelyezték az alapkövet, megkezdődhetett az

építkezés. Az építtető – noha a dóm közpénzből épült – arra hivatkozva utasította el a kifogásokat, hogy az épület a császári udvar részére, amolyan „házi kápolnának” készül. E ténynek a mai napig ható érdekes következménye, hogy a dómhoz nem tartozik saját gyülekezete.

Elkészültekor a berlini dóm valóban „kastélykápolnaként” szolgálhatott, hiszen az Unter den Linden túloldalán akkor még állt a Hohenzollernek városi palotája, a Stadtschloss, amely a második világháborúban súlyosan megsérült, majd végül 1950-ben a szocialista „építés” martalékává vált. Csupán a főbejáratot és az a fölötti erkélyt hagyták meg és építették be az NDK Államtanácsának új székházába, azt is csak azért, mert 1918-ban *Karl Liebknecht* innen kiáltotta ki a köztársaságot.

Építés, rombolás ideológiai alapon

Mivel építészeti értékét tekintve a Stadtschloss messze felülmúlta a dómot, a könyörtelen véleményalkotásra hajlamos berliniek körében közszájon forgott a vélemény, mely szerint a kommunistáknak inkább a dómot kellett volna felrobbantaniuk. A „blaszfém” közvélemény amúgy is gyakran nevezte „szakrális gazométernek” az épületet, mely 1975-ig szintén romosan állt. Akkorra viszont már megépült – nagyjából a felrobbantott kastély helyén – az NDK Köztársasági Palotája, melyet a berliniek jellegzetes világitótestei miatt „Erich (Honecker) lámpaboltjának” neveztek el. Az új épület mellett igen rosszul hatott a romos dóm, ezért 1975-ben a Német Szocialista Egységpárt felszólította az egyházat, hogy hozza rendbe az épületet. A párt-határozat mögött minden bizonnyal az a megfontolás húzóódott, hogy az olasz és francia testvérpártok többé-kevésbé katolikus vezetőinek mégiscsak be akarták bizonyítani: a szocialista mintáállam NDK-ban megbecsült helye van egy monumentális szakrális épületnek. (Ugyanez a pártvezetés azonban gátlástalanul semmisítette meg a jóval nagyobb történelmi jelentőségű potsdami Garnisons Kirchét és a lipcei egyetemi templomot.)

A felújítást a nyugatnémet evangélikusok pénzből végezték el, a munkála-

tok közel húsz évig elhúzódott. Mire 1993-ban újra felhangozhatott Isten igéje a dómban, az NDK már nem létezett, a Köztársasági Palotát pedig azbeszt-szennyeződés miatt bezárták. Napjainkban az ismét régi fényében pompázó templom mellett a szocialista építés

likus egyháznak sincs szüksége dómkora, nincs szüksége reprezentációra. Nincs tevőleges részünk a múlt sikereiben, a szerénység illik hozzánk.” 2005 tavaszán *Wolfgang Huber* berlin-brandenburgi püspök ünnepi igehirdetésében ugyanakkor arra figyelmeztetett,

büszkeségének romjai rontják az összehatást, egészen addig, míg végre nem hajtják az egyszer már meghozott döntést: az egykori Stadtschloss eredeti formájában való újbóli felépítését. Manapság ezt épp a Berlint irányító szociáldemokrata-kommunista koalíció kulturális szenátora igyekszik megakadályozni, folytatva ezzel az Unter den Lindenen oly régről ismert hagyományt: az épületek ideológiai vagy hatalompolitikai okokból való felhúzását, megsemmisítését – vagy épp megtartását.

A dóm ma sem mentes a politikai, protokolláris funkcióktól: a New York-i ikertornyok lerombolását, a madridi terroristámadást, az angol anyakirálynő halálát vagy a kelet-ázsiai szökőárt követően mindig itt került sor a politikai élet prominensei számára rendezett istentiszteletekre. A berlini dóm ezáltal egyre inkább mint a német lutheránusok főtemploma vonul be a köztudatba. Így a jelenlegi gyakorlat valamelyest rimel II. Vilmos eredeti elképzeléseire: noha a trón és az oltár egységére nyilván senki sem gondol, a monumentális templom a közéleti reprezentáció céljait is szolgálja, és politikai történések színhelye is.

A kövek üzenete

A világi hívságok, a burjánzó pompa látán talán már az építtetők, építők egy részének is rossz érzése támadt, ugyanis a szöszékre Ézsaiás próféta szavait írták fel: „*Isteniünk igéje örökre megmarad*” (40,8). *Ernst von Dryander*, az avató istentisztelet lelkésze jól tudta, hogy az ige örök igazságáról szóló fejtegetéseit hogyan kösse össze a kriptában nyugvó – és a padsorokban ülő – Hohenzollernek dicsőségének marandóságával. A német protestantizmus átütő hatásáról, mindenre kiterjedő befolyásáról szóló szavai a mai olvasó számára Ézsaiás sorainak inkább ellentmondanak. A sugárzó lutheránus öntudat – talán megkockáztathatjuk a kifejezést: felsőbbrendűség – napjainkban anakronisztikusnak, idegennek tűnik. *Peter Beier*, a felújítás utáni újraszentelés igehirdetője is ezt hangsúlyozta, mondván: „Az igazságnak nincs szüksége dómkora, az evangélium a legrozogább kunyhót is felmelegíti. Az evangé-

hogy a külsőségek iránti protestáns idegenkedésnek, az egyszerűsége való törekvésnek is világosan határt kell szabni. „Ne engedjük, hogy a szerénység kishitűségbe csapjon át, ne engedjük, hogy az igére való összpontosítás elterelje a figyelmünket az egyház jelentőségéről!” Huber igyekszik szintézist teremteni a szentelés és az újraszentelés prédikátorainak szavaiból: „Az evangéliumnak nincs szüksége ilyen dómkora, de mai világunknak szüksége lehet, hiszen az ilyen épületek látható jelei annak, hogy Isten kegyelme az emberek javára válik.”

Kérdés persze, hogy a minket körülvevő világ, ha a Biblia szavából nem is, legalább az azt övező külsőségekből, a „kövek üzenetéből” ért-e. Ha szemügyre vesszük az elvilágiasodás európai tendenciáit, aligha lehetünk optimisták. Függetlenül attól, hogy fél évezredes művészettörténeti remekművek vagy a századelő historizáló kulisszái között tartják a misét vagy az istentiszteletet, mind a katolikus, mind a protestáns hívek száma folyamatosan csökken. Ezen II. János Pál átható személyisége sem tudott változtatni, mint ahogy a vatikáni temetési szertartásnak a politikusokra gyakorolt üdvös hatása is – tisztelet a kivételnek – továbbfűző felindulás volt csupán.

A magyarországi protestánsok, különösen az evangélikusok mindig kisebbségben voltak, így nálunk nehezebb az összehasonlítás. Németországban azonban, ahol a felekezeti arányok kiegyenlítették, kézenfekvő a katolikus és protestáns tendenciák, missziós módszerek összevetése. Az ökumenikus együttműködés a kiegyenlített „erőviszonyok” okán talán biztosabb lábakon is áll. Kétségtelen, hogy a keresztény egyházaknak Európában kell szembenézniük a legnagyobb belső problémákkal. Talán van remény arra, hogy az új pápa, *Luther Márton* kései honfitársa – már amennyire ezt egy bajor és egy száz ember vonatkozásában el lehet mondani – a német tapasztalatok alapján az eddigieknél is jobban megérti az egymásrautaltságot. A berlini dóm szöszékére véssett sorok a Szent Péter-bazilikában is igazak, és ez a tény sokkal fontosabb a stílári kérdéseknél.

Borban az igazság, borban a vigasz?!

Konzultáció az alkoholbeteg-mentő misszióról

► **Ha valóban igaz lenne a mondas, hogy az alkohol kis mértékben gyógyszer, nagy mértékben orvosság, nem lenne olyan nagy az alkoholbetegek száma hazánkban. A mértéktelen italozás áldozatait felekezetünk – küldetéséhez híven – ugyancsak felkarolja. Az e munkaág területén szolgálók május 6-án találkoztak egymással Budapesten, egyházunk Üllői úti székházában.**

Az összejövetel elején körbejáró jelenléti ív jó bizonyosság volt arra, hogy számos alapítvány és egyesület munkatársai, valamint magánszemélyek is készek segítő kezet nyújtani azoknak, akik kérik. Ezért – amint Szeverényi János országos missziói lelkész bevezetőjében kiemelte – ezt a fórumot az Evangélicizációs és Missziói Bizottság egymás jobb megismerése, valamint a hatékonyságot fokozó összefogás erősítése végett hirdette meg. A találkozó nem titkolt célja volt annak kimondása is, hogy eb-

ben a munkaágban egy emberileg és szakmailag is megfelelő, karizmatikus vezetőre volna szükség.

A vázolt helyzetben adott „keresztény támpontokra” – a hitre, a reményre és a szeretetre – világított rá Kol 1,5–8 alapján tartott áhítatában Ittész János, egyházunknak a missziói munkáért felölös püspöke. A nyugati egyházmegye lelkészi vezetője igei elmélkedésében a hit és a szeretet mellett elsödlelesen a reményt hangsúlyozta. Az a reménységünk – mondotta –, hogy Isten meg tudja szabadítani az alkohol rabságában vergöddöket, hogy ö e területen minden kezdeményezést megáld, és a szolgálati ág vezetésére alkalmas személyt is megadja.

Mindaddig, amíg ez utóbbi meg nem történik, nagy szükség van az információ- és tapasztalatcserére. Ezen a fórumon ez a személyes beszélgetéseken kívül referátumok meghallgatásán keresztül valósulhatott meg. Az első előadó, idősebb Balog Zoltán református lelkész, aki egyben a megelőzés, a gyógyítás és az utógondozás feladatát felvállaló Kékkereszt Egyesület elnöke, a református iszákosmentő misszió múltját és jelenét ismertette a jelenlévökkal. Evangelikus részről Balicza Iván lelképásztor egyházunk alkoholbeteg-mentő szolgálatának kezdeteire tekintett vissza.

■ G. Zs.

Amikor betelt a pohár

► **A május 6-i fórum kezdetén minden jelenlévő bemutatkozott néhány mondatban. A résztvevöök egyike – Balicza Iván – röviden csak ennyit mondott: „A budavári evangelikus gyülekezet lelkésze vagyok, gyógyult alkoholista...”**

– Érettségi után a debreceni orvosi egyetemre felvételiztem. Igazából magam sem tudom, hogy miért kezdtem el inni; talán a nagy elvárások rám nehezedö súlya miatt. Három, nem, legalább négy éven keresztül ittam. A végén – mai fogalmakkal élve – már nem csak egy „egyszerü alkoholista” voltam, hiszen gyógyszereket vettem be, és azokra ittam rá, vagyis drogossá lettem.

Egy nyíregyházi csoportnak köszönhetem, hogy megleltem a kiutat ebböl a

helyzetből. Sokat imádkoztak értem, és elvittek egy evangélicizációs hétre is. Itt következett be a fordulat. Amikor szólt az ige: [Az Úr szolgálja] „a megrepedt nádszálat nem töri össze, a füstölögő mécsest nem oltja el” (Ézs 42,3), tudtam és éreztem, hogy Jézus rólam sem mondott le, engem is megújíthat. Így szóltam Istenhez: „Ha az én életemmel is tudsz kezdeni valamit, a tiéd!” Ezután még hosszú időn át voltak kísértéseim és bukásaim, de többé már nem voltam az alkohol rabja.

Ébredö „kazah Kazahsztán”

► **„Pünkösdi időket élünk!” – ebben a rövid mondatban foglalta össze egy kazah lelkész mindazt, ami a Szovjetunió felbomlása óta a közép-ázsiai országban történt. Az olvasó most bizonyára arra számít, hogy tehát hatalmas ébredésről, tízezrek tömeges megtéréséről fog szölni ez a missziói beszámoló. Erröl azonban nem tudósíthatok. Arröl viszont igen, amit április közepén – egy ökumenikus delegáció tagjaként – hatodmagammal megtapasztalhattam: Isten Lelke erőteljesen munkálkodik Kazahsztánban. A Bibliát korábban nem ismerö, Krisztusröl mit sem tudó emberek jutnak hitre, kapnak „álmokat”, prófétaí kijelentéseket. Egymás után alakulnak kis házi gyülekezetek, amelyek szolgálatát gyógyulások, csodák kísérik. Valami születöben van. „Hisszük, Isten áldást készít elő Közép-Ázsiában...” – hallottuk gyakran kazah testvéreinktöl egyhetes ott-tartózkodásunk alatt.**

Aki jól ismeri a térséget, jogosan kérdezhetné: mi van a Kazahsztánban élő, majd ötmillió orosz lakossággal? Hát ök nem voltak már előzőleg is keresztények? Nos, az ország lakosságának 38%-át kitevö orosz nemzetiségűek többségükben az ortodox egyház tagjai. A hit egyben nemzetiiségi kérdés is. Aki orosz, az keresztény. A kazah ember pedig az iszlám hitet követi. A világ kilencedik legnagyobb államában a lakosság közel fele tehát mohamedán. (Még 132 különbözö népcsoport él egyébként az országban, köztük hagyomány szerinti „sógoraink” – a kunok és besenyök – leszármazottai, a kipcsakok.) Tudósításom rölk, az evangéliummal most találkozó – tradíciójuk szerint iszlám – kazahokröl szól.

A rendszerváltás idején, 1990-ben összesen negyvenen voltak, akik ke-

reszténynek vallották magukat – számuk mára tizenkétezerre emelkedett. Tért hódít az országban az evangélium. Nem tömeges evangélicizációkon, hanem a személytöl személyig terjedö igehirdetöi szolgálaton keresztül. Egyik fiatalasszony mesélte, hogy az almaatai egyetemen dél-koreai évfolyamtársa kezdett neki beszélni Krisztusröl, és hívta bibliaórai alkalomra. Elöször tartott tölle. Völegénye is figyelmeztette: „Vigyázz, lehet, hogy külföldre visznek, eladnak prostituálnak.” Ma pedig, miután mindketten hitre jutottak, szégyenlősen mosolyognak akkori félelmeik miatt.

„Dehogysis rabságba vittek egyetemi barátaim! A legnagyobb szabadságot tárták fel előttünk” – mondja, és mesél mindazokröl a kötözöttségekröl, ame-

lyekben egy mollah (iszlám tanító) unokájaként élnie kellett, arröl a szellemi sötétségröl, amely népét – kultúrája gazdagsága mellett – mind a mai napig jellemzi, s amelyből ö maga is oly régóta szabadulni vágyott. Azóta férjével együtt egy cél lebeg a szemük előtt: minél többekkel megismertetni az evangélium világosságát. Házi istentiszteletre hívják ismerőseiket, és most, hogy kinöttek a lakást, kérték, imádkozzunk azért, hogy helyet találjanak gyülekezeti alkalmaik számára.

Megrendítö volt tapasztalni, hogyan elevenednek meg az Írás betüi Kazahsztánban: „...akik hittek, együtt voltak, és mindenük közös volt. Vagyonukat és javaikat eladták, szétosztották mindenkinek: ahogyan épp szükség volt rá. (...) Az Úr pedig napról napra növelte a gyülekezetet az üdvözlölkkel.” (ApCsel 2,44–47)

Ahol egy házi imaközösség létrejön, rögvést arra készül, hogy máshová is küldjön szolgálattelvöket. Mi sopánkodunk, hogy nem tudjuk eltartani a lelkészeinket. Hogyan is áldozhatnánk a külmiszióra? Ök nem mérlegelnek: a Lélek vezetésére bízva magukat bátran küldik bibliaiskolát végzett testvéreiket a határ menti zárt falvakba, vagy akár Közép-Ázsia más – kazahok által lakott – vidékeire.

Megszégyenültem, amikor arröl hallottam, hogyan támogat anyagilag öt kazah ember egy hatodikát Kirgizisztánban. Pedig nem gazdagok. Söt hozzánk képest mérhetetlen nyomorúságban élnek. A gazdag olajkészletek, az üránlelőhelyek csak kevesek vagyonát gyarapítják. A szociális olló túlságosan is szélesre nyílt. Akik a tűzhöz közel álltak, azok hasznöt húzhattak a privatizációból. Ök – kevesen – nagyon jömödüak, de a rendszerváltás vesztesei nagyon-nagyon szegények. A régi főváros, Alma-Ata peremkerületében tömegek élnek nyomornegyedekben. Micsoda kontraszt ötlük szembe az utcákon! A felsö „tízezer” luxusterepárjáröi előznek kivénhedt Zsigulikat, roszdás „konzervdobozbuszokat”.

„Nagy az elégedetlenség? Követik a kazahok a kirgiz példát?” – hazaérkezésem óta mindenki ezt a kérdést szegezi nekem. Közép-Ázsiában ma valóban kényes a politikai helyzet. Egyes politológusok szerint a szovjet utódál-

A magyar Kékkereszt...

Az első Magyar Kékkereszt Egyesület alapítója egy újvidéki, alkoholista iparos volt, aki a múlt század végén egy külföldi útja során került kapcsolatba a Nemzetközi Kékkereszt szervezettel. Miután az evangélium hatására megszabadult iszákosságától, Újvidéken megalapította a Kékkereszt Egyesületet.

Idöközben a fővárosi evangéliumi körökben is megindult az iszákosmentö mozgalom, így 1899-ben Budapesten is megalakulhatott a Kékkereszt Egyesület. 1919-ben a kommunisták betiltották az egyesületet, de 1921-ben újrászervezödvé tovább folytathatta munkáját egészen 1948-ig, amikor a hatalomra lépö kommunisták ismét betiltották.

A gyógyítómunka 1953-ig a Magyarországi Evangelikus Egyházban folytatódott, ezután azonban már csak 1981-ben kezdödkhetett újra a Magyarországi Református Egyházon belül szervezöddö Református Iszákosmentö Misszió (RIM) megalakulásával. 1989-ben – megintcsak a svájci szervezettel karöltve – ismét megalakult az első Kékkereszt-csoport a RIM-ben. 1993-töl újra önálló egyesületként folytathatja tevékenységét, szoros együttmüködéshben a RIM-mel oly módon, hogy az együttesen vállalt gyógyítómunka eredményeképpen „szabaduló” iszákosok és más szenvedélybetegek utógondozását a Magyar Kékkereszt Egyesület országos hálózata segíti.

► Az mkke-rim.fw.hu honlap nyomán

A Protestáns Újságírók Szövetsége május 19-én 15 órai kezdettel megrendezi

A PROTESTÁNS MÉDIA NAPJÁT,

melyre tisztelettel meghívjuk Önt.

TERVEZETT PROGRAM

15.00–15.30: Vass Csaba (Károli Gáspár Református Egyetem) *A szeretet kommunikációja* címü előadása

15.30–15.45: Szünet

15.45–16.45: Fórumbeszélgetés a média különbözö területein müköddö szakemberekkel. Moderátor: Fabiny Tamás. Meghívottak: Dusicza Ferenc (RTL Klub), Háló Gyula (Békehírnök), Jónás István (Magyar Rádió), Kerekes Sándor (Magyar Televízió Debreceni Regionális Stúdió), Szentesi Zöldi László (Magyar Nemzet)

16.45: Szeretetvendégség

Helyszín: a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székháza (Budapest XI., Magyar tudósok körútja 3.)

Piac Alma-Atában, az almák városában

Hagyományörzés a város peremén, avagy divatbemutató a nyomornegyedben

lamok diktatórikus államrendszerei hamarosan dominóként omlanak le egymás után. A vezetök jogos félelmét mi magunk is érzékelhettük. Még odakint olvastam egy angol nyelvü kazah hetilapban a helyi parlamentnek azon határozatáról, hogy a választásokat követö napon tilos a szavazás hitelességét kétségbe vonó demonstrációt tartani... Ennek az óvatosságnak a jegyében a kazah állam a különbözö missziók müködéshet is korlátozni kívánja. Így a vallási szervezeteknek is újra regisztráltatniuk kell magukat. Keresztény testvéreink kérték, hogy imádkozzunk értük. Imádkozzunk,

hogy a készülő törvény ne korlátozza, hanem védje szolgálatukat.

Mégis, amikor rákérdeztünk: vannak-e félelmeik ebben a kiélezett politikai helyzetben, csak mosolyogtak. Megértettük. Ök, akik „pünkösdben élnek”, akik nap mint nap megtapasztalják a Mindenható erejét, miért ijednének meg a földi hatalmasságok próbálkozásaitól? Bárcsak hinnénk mi is Péter apostol pünkösdi igehirdetésének: „Így szólt az Úr az én uramhoz: Ül az én jobbra, amíg ellenségeidet lábád zsámolyává teszem.” (ApCsel 2,34–35)

■ B. PINTÉR MÁRTA

Gebetswünsche am Pfingsten

Herr, Schöpfer dieser Welt, schenke mir deinen Heiligen Geist, mache meinen Glauben stark, dass ich ihn täglich leben kann.

Herr, wir bitten dich, gib uns deinen Heiligen Geist, dass er uns leite, endlich bis zu dir.

Herr Gott, himmlischer Vater! Bitte erinnere mich immer wieder daran, dass du es bist, der alles Wesentliche tut. Schenke mir die Kraft, dich immer wieder um die Kraft deines Geistes zu bitten.

Mein Herr, ich bitte dich sehr: Mach mir durch deinen Heiligen Geist meinen Glauben so stark und gewiss, dass keine Traurigkeit und keine Angst mich von dir losreißt.

Heiliger Geist, du Geist meines Herrn! Es wundert mich sehr, dass du in mir wohnst. Trotzdem glaube ich daran. Ich will es glauben, und ich will mich freuen, dass du mich erfüllst.

*Komm, Gott Schöpfer, Heiliger Geist,
besuch das Herz der Menschen dein,
mit Gnaden sie füll, wie du weißt,
daß dein Geschöpf vorhin sein.
Denn du bist der Tröster genannt,
des Allerhöchsten Gabe teur,
ein geistlich Salb an uns gewandt,
ein lebend Brunn, Lieb und Feur.
Zünd uns ein Licht an im Verstand,
gib uns ins Herz der Liebe Brunst,
das schwach Fleisch in uns, dir bekannt,
erhalt fest dein Kraft und Gunst.
Du bist mit Gaben siebenfalt
der Finger an Gottes rechter Hand,
des Vaters Wort gibst du gar bald
mit Zungen in alle Land.
Des Feindes List treib von uns fern,
den Fried schaff bei uns deine Gnad,
daß wir dein Leiten folgen gern
und meiden der Seelen Schad.*
(Martin Luther)

Pfingsttauben basteln

Pfingsttauben lassen sich auf einfache Weise herstellen. Man benötigt lediglich eine Schablone oder fertigt selbst eine an. Mit Hilfe der Vorlage lässt sich leicht die Form einer Taube auf Tonpapier oder Laubholz aufmalen und anschließend mit einer Schere bzw. einer Laubsäge ausschneiden. Flügel können aus einem Stück Seidenpapier gefertigt werden, indem man es wie eine Ziehharmonika faltet und durch einen Schlitz am Körper der Taube schiebt.

Die Pfingsttaube wird schließlich mit Hilfe von bunten Bändern oder Ketten frei aufgehängt.

Das schönste Geschenk

„Ihr aber seid nicht fleischlich, sondern geistlich, wenn denn Gottes Geist in euch wohnt.“ (Römer 8,9)

„Du bist ein guter Mensch!“ – das hört man nicht alle Tage. Daran haben wir uns nicht gewohnt. Viel eher kennen wir einen anderen Satz, nämlich dass wir gute Menschen sein sollen. Das sind wir aber nicht, auch das kennen wir zu gut. Aber der Heilige Geist sagt zu uns: *„Ihr aber seid nicht fleischlich, sondern geistlich.“* Wir sollen es *nicht sein*, sondern *sind* wir es! Wir sind denn Leute, an denen Gott seine Freude hat!

Es liegt aber nicht an uns. Gott hat's getan. Gott hat seinen Sohn in die Welt gesandt. Ganz zugedeckt hat ihn unsere Sünde. Darum gilt nun: keine Verurteilung, denn Jesus derjenige ist, der verur-

teilt wurde. Deswegen können wir frei sein.

Gottes Geist ist in unsere Herzen gekommen. Seit unserer Taufe wohnt er darin und führt das Regiment. Nein, wir sollen nicht lange forschen, ob wir ihn auch in uns wahrnehmen können, ob er auch in uns wirklich in uns drin ist. Wir sollen keine geistliche Nabelschau halten. *Glauben* sollen wir es! Unserem Taufschein sollen wir es glauben: „Getauft im Namen des Vaters, des Sohnes uns des Heiligen Geistes.“ Sehen wir genau hin: Unser Name steht da.

Darum wohnt der Geist von Pfingsten tatsächlich in uns. Ja, darum gilt es auch für uns: *„Ihr aber seid nicht fleischlich, sondern geistlich.“* Freuen wir uns nun: Es ist unser Pfingst-Geschenk!

Einige von dem reichen Brauchtum des Pfingsten

Die Pfingstbräuche stehen entweder im Zusammenhang mit der religiösen Bedeutung von Pfingsten oder haben einen jahreszeitlichen Bezug als Frühlingsbräuche und Maibrauchtum.

Liturgienahes, religiöses Pfingstbrauchtum ist jedoch weit weniger ausgebildet.

Ein mittelalterlicher Pfingstbrauch ist das sogenannte Heilig-Geist-Schwingen, wobei lebendige Tauben in den Räumen der Kirche freigelassen wurden, eine hölzerne Taube beim Pfingsthochamt über den Köpfen der Gläubigen an einer Schnur kreisen gelassen oder eine geschnitzte Taube durch eine Öffnung der Kirchdecke herabgelassen wurde. Die Gemeinde empfing die herabschwebende Taube mit Weihrauch und Gebet. Dieser Brauch wird jedoch nicht mehr gepflegt.

In Süddeutschland und vor allem im „Herrgottswinkel“ kennt man aber noch das Aufhängen von Heiliggeisttauben in den Wohnstuben. Die Herstellung aus Zirbenhölzern ist eine interessante Volkskunst. Nach einer groben Bearbeitung des Holzes wird es in heißem Wasser gekocht und damit erweicht. Durch Einschniden und Fächern des Holzes entstehen dann die schmucken Zirbentauben. Mancherorts hat sich der Brauch erhalten, Pfingstfeuer anzuzünden. Die lodernde Flamme gilt dabei einerseits als Symbol des Heiligen Geistes, andererseits aber auch als Zeichen der Reinigung und Erleuchtung der Gläubigen.

Brunnenfeste

Die vielerorts stattfindenden Brunnenfeste zu Pfingsten waren und sind neben anderen Pfingstbräuchen ebenso von der beginnenden Sommerzeit wie auch von vorchristlichen Fruchtbarkeitskulten geprägt. Für das Brunnenfest werden die Dorfbrunnen bereits am Pfingstsonnabend festlich mit Blumen und Birkenstämmchen geschmückt, an denen bunte Bänder und Ketten mit ausgeblasenen und bemalten Eiern hängen. Dieses Brunnenschmücken ist vorwiegend in Franken beheimatet. Aber auch Häuser, Ställe, Kirchen und Fahrzeuge werden zu Pfingsten mit grünen Birkenzweigen und Blumen verziert. In den Bereich der Frühjahrsbräuche gehören auch Pfingstbäume und laubumhüllte Maskengestalten. Der Pfingstbaum hat in seiner Bedeutung denselben Hintergrund wie der bekanntere Maibaum, der, bis zum Wipfel entastet, von einem Kranz gekrönt und von Bändern und Fahnen geschmückt wird.

Das Wasser als Zeichen der Segenskraft

Das Wasser soll an Pfingsten wie zur Osterzeit über eine besondere Segenskraft verfügen. Im Laufe der Geschichte haben sich deshalb auch verschiedene Wasserbräuche herausgebildet. Verbrei-

tet war es, sich zu Pfingsten in einem Bach zu waschen. Dieser Brauch erinnert ebenso an den Taufritus wie ein ähnlicher aus dem Raum Basel am Rhein (Schweiz). Dort wurden z. B. junge Burschen oder auch eine aus Stroh, Tannenzweigen und Moos gebastelte Puppe, Pfingstlummel (Pfingstsprützig, Pfingstblütlig) genannt, in einen Dorfbrunnen getaucht. Mädchen und junge Frauen ließen sich anschließend von dem Pfingstlummel bespritzen, ein Vorgang, der wohl in den Bereich der Fruchtbarkeitsriten gehört. Lange Zeit galt Pfingsten wie Ostern auch als beliebter Taftermin. Dem zu Pfingsten

feierlichen Zug bzw. einer Pfingstprozession durch die Gassen oder über die Felder begleitet. In einigen Dörfern Mecklenburgs wurden solche Züge sogar von einem „Hirtenkönig“ und seinem „Hofstaat“ angeführt. Nur in ganz wenigen Gegenden blieb der Brauch um den Pfingstochsen bis heute erhalten.

Der „Pfingstochse“ in Marwede im Landkreis Celle in Niedersachsen ist keine Gestalt aus Fleisch und Blut. Er trägt zwar auch Hose und Jacke, Schuhe, Brille und Hut; diese Kleidungsstücke umhüllen jedoch einen Strohkörper, der jedes Jahr neu geschaffen wird. Sein Schicksal ist es, am Pfingstsamstag-

niedergegangenen Tau sagte man Heilwirkung nach. Angeblich sollte er auch vor Sommersprossen schützen und vor Verhexung behüten.

Der Pfingstochse und der Kuckuck

Im Zusammenhang mit Pfingsten hat sich ein Tier einen besonderen Namen gemacht: der Pfingstochse. Bis ins 19. Jahrhundert war es in ländlichen Gebieten ein weitverbreiteter Brauch, einen Pfingstochsen, mancherorts auch einen Pfingsthammel, durch das Dorf zu treiben. Der Hintergrund hierfür dürfte ursprünglich die Darbringung eines Tieropfers gewesen sein, denn lange Zeit war das Tier als Schlachtvieh für das festliche Pfingstessen vorgesehen. Der Pfingstochse wurde festlich mit Blumen, Stroh und Kränzen geschmückt und in einem

abend aufgeknüpft zu werden und über Pfingstsonntag zu hängen. Am Pfingstmontag wird er schließlich verbrannt. Unter großer Anteilnahme wird er dann gelöscht – mit Bier.

Im Kraichgau im Norden von Baden-Württemberg wurde das Pfingstfest mit dem Brauch des Kuckucksholens um einen Tag verlängert. Immer am Dienstag nach Pfingsten zog die Dorfjugend zur Jagd auf den Kuckuck als Frühlingsboten in den Wald. Der erlegte Kuckuck wurde anschließend in einem feierlichen Zug ins Dorf gebracht. Das Kuckucksholen wurde schließlich mit einer deftigen Mahlzeit abgeschlossen. Dort, wo dieser fränkisch-alemannische Brauch heute noch gepflegt wird, hat die Jagd nur noch symbolischen Charakter. Der Kuckuck wird heutzutage auch durch eine Taube ersetzt.

Versteht mich jemand?

Ein Mädchen kommt weinend zu mir und sagt: „Niemand versteht mich!“ Ich sage: Du hast Eltern, die sich Mühe geben mit dir!“ „Ja, aber richtig verstehen können sie mich nicht!“ Ich frage: „Hast du Freundinnen und Freunde, mit denen du reden und deine Gedanken teilen kannst?“ „Ja, die sind alle nett zu mir, aber mein Innerstes, was mich letztlich bewegt, verstehen sie auch nicht.“ Dann sage ich zu ihr: „Versteht du dich selbst?“ Da hören die Tränen plötzlich auf, und nachdenklich sagt das Mädchen: „Ich verstehe mich ja selber nicht ganz!“

Ja, wir können uns selbst und einander nicht ganz verstehen, obwohl wir die gleiche Sprache sprechen. Das gehört mit zu uns Menschen jenseits von Eden. Wir sind einander wie ein Versprechen, das nicht gehalten werden kann. Wir können uns im Letzten nicht

verstehen. In Höhen des Glücks, in den Tiefen des Leidens, in den letzten Fragen nach Wahrheit, in der Einsamkeit des Todes, in der Verantwortung vor Gott können wir uns das Leben letztlich nicht teilen. Auch in diesen Situationen sind wir aber von Gott umgeben. Er ist immer mit uns, und er versteht sowohl unsere Gedanken, als auch unsere Worte und Gefühle, egal zu welcher Nation wir gehören. Er tröstet, führt auf dem Lebensweg und verpflichtet zum Dienst der anderen.

Das Verstehen der göttlichen Botschaft bedeutet auch für uns Pflicht, wie sie es damals für die Jünger Jesu war. Wie die Apostelgeschichte darüber berichtet: Obwohl die Versammelten verschiedene Sprachen hörten, ging es nur um eins, nämlich um den gekreuzigten und auferstandenen Christus. So ist

dann aus einer Gemeinschaft die erste Gemeinde entstanden.

Der Geist des allmächtigen Vaters schafft auch heute Einheit unter Christen auf dieser Erde. Er macht Frieden in einer Gemeinde möglich. Er hält auch den Glauben der Christen lebendig, dadurch werden wir immer wieder neu geboren. Heute sind wir dazu verpflichtet, mit der Hilfe des Heiligen Geistes die ewige Nachricht mitzuteilen. Diese „himmlische Unterstützung“ gibt Gott allen, der ihn um sie bittet. Wir brauchen dasauch wohl, weil wir unseren Vater ohne den Geist auch nicht verstehen können, wie uns selbst und die anderen, die wir mögen und denen wir helfen möchten. Was sollen wir tun? Mit Luther sagen: „Komm, Gott Schöpfer, Heiliger Geist, besuch das Herz der Menschen dein.“

HETI ÚTRAVALÓ

Nem hatalommal és nem erőszakkal, hanem az én lelkemmel! – mondja a Seregek Ura. (Zak 4,6)

Pünkösd ünnepének hetében az Útmutató reggeli igéi a Szentlélek kiadásának örömhíréről és az egyház megalakulásáról adnak helyszíni tudósításokat. Hogyan hozta létre Isten az ő anyaszentegyházát? A kérdésre heti igénk adja meg a választ. Pünkösd napján „szívéinkbe áradt az Isten szeretete a nekünk adatott Szentlélek által” (Róm 5,5). Mi hiszünk a Szentlélekben, az Úrban, „aki az Atyától és a Fiútól jön, akit az Atyával és a Fiúval együtt imádunk és dicsőítünk, aki a próféták által szólt” (Niceai hitvallás). Jézus előre ezt mondta el róla: „A Pártfogó pedig, a Szentlélek, akit az én nevemben küld az Atya, ő tanít majd meg titeket mindenre...” (Jn 14,26) Amikor pedig eljött a pünkösd napja szélroham és lángnyelvek kíséretében, „mindnyájan megteltek Szentlélekkel, és különféle nyelveken kezdtek beszélni”. Péter pünködsi beszéde volt az első missziói igehirdetés a zsidók között, s ő Jóel próféciájának a beteljesülését hirdette: „...kitöltök Lelkemből minden halandóra...” (ApCsel 2,4.17) Luther azt vallja, hogy „Krisztus egyszer, az első pünkösdkor láthatóan adta tanítványainak a Szentlelket; ma azonban s a világ végezetéig rejtetten és láthatatlanul; ezért aztán az emberi ész nem is hiszi el, hogy Krisztus a Lélek ajándékaiban részelteti övéit”. Pünkösd ünnepének második napján Péter vallástétele erősíthet bennünket: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.” (Mt 16,16) A Messiás és Felkent az ő földi egyházát kősziklára építi. A kegyelmi ajándékok sokfélesége ma is „mindenkinek azért adatik, hogy használjon vele” (1Kor 12,7) a helyi gyülekezetben. Ezek megszületéséről ilyen tudósításokat olvashatunk ezen a héten: a jeruzsálemi gyülekezetben „amint könyörögtek, megrendült az a hely, ahol együtt voltak, megteltek mindnyájan Szentlélekkel, és bátran hirdették az Isten igéjét” (ApCsel 4,31). Fülöp Samáriában hirdette Krisztust. Péter és János is eljöttek, s „rájuk tették a kezüket, és részesültek a Szentlélek ajándékában” (ApCsel 8,17). Amikor Péter beszámolt az apostoloknak a három ízben látott látomásáról, illetve a hangról – „Amit az Isten megtisztított, azt te ne mondd tisztátalannak”– és a cézareai Lélek adományáról. Ők „megnyugodtak, dicsőítették Istent, és így szóltak: »Akkor tehát a pogányoknak is megadta Isten a megtérést az életre.«” (ApCsel 11,9.18) Barnabás és Saul egy teljes esztendeig együtt dolgozott a gyülekezetben, és idővel nagy sokaság csatlakozott az Úrhoz. „A tanítványokat pedig Antióchiában nevezték először keresztényeknek.” (ApCsel 11,26) Pál Korinthusban teljesen az ige hirdetésének szentelte magát, s a pogányok között másfél évig tanította Isten igéjét, mert „az Úr egy éjjel látomásban ezt mondta Pálnak: »Ne félj, hanem szólj, és ne hallgass: mert én veled vagyok«...” (ApCsel 18,9) Az Úrnak a te lakóhelyeden is sok népe van, ezért így kérd őt: „Mi Urunk, édes Atyánk, / Add nekünk Szentlelketed, / Szent Fiadért...” (EÉ 233,1)

■ GARAI ANDRÁS

Szolgálni, mint a fény

Krisztus, csodálatos vagy, élő, hatalmas és jelenvaló! Szavak zúrzavarában szíven talál a Szó, halálból életre keltő, új útra indító. Sodor, mint a vihar, győzelmes erővel. Hívsz, és indulni kell. Küldesz, és menni kell, szolgálni, tenni kell. Szereteted parancsa szívünkben énekel.

Nyomodban új meg új tanítvány indul el szolgálni, mint a fény ízt adni, mint a só. Hogy bennük is Te szolgálj, őbennük is Te légy élő, hatalmas és jelenvaló.

■ TÜRMEZEI ERZSÉBET

Kedves Gyerekek!

► A Gyermekvár negyedik részéhez érkezünk. Füller Tímea segítségével már megismerkedhettetek Jónával, a képzeletbeli kislíval, aki a kapernaumi százados házában lakik; édesanyjával, akit mindenki csak Eszter mamának hív, és Simonnal, Jóna kis barátjával. Ők ketten sok csodát látnak Jézus földi életéből, amelyeket el is mesélnek nektek. Minden történet végén egy-egy rejtvényt oldhattok meg. A helyes megfejtést minden alkalommal kiüljétek el a szerkesztőség címére (Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár. A hetedik rész után sorsolást tartunk, amelyen három szerencsés megfejtő értékes könyv- és játékcsomagot nyer. Aki minden alkalommal beküldi a helyes megfejtést, annak a neve hetszer kerül a kalapba, így nagyobb esélye van arra, hogy nyerjen.

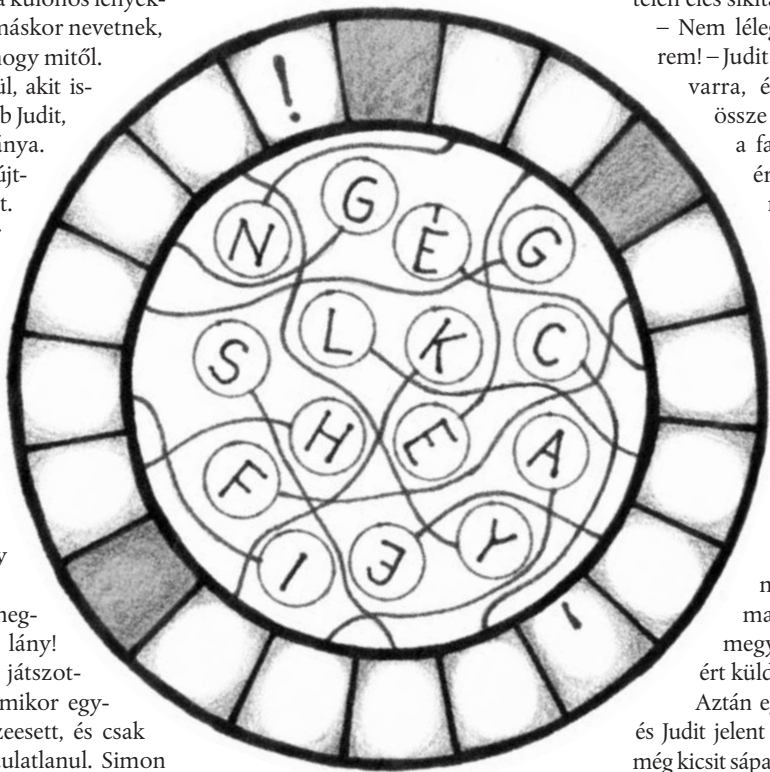
4.

Nem tudom, ti mit gondoltok erről, de szerintem a lányoknál furcsább teremtnyek nincsenek a kerek világban. Komolyan! Még a tevék esetében is jobban ki tudom számítani, hogy mit fognak csinálni, mint ezeknél a különös nyelveknél... Egyszer sírnak, máskor nevetnek, és sose érti az ember, hogy mitől.

Az összes lány közül, akit ismerek, a legnormálisabb Judit, Jairus bácsiék kislánya. Egész okos, és nem nyúítja rám sose a nyelvét. Akkor nevet, amikor vicceset mondok neki, és akkor sem bög, ha meghúzom a haját, hanem csak megrángatja a fületem. Simon szerint tetszem neki, bár ezt nem tudhatjuk biztosan. Ha nem áruljátok el senkinek, akkor meg-súgom nektek, hogy nem is bánnám.

Valamelyik nap jól megijesztett minket ez a lány! Képzeltétek, nagyban játszottunk az udvarukon, amikor egyszer csak bumm, összeesett, és csak feküdt a földön mozdulatlanul. Simon azt gondolta, hogy bohóckodik. Mellétérdelt hát, és egy fűszállal megbirizgálta a nyakát, hogy Judit elnevesse magát. De nem nevetett. Amikor megláttam, hogy mekkora kavicson koppant a feje, nagyon megrémültem. Beszaladtam a házba, és hívtam az anyukáját. Futottak is a szülei, amikor gyorsan csak tudtak. Rögtön látták, hogy nagy a baj. Az apukája orvosért sietett. Mi tétován kóvályogtunk az udvaron egy darabig, aztán motyogtunk valami köszönésfélét az ajtófélfának, mert más nemigen figyelt ránk, és eloldalogtunk.

Simonék csak két házra lagnak Juditéktől, így hozzájuk mentünk játszani. Ám nem ment jól a játék. Simon is kedvetlen volt. Kicsit tébláboltunk még náluk, aztán visszaövakodtunk megnézni, hogy mi történt Jairus bácsiéknál az-

óta. Éppen akkor kísérték ki az orvost, a házból pedig Judit anyukájának zokogása hallatszott. Odamentem a doktor bácsihoz, hogy megkérdezzem, hogy van Judit. Sőhajtvá borzolva meg kócos hajamat.

– Bizony nincsenek jó híreim. A barát-nőtöknek valami komoly belső vérzése lehet. Csak az Isten tudja, lábra áll-e még valaha – mondta szinte saját magának.

Jaj, nagyon megrémültem. Hát az nem lehet, hogy Judit beteg maradjon!

Görcsösen ökolbe szorítottam a kezem, olyan dühös lettem a világra. Elrúgtam egy kavicsot, de olyan erővel, hogy nem kem fájt. Simon ekkor megrángatta a ruhámat, és félrehívott.

– A nagymamámat is meggyógyította! – súgta a fülembbe, és ettől hirtelen ki-sütött a nap a lelkemben. Hát persze! Ez az! Jézusnak kell szólni! Mire én föleszméltem, Simon már szólt is Jairus bácsinak. Ő egy pillanatig maga elé nézett elgondolkodva, majd Jézusért szaladt.

Mi megkönnyebbülten sőhajtottunk fel. De mindjárt kiderült, hogy korán örültünk, mert a következő percben hirtelen éles sikítás hasított a levegőbe.

– Nem lélegzik! Segítsen valaki! Kérem! – Judit anyukája rontott ki az udvarra, és mi rémülten bújtunk össze Simonnal. Csak lapultunk a fal mellett, és tehetetlenül, értetlenül bámultuk, ahogy megtelik a ház síró asszonyokkal. A jajgató nénik jelenléte azt jelentette, hogy Judit nincs többé közöttünk.

Ekkor érkezett meg Jézus. Dühös voltam rá. Haragudtam, amiért nem jött korábban. Miért nem volt itt, amikor annyira kellett volna a segítsége? Csalódtam benne, és ettől üresnek és gyengének éreztem magam. Nem értettem, miért megy be mégis a házba, és miért küldi ki a siratókat.

Aztán egyszer csak kinyílt az ajtó, és Judit jelent meg a küszöbön. Az arca még kicsit sápadt volt, de a szemében huncut kis fények cikáztak. Éppen egy árpaci-pócskát majszolt önfeledten. Értetlenül néztünk össze Simonnal, és a kint várakozó felnőttekkel együtt döbbsenten bámultuk a csodát. Judit meg odajött egyenesen hozzám, és azt kérdezte:

– Mit néztek? Ti is megéheztetek? – azzal letört a cipőből két kis sarkot, hogy nekünk adja.

4. Írd a megfelelő helyre a betűket! Ha a helyes sorrendben összeolvasod őket, megtudod, hogy mit mondott Jézus Jairusnak.

AZ IGAZI CSODA

Nyelveken szólás és szólás

► A pünködsi csoda, a nyelvi korlátok leomlása a Szentlélek kitöltésének jeleként fontos, elengedhetetlen része az üdvtörténetnek: „...halljuk, amint a mi nyelvünkön beszélnek az Isten felséges dolgairól.” (ApCsel 2,11b) Hiszen az emberiség akkor válhat igazán egy családdá, ha nincs akadály a egymás megértésének.

Tisztelet, csodálat övezi azokat az embereket, akik sok nyelvet képesek megtanulni és használni. Közülük is kiemelkedik az „élő pünkösdnek” nevezett Giuseppe Mezzofanti bíboros, vatikáni könyvtáros (1774–1849), a Magyar Tudományos Akadémia kültagja. Ő ötvennyolc nyelven – köztük magyarul – beszélt és írt, hagyatékában két magyar verset is találtak.

A nyelveken szólás az Újszövetség alapján két jelenségre vonatkozhat. Először is pünkösd nyomán: valaki valamely általa addig nem ismert, nem használt nyelvet képes használni és/vagy megérteni. Másodsor: valaki elragadtatásában valamilyen (nem emberi) nyelvet használ, ezt azonban mások részére tolmácsolni kell (1Kor 14).

A nyelveken szólás, a nyelvek adománya az első értelemben, vagyis egy addig nem ismert nyelv hirtelen tökéletes használatként – aligha kétségbevonhatóan – csoda. Ezzel szemben az anyanyelven szólás, a beszélőképeség, vagyis a nyelv adománya olyan természetesnek tűnik! Íme négy jellemző természetes magyarázatkísérlet az emberi nyelv létrejöttének okára: 1. Az emberi csoportok mérete megnőtt, és a nyelv azért volt megfelelőbb, mert segítségével több emberrel lehetett tartani a kapcsolatot a csoporton belül. 2. Nem a csoport, hanem az egyén érdeke hívta életre a nyelv megjelenését. A nyelv a beszélő számára a fontosabb, hiszen manipulálni tudja a hallgatókat. 3. A közös tevékenységet össze kellett hangolni. Például egy mamut elejtéséhez meg kellett beszélni a részfeladatokat. Az igazi nagy lépés azonban a nyelvtani rendszer megjelenése, ez pedig véletlen mutáció következménye. 4. A nyelv hatékonyabb udvarlást tesz lehetővé – az a sikeresebb, aki szebb szavakkal, nagyobb körítéssel udvarol.

Az alapvető probléma minden olyan elmélettel, amely egyetlen döntő okra vezeti vissza a nyelv eredetét, hogy túl nagy ugrást tételez fel. Ilyesmi pedig egyszerűen elképzelhetetlen. Ha azonban folytonosságot tételeznek fel állat és ember között, akkor a kisebb lépéseket kellene hihetően bemutatni. Elvi okokból ez sem lehetséges. A nyelv teljesen hiányzik az emberszabású majmoknál. A csimpánzot meg lehet tanítani arra, hogy úgy-ahogy kimondjon néhány egyszerű szót, és megtanuljon száz-egynéhány jelbeszédjelet. Ez azonban még semmilyen felvilágosítást nem nyújt arra vonatkozóan, hogy a feltételezett közös ős utódai a 4-6 millió éve elképzelt szétválás óta (persze az utolsó néhány ezer évet leszámítva) hogyan tettek szert

például e cikk megírásának képességére. A csontmaradványok alapján is csak találgatni lehet a szükséges lépéseket. A majmoknál eleve hiányoznak az agyi, idegi feltételek, a „behuzalozás”, a beszé-lőszervek megfelelő felépítéséről nem is beszélve. Az állatvilágban mindenütt van kommunikáció, annyi mindenképpen, amennyi elegendő az adott faj fennmaradásához, feltéve, hogy a környezet nem változik meg elviselhetetlenül. Akkor miért, hogyan támadt igény például a vadászat vagy az udvarlás nyelvtani szabályokba foglalható megtárgyalására?! Milyen lépésekben erősödött, finomodott ez az igény nemzedékek végeláthatatlanul hosszú során át?!

Még az úgynevezett farkasgyerekek esetében sem tapasztalták, hogy emberek önállóan, adott nyelv nélkül hangnyelvet alkotnának. Nyelv és gondolkodás egymást feltételezi. Bármilyen tolvajnyelv, argó, szakzsargon kialakítása csak már meglévő nyelv alapján lehetséges.

A legrégebbi ismert nyelvek is igen összetettek, semmi szín alatt nem nevezhetők primitívnek. Még az úgynevezett „primitív” kultúrák nyelve sem az – például a bibliafordítóknak nem kevés nehézséget okozott. Nyelv és kultúra szintje között nem is állapítható meg összefüggés. A nyelvek alaktana az ismert történelem folyamán szegényedik. Az Újszövetség nyelve, a koiné is sokat egyszerűsödött már a klasszikus göröghöz képest, és az újlatin nyelvek is jóval egyszerűbbek a latinnál.

Logikus tehát a következtetés, hogy az embernek mindig is rendelkeznie kellett a nyelv képességével; az ellenkezője nem bizonyítható. Semmi sem cáfolja meggyőződés a Szentírás alapvető mondanivalóját: az ember a többi élőlénytől eltérően azért jött erre a világra, hogy ne csupán társaival, hanem Alkotójával is kommunikáljon. Társaival is akkor megfelelő, harmonikus a viszonya, ha Alkotójával annak szándéka szerint kommunikál.

Pünkösd, a nyelvek csodája a nyelv első nagy csodájának helyreállítását, sőt elképzelhetetlenül szebbé tételét ígéri. Hiszen az emberiség akkor lesz igazán egyetlen nagy család, amikor egymás megértése a világ legtermészetesebb dolga lesz – persze már az új világé: „...íme, nagy sokaság volt ott, amelyet megszámlálni senki sem tudott, minden nemzetből és törzsből, népből és nyelvből; a trónus előtt és a Bárány előtt álltak fehér ruhába öltözve, kezükben pedig pálmaágak, és hatalmas hangon kiáltottak: »Az üdvösség a mi Isteniünké, aki a trónuson ül, és a Bárányé!«” (Jel 7,9–10)

■ SZENTPÉTERY PÉTER

HIRDETÉS

Tízéves a PMTI Alapítvány

Szeretettel hívjuk a Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet Alapítvány ünnepi hálaadó istentiszteletére, amelyre május 28-án 10 órakor kerül sor a Kálvin téri református templomban.

Az istentisztelet utáni nyílt nap programja: könyvbemutató, tanfolyam Világosságot a világnak címmel, könyvtár.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Szeretettel kérjük evangélikus testvéreinket, hogy támogassák adójuk 1%-ának felajánlásával a

Bethesda Kórház Alapítványt!

2005-ben egy új röntgengép beszerzéséhez kérjük segítségüket.

Adószám: 180 425 39-1-42.

Magyarországon 5 kisdíák ebédje = 1000 Ft

Kárpátalján 10 kisdíák ebédje = 1000 Ft

Ha határon túlra ad, duplán ad!

A

Apáczai Közalapítvány

Adószámunk: 18095214-1-41

+1%

www.apalap.hu

HIRDETÉS

Felkészülés & felfrissülés – országos Alpha-konferencia

A konferencia időpontja: május 21. (9-től 18 óráig), helyszíne: 1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3. Az evangélikusok részére a nap folyamán közös megbeszélést tartunk. Bővebb felvilágosítást Sándor Frigyes evangélikus missziói lelkész-től lehet kapni (tel.: 20/824-3222).

A konferenciára az Alpha irodájában lehet jelentkezni: 1111 Budapest, Budafo-ki út 34/b. E-mail címünk: alphakia@axelero.hu. Tel.: 1/279-0762; 20/824-7633. Honlapunk: www.alphakurzus.hu.

HIRDETÉS

Pályázati felhívás

A Bokodi Evangélikus Egyházközség – az egyházmegye elnökségével egyetértésben – pályázatot hirdet lelkészi állás betöltésére.

A szolgálati feltételeket a *Lelkészi díjlevél* tartalmazza, amely az esperesi hivatalban (Székesfehérvár, Szekfű Gyula utca 1., tel.: 22/506-677) megtekinthető, illetve amelyet – kérésre – az érdeklődőknek megküld az egyházközség elnöksége.

Pályázni levélben, önéletrajz csatolásával lehet. A gyülekezet presbitériuma igény és szükség szerinti egyeztetés, valamint bemutatkozó szolgálat alapján tesz javaslatot a közgyűlésnek a pályázat eredményének elfogadására.

A közgyűlés határozatáról írásban értesítjük a pályázókat. A lelkészi állás tervezett betöltésének időpontja: 2005. július 1. Beküldési határidő: 2005. május 25.

Az egyházközség elnöksége

ISTENTISZTELETI REND / 2005. május 15.

Pünkösöd ünnepe. Liturgikus szín: piros. Lekció: Jn 14,23–31. Alapige: 4Móz 11,24–29. Énekek: 234., 239.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) D. Szebik Imre; du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. (úrv.) Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Béka**smegyer, **III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstüick M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv., kantátazenés) Gáncs Péter; du. 6. (Tamás-mise) Sefcsik Zoltán; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv., konfirmáció) Szirmai Zoltán; du. 5. (ifjúsági szeretetvendégség); du. 6. Szirmai Zoltán; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz András; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Smidéliusz András; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Blázy Árpád; de. 11. (gyermek-istentisztelet) Győri Tamás; de. 11. (úrv.) Blázy Árpád; du. 6. (vespera) Joób Máté; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Joób Máté; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv., konfirmáció) Bencéné Szabó Márta; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) KendeH György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. (úrv.) KendeH György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv., konfirmáció) Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) KendeH K. Péter; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorvzsky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11.** de. 10. (úrv., konfirmáció) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Kósa László; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Kósa László; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv., konfirmáció) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (ref. templom)** de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza.

ISTENTISZTELETI REND / 2005. május 16.

Pünkösdhétfő. Liturgikus szín: piros. Lekció: Jn 3,16–21. Alapige: Zsolt 51,12–15. Ének: 231.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 11. (úrv.) Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Herzog Csaba; **Csillaghegy-Béka**smegyer, **III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Hokker Zoltán; **Újpest, IV., Lebstüick M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. Gerőfi Gyuláné; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Kézdy Péter; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Smidéliusz András; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Győri Tamás; de. 11. (úrv.) Győri Tamás; du. 6. (vespera) Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bácskai Károly; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (konfirmáció) KendeH György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Barthel-Rúza Zsolt; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorvzsky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11.** de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kósa László; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Kósa László; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (ref. templom)** de. 8. (úrv.) Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi (ref. templom)** de. fél 9. Bácskai Károly.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

In memoriam Scholz László

(1911–2005)

Az elmúlt napokban csendben eltávoztott közülünk valaki, akinek mérhetetlenül sokat köszönhet sokat szenvedett hazai egyházunk. Igehirdetői, lelkipásztori és teológiai szolgálata mélyrehatóan meghatározta, formálta egyházunk útját a mögöttünk hagyott „rettenetes évszázad” legnehezebb évtizedeiben. De sokan járjuk még ma is ezt a földi vándorutat olyanok, akiknek személyes életére ugyancsak döntő, meghatározó indítást adott. Legyen ez a megemlékezés szívből jövő hálaadás Isten színe előtt mindkét szolgálatáért!

Családjának mindkét ága evangélikus volt, nemzedékek hosszú során keresztül. Szülei – mint maga írja – egyszerű emberek voltak, akik azonban hitben és önfeláldozó, példamutató szeretetben nevelték föl hat gyermeküket. Több mint kilenc évtizedet átfogó, hosszú életútjának négy fő szakaszát – felejthetetlen módon – így mutatta be utolsó előadásában, melyet 2002 decemberében tartott a kelenföldi gyülekezetben.

„Életének tavasza” két évtizedet fogott át (1921–1941), és három helyhez köthető. A messze földön híres Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium biztos alapot és meghatározó indítást adott egész életére; először – nyolc éven keresztül – mint fasori diáknak, majd évekkel később három éven át mint fasori vallásánárnak. Ezt követően a soproni evangélikus hittudományi karon töltött tanulmányi évek ismertették meg vele a lutheri-reformatori teológia igei hűségét és kimeríthetetlen gazdagságát. Scholz László főleg három soproni egyetemi professzorának – id. Pröhle Károlynak, Karner Károlynak és Deák Jánosnak – a hatását emelte ki előadásában. Életútjának harmadik, alapvető színtere a Deák tér volt, ahová Raffay Sándor püspök hívta meg – Urbán Ernővel együtt – segédlelkészi szolgálatra. Ezek az évek határozták meg egész életének és egyházi szolgálatának az alapirányát: az igei-reformatori teológia mint szilárd alap iránti elkötelezettséget, a gyülekezeti igehirdetés és a lelkipásztori szolgálat boldogító örömét, valamint a gyülekezeti és lelkeszevangélizációk végzését Gyenesdiáson és szerte az ország gyülekezeteiben. Deák téri szolgálata közben a berlini Collegium Hungaricumban is töltött két állami ösztöndíjas, értékes tanulmányi esztendő (1935–1936).

„Élete nyarának” küzdelmesen nehez, de gazdagon gyümölcstermő és boldog korszaka volt huszonhárom évig tartó (1941–1964) zuglói szolgálata, melyet először a fasori gyülekezet-ről leválasztott, akkor még külterületi, templom és parókia nélküli „zuglói lelkészi körben” kezdett meg, de a második világháború, az orosz megszállás és az egyházüldöző Rákosi-diktatúra legnehezebb éveiben is végzett, majd a szerveződő, önállóvá lett és templomát is főlepőtő zuglói gyülekezetben folytatott. Időközben a már országszerte ismert, fiatal lelkészt elnökévé választotta a Magyarországi Evangélikus Lelkészegyesület, emellett a Lelkipásztor című teológiai szakfolyóirat szerkesztője lett. Gyenesdiási lelkészevangélizációi, illetve az 1956-os nemzeti forradalom idején és ezt követően tartott lelkes-viharos lelkészkonferenciáink mindannyiunk számára, akik átélhettük őket, egész életünkre felejthetetlenek maradtak. Mindezek együtt, emellett pedig Ordass Lajos püspökkel való testvéri kapcsolata és a forradalmat követő megtorlás közös elszenvedése, a gyülekezeti és egyházi szolgálatból való száműzetésük mégis ezt a huszonhárom esztendőt tették „életének nyarává”, vagyis legjelentősebb és leggazdagabb termésű korszakává a zuglói gyülekezetben.

„Életem ősze” – a lelkész így nevezte életútjának a zuglói éveket követő har-

madik, nehéz időszakát. Szeretett és virágzó gyülekezetéből, végre felépült templomából az Állami Egyházügyi Hivatal parancsára az akkori egyházi vezetőség egy Budapesttől távol eső kis gyülekezetbe, Hatvan–Gyöngyösre és szórványiba száműzte. „Ugyanúgy prédikáltam én ott is, mint a Deák téren és Zuglóban, de a fájdalom ott volt a szívemben” – mondta száműzetése két hosszú és nehéz évtizedéről. De békével hordozta keresztjét családjával együtt, az őt hálás szeretetével körülvevő kis gyülekezet és szórványai hűséges lelkipásztori szolgálatában.

„Életem tele” – így jelölte meg utolsó előadásában nyugdijaskorának két évtizedét (1985–2005), melyet Budapesten, kelenföldi otthonában töltött családjá, felesége, gyermekei és tizennyolc unokája szeretetétől körülvéve. Eleinte még nyugdijasként is sokfelé szolgálhatott Isten igéjének hirdetésével és a lutheri-reformatori teológia gazdag kincsével, de egy öt éven elértű súlyos balesetben elszenvedett csontté-re végre otthonához kötötte. Mi, akik még ezután is találkozhattunk vele, csodáltuk lelki-szellemi frissességét: a lélek győzelmét a test gyengeségei fölött. Továbbra is fáradhatatlanul írta napról napra híressé vált „négyesorosait”, ezeket a rövid, verses igehirdetéseket, amelyeknek a száma a hosszú évek során elérte a hatezret. Féltő szeretetével, imádságaival kísérte egyházunk életét és szolgálatát ebben az Istentől elforduló, énközpontú – és ezért szeretet nélküli –, boldogtalan mai világban.

Valaki, akinek hazai egyházunk mérhetetlenül sokat köszönhetett újkori történelme legnehezebb évtizedeiben, csendben eltávozott közülünk. Osztozunk családjá, szerettei mély gyászában, és fájdalommal veszünk búcsút tőle itt, ebben a földi világban. De nem búcsúzunk el tőle véglegesen. Hitünk bizonyosságával tudjuk és valljuk: a földi halál nem a vég, hanem egyben a kezdet is. Isten végtelen kegyelméből az igazi, teljes élet kapuja mindazoknak, akik hitben és szeretetben járták végig földi életük sok próbatétellel és szenvedéssel kikövezett útját.

Krisztus-hittünknek ezzel a vigasztaló és szilárd reménységével búcsúzunk, és várjuk, hogy Urához hazatért testvérünket boldogan viszontlássuk Isten örökkévaló országában.

■ DR. NAGY GYULA

HIRDETÉS

Szeretettel hívjuk Önt és kedves családját a Budai Evangélikus Egyházmegye missziói napjára, amelyet május 16-án, pünkösdhétfőn 15 órától tartunk Pomázon.

15.00: Nyitóáhitat (Róm 8,12–16) – Novotny Dániel, Szentendre
15.30: Köszöntések, kiállítás megnyitása
15.45: Hangverseny – Psalmus kórus
16.30–18.30: Játsszóház, kézműves foglalkozások, gyermekmegőrzés
16.45: Előadás: A Szentlélek és az ige – Zólyomi Mátás, Csepel
17.15: Csoportos beszélgetések az előadás témájáról
18.00: Előadás az új szentendrei evangélikus templomról – Kocsis József építész
18.30: Koncert: spirituálék, gospelek – My Friends énekegyüttes
19.00: Záróáhitat (IKor 12,4–11) – Bence Imre, Budavár
Helyszín: Pomáz, Templom tér 3. (Teleki-kastély)
Információ: Novotny Dániel lelkész (tel.: 20/824-3696)

HIRDETÉS

Posztgraduális képzés

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem „egyházi intézményvezető” szakirányú képzést indít gyülekezeti lelkészek, egyházi intézményvezetők, illetve olyan felsőfokú oklevéllel rendelkezők számára, akik intézményvezetői munkakör betöltésére készülnek, vagy erre megbízást kaptak.

A gyakorlatorientált posztgraduális továbbképzés időtartama 4 félév, kezdete: 2005. őszi szemeszter.

A megszerezhető végzettség szintje: egyetemi/főiskolai szakirányú továbbképzés (az alapidipломától függően). Költsége: 95 000 Ft/félév.

Jelentkezési határidő: 2005. augusztus 20. (Debreceni Református Hittudományi Egyetem Rektori Hivatal; 4026 Debrecen, Kálvin tér 16.).

Beküldendő: felvételi kérelem a szak megnevezésével, a jelentkező elérhetőségeinek feltüntetésével; önéletrajz; az alapidiplo-ma másolata; 2 db igazolványkép.

Bővebb információ: a DRHE honlapján (www.drhe.drk.hu > Irattár > Posztgraduális képzések > Egyházi intézményvezetés) és a rektori hivatalban telefonon vagy e-mailen: dr. Fazakas Sándor szakfelelősnél (52/516-826; fazakass@drhe.drk.hu) vagy Szabó Zsuzsanna ügyintézőnél (52/516-866; szabozs@drk.hu).

MESTERMŰ A DIGITÁLIS ORGONÁK KÖZÖTT

JOHANNUS

Mesterségünk „titkai”:

- csak a valódi sípok hangjához mérhető hangminőség
 - egyedülálló megbízhatóság
 - intonálhatóság a helyszín akusztikája és a felhasználó ízlése szerint
 - páratlan típusválaszték
 - templomi kiépítettségű hangsugárzás a legkisebb modelleknél is
 - ellenőrizhető, felkereshető hazai referenciák
 - egyedi szolgáltatások, ingyenes akusztikai felmérés
 - 5 éves garancia
 - kedvező árak és fizetési feltételek
- Érdeklődésüket a holland Johannus Orgonagyár magyarországi képviselőletén várjuk: SPEED-EX Kft.**
- 1024 Budapest, Margit krt. 41.
Tel./fax: 1/315-1787 vagy 1/316-7089.

Az alsósági honlap születése és gyermekkora

Nagy örömmel és meglepetéssel fogadtam a hírt, hogy az általam szerkesztett honlap lett az evangélikus honlapverseny első helyezettje. Nem tekintem győztesnek magamat. Különösen azért nem, mert a többi pályamunkát is megnéztem, és elismerem, hogy még sok tanulnivalóm van, ami a technikai megoldásokat, a szerkesztési alapelvek és a tartalmi választékot illeti.

A kezdetek

Esperei szolgálatom kezdete óta fontos feladatomnak tartottam, hogy egyházmegyéink híreit minél szélesebb körben ismertté tegyem. Éreztem, hogy ehhez kevés a megyei sajtó és az *Evangelikus Élet*. Egy ingyenes tárhelyet biztosító szolgál-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Babics Csaba és Bogdányi Gábor

ság” címszó alatt is; e helyütt a gyülekezet története és a gyülekezeti újság, az *Igazi Szólótó* néhány számának digitalizált anyaga kapott helyet.

Mivel ez a forma teljesen megfelelt az általam kitűzött célnak, nem is gondolkodtam önálló honlap kialakításán. A lendületet az adta, hogy – az Internet Munkacsoport kezdeményezésének kö-

jelenő menü többféle lehetőséget kínál a barangolásra. Kezdhetjük a gyülekezet egyes részeihez tartozó anyagok olvasgatásával. Belenézhetünk a gyülekezet alkalmairól írt tudósításokba, de kiindulhatunk a még előttünk álló események felsorolásából is.

A kiemelten fontos információk között jelenik meg a honlap főmenüjében az Alsósági Evangélikus Nőegylet és az Alsósági Evangélikus Fiatalokért Alapítvány. Ezek az oldalak angol nyelven is olvashatóak („Pages in English”). Reméljük, hogy ezeken keresztül távolba szakadt alsóságiak is felveszik velünk a kapcsolatot.

Azzal a reménységgel alakítottam ki a „Lelki táplálék” (virtuális kápolna) rovatot, hogy az interneten böngészők nem csupán a hírekre kíváncsiak, hanem a jó hírre, az evangéliumra is. Ezért számtalan igehirdetés, imádság, vers és lélekformáló gondolat olvasható ezen a helyen. Nagy öröm számomra, hogy sikerült az idei ökumenikus imahét cell-dömölki alkalmainak az anyagait is egy csokorba szerkeszteni. Már nem tekinthetők aktuális információknak, mégsem tettem az archívumba, mert az elhangzott igehirdetések mindig aktuális üzenetet fogalmaznak meg az egyház egységéről. Az imaheti alkalmak után tartott agapéről fotóalbum készült, amelyet tovább gazdagít egy letölthető kisfilm.

Mit nem tartalmaz a honlap?

Többek között a gyülekezet történetét – csupán egy link (kapcsolódás) jelzi, hogy hol található meg az egyházmegye honlapján. (A szerkesztésnél ügyeltem arra, hogy duplázva ne kerüljenek anyagok a világhálóra. Az adatbázisok közötti utalások elegendőek ahhoz, hogy ki-k megtalálja a keresett információt.) Továbbá nem található a honlapon gyermekoldal, fiatal felnőtteknek szánt lelki táplálék sem. Ezek a „gyermekkori hiánybetegségek” jellemzik a honlapot; mégis dédelgetett gyermekem marad, „akinek” fejlődnie kell, és sosem lesz igazán „felnőtt”. Gyermekségében mégis szeretni való – legalábbis a látogatók így gondolják.

■ VETŐ ISTVÁN

EVÉL&LEVÉL&EVÉL&LEVÉL

Hogyan lehetnék az egyház közösségének a tagja?

Tisztelt Szerkesztőség! Negyvenhét éves vagyok, és bár evangélikusnak kereszteltek meg, nem gyakorlom a vallást. Mint gyermeknek nem is hiányzott, hiszen nem ismertem, hogy mi is az. A környezetemben és a családomban sem voltak templomba járó emberek. Egyetlen kivétel talán a nagymamám volt, de róla is csak később tudtam meg ezt. Titokban csinálta. A gondolat, hogy én mégiscsak tartozom egy közösséghez, akkor fogott meg, amikor gyermekem születésekor a kórházban egy hívő kismama mellett feküdtem. A vele való beszélgetések hatására döntöttem úgy, hogy a fiamat is megkereszteltetem. Sajnos nem sokkal ezután vidékre költöztünk, ahol nem volt evangélikus gyülekezet, és így megint csak kimaradt az életemből a közösség, pedig a hiányát egyre többször éreztem. Az állandó küszködés a létfenntartásért, a gondok sokszor hosszabb időre is eltávolítottak a közösség keresésétől, de egy idő után mindig újra előjöttek ezek a gondolatok, és egyre erősebbek lettek.

Mióta internettel rendelkezünk, többször felkerestem az egyház honlapját, és ismerkedtem vele. A *Lelki segély* rovatban találtam rá két, hozzám hasonló útkereső levélre, és úgy gondoltam, hogy én is megpróbálom. Jelenleg Ráckeven élek, és úgy tudom, hogy itt csak pár olyan család található, amelyek gyakorolják a vallást. Jó lenne, ha tudnának segíteni abban, hogy valahogy megtaláljam őket, vagy esetleg útmutatást adnának arra vonatkozólag, hogyan lehetnék az egyház közösségének a tagja. Telefonszámom: 06-20/492-8500.

Segítségüket előre is köszönöm.

ASZÓDINÉ BOCSI EMÍLIA (Ráckeve – teljes cím a szerkesztőségben)

Pünkösöd ünnepének naptártörténeti vonatkozásai

A húsvét kapcsán az *Evangelikus Élet* részletesen foglalkozott az ünnep naptártörténeti vonatkozásaival. Ehhez a témakörhöz szorosan kötődik a húsvéthoz időben legközelebb eső kiemelkedő keresztény ünnepnek, a pünkösödnek a kalendáriumi háttere.

Az őszövetségi előzményeken nyugvó, aratási ünnepként megszülető, majd a szövetségkötés emléknapiaként továbbélő pünkösödöt a keresztény világ a 2. századtól ünnepli. Az esemény a húsvéthoz hasonlatosan a *mozgó ünnepek* sorába tartozik, vagyis dátuma évről évre változik – bekövetkeztét Földünk hűsége kísérfőjének, a Holdnak a fázisai határozzák meg. A niceai zsinat 325-ben meghozott határozata alapján az egyház a húsvétot egységesen a tavaszi napéjgyenlőséget követő holdtölte utáni vasárnapon ünnepli. A pünkösöd is ehhez szorosan kötődve vándorol a naptárban. Pontos időpontjára maga az esemény elnevezése utal: a szó a görög „pentakosztész”-ből eredeztethető, amely „ötvenedik napot” jelent. Tehát pontosan meghatározza azt, hogy pünkösöd húsvét után *ötven nappal* következik be. A keresztény érában a Szentlélek eljövételét, illetve az egyház megalapítását jelző ünnep a szélső értékeknek tekinthető május 10-i, illetve június 13-i időpontok között vándorol esztendőről esztendőre.

Fontos magyar tradícióként kell megemlékezni egy másik, a pünkösddel kapcsolatos naptártörténeti tényről. A *régi magyar naptár* egyik hónapneve a kiemelkedő egyházi esemény nevét viselte – a májust „tavaszutó hó” mellett „pünkösöd hava”-ként találjuk meg az egykori naptárakban.

A kalendáriumi kapcsolódások hátterében álló csillagászati vonatkozások mellett érdemes megemlékezni az ünnepnek más természettudományokkal fennálló kapcsolatról is. A népi hiedelem szerint a májusi eső aranyat ér, ellenben a sok évszázados megfigyelések úgy tartják, hogy a pünkösdi eső ritkán hoz jót. Az ünnep ideje egyben a természet ébredésének időszaka is – piros pünkösöd napját ennek megfelelően virággal köszöntik. Ehhez a természeti szimbólumhoz köthető a vallási kapcsolódást rejtő, a keresztény szimbolikában a lángnyelveket helyettesítő pünkösdirózsa vagy babarózsa, valamint a Szentlélek eljövételének jelképeként felroppanó fehér galamb misztériuma.

■ REZSABEK NÁNDOR

Pünkösdi dance party

► **Fiatalok százai várják a Szentlélek ünnepét az egyik nagyvárosban. Itt most ne azokra gondoljunk, akiknek vasárnap reggel a templomok felé vezet az útjuk! A város legnagyobb szórakozóhelye négy lemezlovast és reggelig tartó mulatozást ígér. A program elnevezése: „Pünkösdi dance party”. Ünnepek közeledtével gyakran találkozunk hasonló plakátokkal minden városban. Ilyen volt egy decemberre meghirdetett Vodka party is; az ismert italt féláron mérték a fiataloknak. Az egyik programmagazinban pedig húsvéti locsolóbult hirdettek nagypéntekre, amelyen az éjszaka fénypontját a vetkőző lányok fellépése jelentette...**

Elszomorító a kép, ha körbenézünk. A karácsonyhoz még sokan hozzákapcsolják a betlehemi gyermeket; kevesebben vannak azok, akik a húsvétot nem a nyuszi, hanem a feltámadás ünnepének tartják, de pünkösöd már valóban csak egy szűk rétegnek jelent igazi ünnepet. Kétezer évvel Jézus földi működése után

legnagyobb keresztény ünnepeink sokaknak nem jelentenek mást, mint éjszakai életet, leértékelt vodkát, színpadról ledobált ruhadarabokat. Miközben arra emlékezünk, hogy Jézus Krisztus a keresztben szenved, és ruhájára sorsot vetnek a római katonák, több tucat fiatal csápol a vetkőző lányok táncára. Amikor pedig az ünnepi istentiszteleten az úrvacsorában az Úr ingyen kínálja kegyelmét, egyesek (véltetően nem is kevesen) pénzt tesznek félre estére, az akciós vodkára.

De mit látunk, ha magunkra nézünk? Talán mi sem úgy ünnepelünk, ahogy kellene. Bár mi a templomot választjuk, mégsem lehetünk elégedettek önmagunkkal. Néha az az érzésem, hogy túl-ságosan is „jól viselkedünk”. Szépen felöltözünk az ünnepi igehallgatásra, esetleg még nyakkendőt is kötünk. De átérezzük-e az ünnep üzenetét, vagy csak külsőleg öltözünk ünnepelőbe? A nagyobb ünnepeken feszengve ülünk a templompadban (olyankor még a vasárnapi istentisztelet előtti megszokott csevegés is halkabb). Fegyelmezetten énekelünk, imádkozunk, sokadszor halljuk ugyanazt a felolozást, majd emelt fővel hagyjuk el az istenházát,

mert eleget tettünk a harmadik parancsolatnak.

Változtassunk mi is ünnepi szokásainkon! Nem véletlenül hangzik el minden nagyobb ünnepi istentisztelet bevezetésében: „Ez az a nap, amelyet az Úr elrendelt, vigadozzunk és örüljünk ezen!” (Zsolt 118,24) Fogadjuk hát meg a zsoltáros tanácsát! Legyen benne énekünk és imádságunk minden szavában az a tudat, hogy a karácsony a Megváltó, a húsvét az új élet, a pünkösöd pedig az egyház születésnapja! Válgjék a mi ünnepszentelésünk az igazi „pünkösdi dance party”, mely alkalmat ad az Istennel és az őt követő emberekkel való találkozásra. Ahogy ugyancsak a *Zsoltárok könyvében* olvassuk: „Dicsérjétek nevét körtáncot járva, énekeljete neki dob- és hárfakiséréttel!” (Zsolt 149,3)

Figyeljünk a pünkösdi történetre! A jelenlévők álmélkodva kérdezték, hogy mi történik körülöttük. Sokan úgy vélték: „Édes bortól részegedtek meg.” (ApCsel 2,13b) Kérjük a Szentlelket, mert akkor valóban tudunk önfeledten ünnepelni édes bor és akciós vodka nélkül is. Ráadásul ehhez a „vigassághoz” nem másnaposság, hanem az örök élet ígérete társul.

■ LÁSZLÓ JENŐ

Katé a határon túlra – adományozóvonal

06-81-330-220

Egy hívás – és valakit megajándékozt! A hívás díja 400 Ft + áfa.

FOTO: MOSZ

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Május 14-én, pünkösd szombatján 18 órakor *Trajtler Gábor* orgonaestet tart **Siófokon**, az evangélikus templomban. Műsorán régi mesterek és *Bach* művei szerepelnek.

A budavári evangélikus gyülekezet (Budapest I., Táncsics M. u. 28.) mindenkit szeretettel hív a következő alkalmakra:

Ökumenikus vesperás lesz május 14-én, szombaton 18 órakor. A reformáció korabeli zsoltáros istentiszteleten a kórust *Ferenczi Ilona* vezeti, orgonál *Bán István*. Igét hirdet *Balicza Iván*.

Zenés áhitatot tartunk május 15-én, vasárnap 18 órakor. *Schütz Négykónusos Dávid-zsoltárok* című művét *Dinyés Soma* vezényli. Igét hirdet *Bence Imre*.

Szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt a Luther Kiadó sátránál a **13. Szent István könyvhéten**. A keresztény könyvkiadók hagyományos sereg-szemléjét az idén május 17–21. között rendezik meg Budapesten, a Ferenciek terén.

Az ún. cigánykérdés a magyar társadalomban és a magyar egyházakban címmel *dr. Hadházy Antal* tart előadást a **Deák Téri Evangélikus Szabadegyetemen** május 18-án 18 órai kezdettel a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének dísztermében (Budapest, V., Deák tér 4.). Az előadást *dr. Reuss András* egyetemi tanár vezeti be. Honlap: <http://szabadegyetem.lutheran.hu/>.

A Győri Evangélikus Egyházközség **Asztali beszélgetések** című előadás-sorozatának kilencedik, záróalkalma május 19-én 17 órakor lesz a Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kar II. számú épületében (Győr, Liszt Ferenc út 17.). Az *írastudó felelőssége* című disputa résztvevői: *Jókai Anna* Kossuth-díjas író és *Iltzs János*, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke.

A **Rákospalotai Evangélikus Egyházközség** (1152 Budapest, Juhos u. 28.) szeretettel hív mindenkit a május 21-én, 15 órakor kezdődő istentiszteletére, amelyen kistemplomunk felszentelésének 150. évfordulóján a most elkészült szeretetotthonunkért is hálát adunk. Igét hirdet *Gáncs Péter*, a Déli Egyházkerület püspöke.

Május 22-én, vasárnap 18 órakor zenés áhitatot tartunk a **budahegyvidéki evangélikus templomban** (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.). A műsorban Buxtehude-, J. S. Bach-, Mozart- és Mendelssohn-művek hangzanak el. Orgonál *Varga Petra*, fuvolán közreműködik *Lits Zsuzsanna*. A belépés díjtalan, mindenkit szeretettel várunk!

Szeretettel várjuk az evangélikus egyházközségek testvéreit és családtagjaikat **családi szeretetnapra** május 22-én 10 órától 15.30-ig a miskolci evangélikus gyülekezetbe (Miskolc, Hunyadi u. 8.). A gyülekezés után 11 órától úrvacsorai istentiszteletet tartunk, majd az ebéd és vetélkedők következnek. A napon bográcsgulyásfőző versenyt is meghirdetünk egyházközségeink csoportjai között, amelyre várjuk a jelentkezéseket (e-mail: luther@chello.hu, tel.: 46/505-726, 20/824-3222).

Szeretettel hívjuk testvéreinket a **pest-szentlőrinci evangélikus templomban** május 22-én 18 órakor kezdődő zenés áhitatunkra. *Áchim Erzsébet* Bach-, Mendelssohn-, Bonnet- és Liszt-műveket ad elő orgonán. Igét hirdet: *Köncze G. Árpád* nagybányai evangélikus esperes. A belépés díjtalan, adományokat elfogadjunk a nagybányai gyülekezet támogatására. (Templomunk megközelíthető a 3-as metró Határ úti állomásától az 50-es villamossal – a 12. megálló.)

www.evelet.hu

HALÁLOZÁS
Szomorú szívvel, de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk, hogy a csillaghegyi gyülekezet hűséges és szeretett presbitere, *Herhoff Mártonné* született *Szűcs Anna* életének 82. évében, április 8-án elhunyt. A feltámadás reménységében április 13-án szülőfalujában, Farádon búcsúztunk tőle. „...én te rólad el nem feledkezem.” (Ézs 49,15)

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban. Május 22-én, vasárnap 10 órai kezdettel evangélikus istentiszteletet hallhatunk a Kossuth adó hullámhosszán Budapestről, a Lágymányosi Ökumenikus Központ egyetemi kápolnájából. Igét hirdet *dr. Fabiny Tamás* lelkész, egyetemi docens.

APRÓHIRDETÉS

1945 előtti könyveket, könyvtárat vásárolnék. Tel.: 1/340-8016

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb dísze a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

Városmajori lakásomat kedvező áron kiadnám. Tel.: 1/326-6867.

Hévízen, csendes helyen 41 nm-es apartman pihenőkerttel június elejétől kiadó. Érdeklődni az esti órákban lehet a 99/314-608-as telefonszámon.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap, pünkösd ünnepe

Ti rosszat terveztek ellenem, de Isten terve jóra fordította azt. 1Móz 50,20 (Jn 3,8; Jn 14,23–27; ApCsel 2,1–18; Zsolt 118,1–14) Ez az igazi csoda, amelyből élünk, hogy Isten áldássá fordíthatja az átkot. Isten jósága miatt minden a javunkra válhat. Ez az igazi biztonság, amelyet Isten közelsége ad gyermekeinek. Szentlelke így rendezi a világot, világunkat!

Hétfő, pünkösd 2. napja

Mindazok pedig, akik hittek, dicsérték az Istent, és kedvelte őket az egész nép. Az Úr pedig napról napra növelte a gyülekezetet az üdvözlőkkel. ApCsel 2,44.47 (Jer 31,7; Mt 16,13–19; 1Kor 12,4–11; Zsolt 118,15–29) A Lélek csodálatos munkája, hogy épül az egyház. Ha stagnál, ha leépül, a Lélekért kell könyörögni, a Lélek áradásának kell medret biztosítani. A Lélek indít arra, hogy – körülményeinktől függetlenül – panaszkodás helyett Istent dicsérjük!

Kedd

Öltetek tehát magatokra – mint Isten választottai, szentek és szeretettek – könyörületet szívet, jó-ságot, alázatot, szelídséget, türelmet. Kol 3,12 (Hós 11,8b–9; ApCsel 4,23–31; ApCsel 3,1–10) Minden reggel felöltözünk. Természetes, hogy így kezdődik a nap. Nem elég azonban a ruha, ha a lelkünk mezítelen marad. Mit öltünk magunkra? Itt a egyszerű kínálat. Az apostol Isten elérhető ajándékaiból kínál pompás „kollekciót”.

Szerda

Ébren van szemem az éjszakai őrvtáskor is, és elmélkedem ígéreteiden. Zsolt 119,148 (2Pt 1,19; ApCsel 8,9–11/12–25; ApCsel 3,11–16) Mivel alszunk el, és mivel kelünk? Nem mind-egy. Beszélgethetünk azzal, aki nappal is, éjjel is Urunk. Álmatlan éjszakáink bosszúság helyett tartalmasan is telhetnek; izlelgethetjük, fontolgathatjuk, magunkévá tehetjük azt, amit lehet, hogy a fejünk már ismer, de a szívünk még nem sajátított el: Isten ígéreteit.

Csütörtök

Megvigasztalja még az Úr Siont. Zak 1,17 (Mt 16,21; ApCsel 11,1–18; ApCsel 3,17–26) Nehéz napokon, gondterhelt időszakokban ott kell, hogy legyen a tarisznyánkban ez a drága mondat. S ha nem is látjuk még a dolgok és az események értelmét, abban biztosak lehetünk, hogy azé lesz az utolsó szó, akit úgy ismertünk meg: a vigasztaló Urísten.

Péntek

Jézus Krisztus mondja: „Eljön az óra, és az most van, amikor a halottak hallják az Isten Fiának a hangját, és akik meghallották, élni fognak.” Jn 5,25 (1Sám 12,15; ApCsel 11,19–26; ApCsel 4,1–12) Ez nem a reklámokból ismert egyszeri lehetőség. A valódi páratlan alkalom az, ha Isten Fia megszólal. Hiszem, hogy mai utamon is lesz egy pillanat, amikor kívül vagy belül megszólal Jézus, s amit mond, az életet jelent. Élet-halál kérdése, hogy meghalljam a hangját!

Szombat

Jézus Krisztus mondja: „Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben: ott vagyok közöttük.” Mt 18,20 (2Móz 34,9a; ApCsel 18,1–11; ApCsel 4,13–22) Életünknek és egyházunk életének sokismeretlenes egyenletében van egy biztos tényező: Urunk jelenlétének ígérete. Egyetlen kondíció van: az ő nevében legyünk együtt. Jelenléte pedig létkérdés, jövőkérdés. Vele értelmes a jelen, vele van biztosítva a jövő.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból május 15-től május 22-ig

VASÁRNAS

20.00 / Duna Tv
Bánk bán (magyar operafilms) (116')

11.15 / Duna Tv
„Élet a Lélekben” (28')
13.05 / Kossuth rádió
Névjegy. Beszélgetés dr. Velkey György gyermekorvossal, a Bethesda Gyermekkórház igazgatójával (55')
14.30 / mtv
Örömhír. Az evangélikus egyház műsora (26')

CSÜTÖRTÖK

12.55 / PAX
Kolostorok világa, 6. rész
Az oroszországi Kolomna-kolostor (ismeretterjesztő sorozat)
A sorozat a Szalaha élt első szerzetes, Szent Antal lelki örököseinek nyomába ered, és Egyiptom, Görögország, a mediterránum, a Balkán, Kelet-és Nyugat-Európa nagy apátságainak és szerzetesrendjeinek történetét tárja fel, bemutatva a turisták elől elzárt, lenyűgöző szépségű középkori épületek kultúrkincsét.
21.04 / Petőfi rádió
Mindentudás Egyeteme
Sótonyi Péter Tamás: Az állatok mozgásának elemzése – a csirke kikelésétől a spanyol lovasiskoláig (ism.)

HÉTFŐ

5.04 / Kossuth rádió
Ünnep reggelén (56')
7.40 / tv2
Egyiptom hercege (amerikai rajzfilm, 1998). Mózes történetének rajzfilmes feldolgozása (93')
9.04 / Kossuth rádió
Pünkösd jelképe, avagy értjük-e még egymás szavát? (56')
15.04 / Kossuth rádió
Amor Sanctus. Verses, énekes beszélgetés a Babits Mihály fordította középkori latin himnuszokról (56')
15.10 / mtv
A bagdadi tolvaj (amerikai kalandfilm, 1978)
16.05 / Bartók rádió
Budapesti Bach-hét, 2004 (Deák téri evangélikus templom, június 12.) (83')

PÉNTEK

5.35 / m2
Hajnali gondolatok (3')
12.20 / Duna Tv
Élő egyház (ism.) (26')
13.40 / Bartók rádió
Bach-művek fűvös átíratban (20')
14.00 / Duna Tv
Tanyavilág. A film Kiskunság tanyavilágának bemutatásával azokat a még alig érezhető, de mégis biztató jelenségeket foglalja össze, amelyek azt sejtetik, hogy a külterületi életformának mégis lehet jövője. (34')
14.30 / PAX
Rozetta, 8. rész
Egyházművészeti műsor
19.30 / PAX
Rozetta, 9. rész
Egyházművészeti műsor

KEDD

11.15 / PAX
Családi asztal, 1. rész
Magazin (ZMC – 29')
16.45 / mtv
Maradj velünk!
Találkozás Jézussal (10')
20.00 / Petőfi rádió
Gordiusz-magazin
A mai műsor középpontjában pünkösd ünnepe áll. (60')
21.05 / Kossuth rádió
Nemzetközi vallási híradó (30')
21.15 / m2
Feltámadás (olasz film, 2001) II/1. rész
Tolsztoj regényének filmváltozata (93')
(Folytatás: szerda, m2, 21.15)
23.55 / mtv
A hetedik pecsét (svéd film, 1957) (92')

SZOMBAT

20.00 / Duna Tv
Csavad be, mint Beckham (angol vígjáték, 2002) (108')

6.03 / Petőfi rádió
A szeretet közösségei. Évforduló Gazdagréten, a Szent Angyalok templomában (27')
7.00 / Rádió C (FM 88,8)
Az evangélikus ébresztőműsort Csapó Krisztián és Györe Balázs vezeti. (60')
12.05 / Duna Tv
Isten kezében (30')

SZERDA

12.20 / Duna Tv
Isten kezében (ism.) (26')
12.30 / tv2
Kopogd le a fán (amerikai vígjáték, 1954) (102')
15.40 / Bartók rádió
Hítélet és történelem. 950 éves a tihanyi bencés apátság
Beszélgetés dr. Korzenszky Richárd perjellel (20')
16.15 / HBO
A sors könyve (86')
20.00 / Duna Tv
II. János Pál pápa születésének 85. évfordulója (55')
21.05 / PAX
Hogy hosszú életű légy a Földön (portréfilm) (27')
22.25 / PAX
Gyermekszemmel (röportfilm) (32')

VASÁRNAS

5.45 / tv2
Reggeli gondolatok (30')
9.25 / m2
Örömhír. Az evangélikus egyház műsora (26')
10.04 / Kossuth rádió
Evangélikus istentisztelet közvetítése Budapestről, a Lágymányosi Ökumenikus Központ kápolnájából. Igét hirdet Fabiny Tamás lelkész, egyetemi docens. (56')
12.05 / Duna Tv
Élő egyház (26')
15.00 / PAX
Vágyom én a mennybe fel
Egyházzenei műsor (83')
15.15 / Bartók rádió
Beszélgetések az egyházzenéről
Iskola és liturgikus zene, 1. rész (45')

„Auschwitzba zsidókkal kell menni!”

A múlra való emlékezés és emlékeztetés fontosságát hangsúlyozta *Gyurcsány Ferenc* kormányfő május 5-én az auschwitz-birkenai volt kényszer-munka- és megsemmisítő táborban (képünkön), ahol a holokauszt emléknapja alkalmából több mint ötven ország képviselőinek részvételével tartottak nemzetközi megemlékezést. Az *Élet menete* elnevezésű zárandoklaton részt vett munkatársunk, ifj. *Káposzta Lajos* is. Riportját lapunk következő számában közöljük.

Az Evangélikus Élet Budapesten már a szerda délutáni órákban megvásárolható a Deák téri Huszár Gál könyvesboltban és kiadónk Üllői úti üzletében.

Evangelikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. **Szerkesztőségi titkár:** Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztők:** Győri Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Huszár Mariann (marian.huszar@lutheran.hu). **Tervező-szerkesztő:** Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). **Főmunkatárs:** Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu)

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafenschér Károly ifj. – Liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio Occumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dorakohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu)

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu)

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Matolcsy Miklós vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2132 Ft, fél évre 4264 Ft, egy évre 8528 Ft, szomszédos országba egy évre 2900 Ft (108 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu címre várjuk.